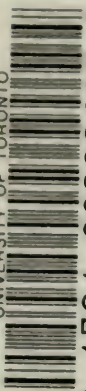

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00292497 5

AS

162

B6

Fasc. 102

OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Ottawa

BIBLIOTHÈQUE
DE L'ÉCOLE
DES HAUTES ÉTUDES

PUBLIÉE SOUS LES AUSPICES

DU MINISTÈRE DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE

SCIENCES PHILOLOGIQUES ET HISTORIQUES

CENT-DEUXIÈME FASCICULE

PLAVTI AMPHITRVO, EDIDIT LVDOVICVS HAVET
CVM DISCIPVLIS BELLEVILLE, BIAIS, FOUREL, GOHIN, PHILIPOT, RAMAIN, REY,
ROERSCH, SEGRESTAA, TAILLIART, VITRY

41361
98

PARIS
LIBRAIRIE ÉMILE BOUILLON, ÉDITEUR
67, RUE DE RICHELIEU, AU PREMIER.

1895

Tous droits réservés

AS

162

B6

Page 102

PLAVTI

AMPHITRVO

CHARTRES. — IMPRIMERIE DURAND, RUE FULBERT.

PLAUTI
AMPHITRVO

EDIDIT

LVDOVICVS HAVET

CVM DISCIPVLIS

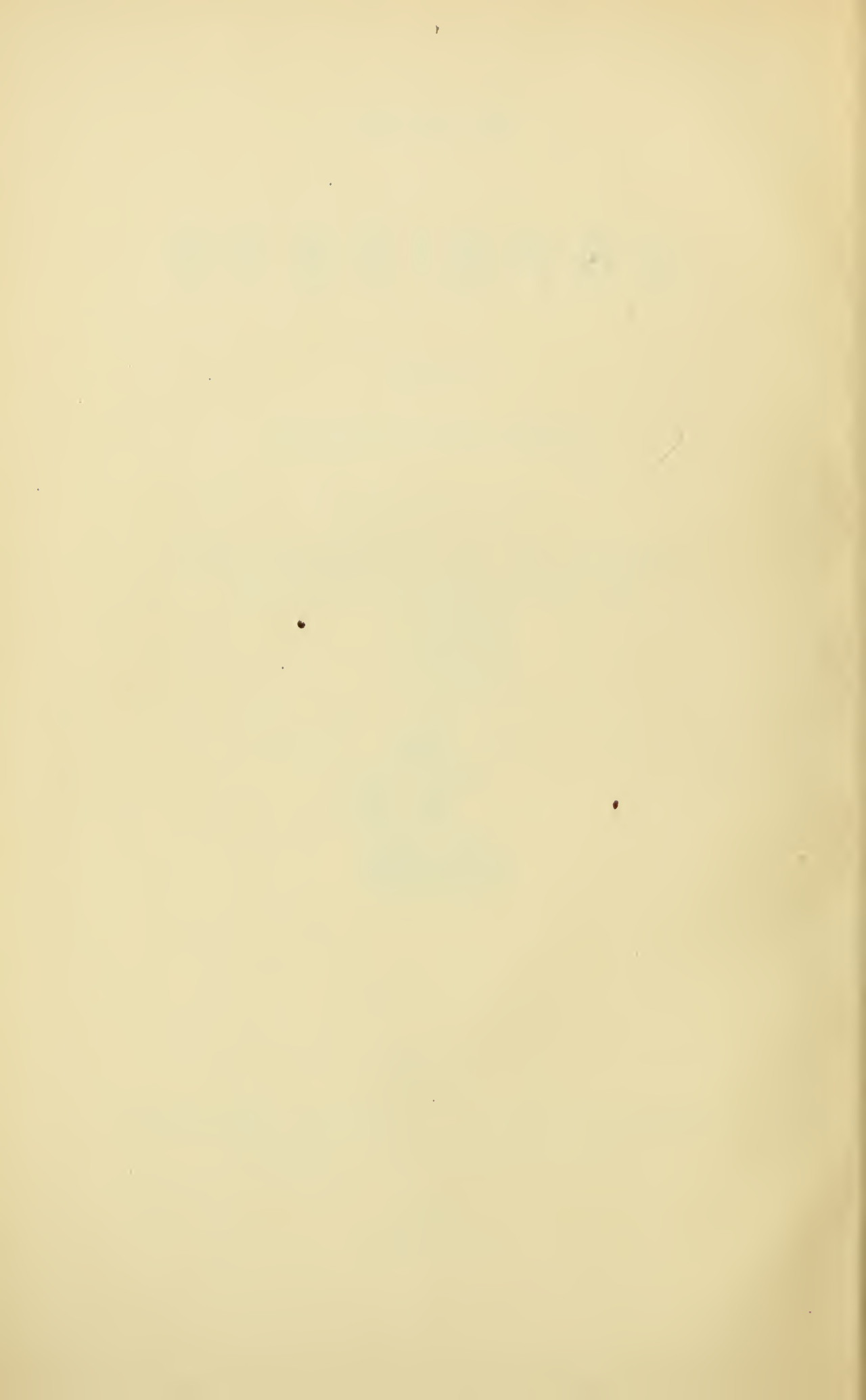
BELLEVILLE, BIAIS, FOUREL, GOHIN, PHILIPOT, RAMAIN,
REY, ROERSCH, SEGRESTAA, TAILLIART, VITRY

PARIS
LIBRAIRIE ÉMILE BOUILLON, ÉDITEUR
67, RUE DE RICHELIEU, AU PREMIER.

1895

Tous droits réservés

PRAEFATIO

Ad textum Amphitruonis constituendum idonei exstant codices quattuor *BDEJ*, de quibus dicetur infra. Eorum lectiones hausimus ex editione data anno 1882 a Georgio Goetz et Gustavo Loewe. Codicis *B* lectiones admisimus omnes, etiam orthographicas; codicum *DEJ* orthographica plerumque non rettulimus. De *E* fere tacuimus ubi neque cum *B* neque cum *D* neque cum *J* conspiraret. Neque magis exscripsimus lectiones codicis *J* singulares. Codicum spreuimus correctores (*D*², *D*³, *E*²...).

Vnius correctoris, qui *B*² uocatur, testimonium est magni pretii. Is in *B* codicis melioris nunc deperditi lectiones sedulo enotauit. Exempli gratia uersus 755-756 cum in archetypo codicum *BDEJ* ita in unum contracti essent « « AMPH. *Qui nunc mulier audin illum* ALC. *eo fit quia mihi* », in margine restituit corrector *B*² quae inter « *illum* » et « ALC. *eo* » deerant « ALC. *ego uero ac falsum dice[re]* AMPH. *Neque tu illi neque mihi uiro ipsi credis* ». Nos ergo non modo ex *B*, sed ex *B*² omnia rettulimus, quaecumque apud Goetz et Loewe afferuntur.

In laudandis doctorum coniecturis ita rationem instituimus, ut apparatui Goetzii et Loewii conficeremus quasi supplementum. Itaque quidquid de Camerario, Acidalio, Pareo, quidquid de Ritschl aut C. F. W. Mueller illi referebant, nos silentio praetermisimus; quod contra apud eos non inuenimus consignatum, ut Bentleii emendationes a Sonnenschein publicatas, ut lectiones nouas adhibitas in editionibus Friderici Leo (1885) et Arthuri Palmer (1890), id omne studuimus in corpusculum redigere.

Inter discipulos distributus est labor eo modo, ut uersus a magistro designati describerentur in plagulis singuli cum suo quisque apparatu. In rebus orthographicis ea lex imposita, ut

exceptis barbarismis lectiones archetypi restituerentur; neque enim morem comprobamus hodie doctis usitatissimum reponendi ubique *bonumst* pro *bonum est* uel *quom* pro *cum*, quasi utile esset, scripturae uetustioris genuina exempla per pauca permultis augeri uel potius obrui coniecturalibus. Periculosum id lexicographis; nam exempli gratia Georges (*Lexikon der lateinischen Wortformen* s. u. *cur*) cum formam *quor* ex tribus exemplis Plautinis afferat, in duobus habuit archetypus *cur* (*Amph.* 409, *Asin.* 591), in tertio *qur* (*Bacch.* 332). Periculosum idem ipsis quoque editoribus; uelut in *Andria* Terentiana u. 44 metrum corrumpunt qui pro *Quasi exprobratio est* reponunt *Quasi exprobratiost*. Neque aliud consequuntur amici uetustatis fucatae nisi ut opus suum in textu debilitent, in apparatu onerent. — Etiam distributus est inter discipulos legendi et excerpendi labor. Nam inde ab anno 1882, quo prodierat editio Goetzii et Loewii, compluribus ex libris, libellis, chartis periodicis ditari potuit apparatus noster. Venia nobis roganda est, siquid forte praetermissum est aut a tirone male intellectum. — Coniecturae nouae aliquot admissae sunt discipulorum, magistri satis multae, partim speramus bonae, partim quae ansam dare possint ad meliores quaerendas, etiam fortasse propter quas ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λήθον βιάζεται.

Codices quorum lectionibus uti par erat sunt hi :

B = Romanus bibliothecae Vaticanae Palatinus 1615, olim bibliothecae Palatinae Heidelbergensis, prius penes Ioacim Kammermeister (quare dictus est *uetus Camerarii*), cui traditus est a Veit Werler. In eo leguntur : primo loco fabula *Querolus* siue *Aulularia* pseudo-Plauti; secundo loco *Amphitruo*, *Asinaria*, *Aulularia*, *Captiui*, *Curculio*, *Casina*, *Cistellaria*, *Epidicus* ex codice deperdito descriptae; tertio loco descriptae ex altero codice deperdito reliquae Plauti fabulae duodecim et tertiae decimae fabulae *Vidulariae* titulus. Scriptus uidetur esse saeculo X. — De correctore *B*² u. supra p. vii.

Imago codicis *B* apud Chatelain, *Paléographie des classiques latins*, pl. II.

D = Romanus bibliothecae Vaticanae 3870, olim penes cardinalem Giordano Orsini (quare dictus est *Vrsinianus*), cui traditus est anno 1429 a Nicolao Treuirensi. In eo leguntur : primo loco *Amphitruo*, *Asinaria*, *Aulularia* et pars *Captiuorum*, deficientibus cum *Captiuorum* fine *Curculione*, *Casina*, *Cistellaria*, *Epidico*; secundo loco duodecim reliquae fabulae. In priore codicis *D* parte paginae binae aequant singulas codicis *B* paginas, ita ut tres primae fabulae contineantur in *B* 58 paginis, in *D* 58 foliis. Scriptus uidetur esse saeculo XI ineunte in Germania (u. infra p. 120).

Imago codicis *D* apud Chatelain, pl. iv (parte dextera).

E = Mediolanensis bibliothecae Ambrosianae *J* 237 inferioris ordinis. In eo leguntur octo Plauti fabulae priores ab *Amphitruone* ad *Epidicum*. Scriptus uidetur esse saeculo XII exeunte.

Imago codicis *E* apud Chatelain, pl. v.

J = Londiniensis Britannici Musei $\frac{15\ C}{XI}$. In eo leguntur ut

in *E* octo fabulae priores. Scriptus uidetur esse saeculo XI. Igne ita laesus est is codex, ut multa aut omnino perierint aut legi nequeant.

Imago codicis *J* apud Chatelain, pl. iv a.

Dubitari non potest quin defluerint codices *EJ*, codicis *B* pars ea quae post *Querolum* legitur, codicis *D* pars prior, ex uno et eodem archetypo nunc deperdito, in quo legebantur tantummodo fabulae priores octo. Qui codex deperditus fuit tomos prior alicuius exemplaris Plautini aetatis Carolinae in tomos duos diuisi.

Ex tomo posteriore, itidem nunc deperdito, defluxit cum codex *C* = Heidelbergensis Palatinus 1613, scriptus ut uidetur saeculo XI ineunte, in quo leguntur tantummodo fabulae duodecim posteriores, tum codicis *B* pars ultima et codicis *D* pars posterior.

Ex tomo priore defluxit ut uidetur codex *V* = Leidensis Vossianus Q. 30, scriptus saeculo XII ineunte. Is nunc mutilus est continetque

Aululariae partem, *Captiuos*, *Curculionem*, *Casinam*, *Cistellariam*, *Epidici* initium.

Archetypus codicum *BDEJ* defluxit ex apographo codicis cuiusdam, aetatis Carolinae, in quo continebant singula folia lineas tricenae quaternae; u. disquisitionem nostram ad calcem huius editionis positam.

Ex uniuersa fabula *Amphitruone* superest ut uidetur nihil in fragmentis codicis rescripti *A* = Mediolanensis bibliothecae Ambrosianae G 82 superioris ordinis, in quo textus Plautinus scriptus est uigente adhuc in partibus Occidentis imperio Romano.

Vbicumque textus noster a textu codicum (uel grammaticorum) discrepat, adhibitae sunt *litterae inclinatae*.

Vbicumque discriptionem uersuum in codicibus traditam immutauimus, numeris in margine positis adscribitur asteriscus *.

Ad genera uersuum significanda uti noluimus accentibus acutis, quas notas improprias esse credimus. Neque magis uidentur esse utiles; quas uix umquam respiciunt legentes, praue saepe ponunt editores. Itaque libentes eam philologorum hodiernorum luxuriam abieciimus; neque nobis ideo uisi sumus stolidi esse, quia potius senarios per *sen.*, octonarios per *octon.*, trochaicos per *troch.* indicandos censueramus.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

De uersibus 573 ss. u. p. 122 adn. 2; de 607 ss. p. 122 adn. 3; de 633 ss. p. 122 adn. 4; de titulo ante 654 restituendo p. 123 adn. 1; de 969 p. 124 adn. 1.

In apparatu ad 974, ubi ex *duo* restitutum est in titulo .DV. = DE-VERBIVM. laudandus erat titulus a quo *Rudens* incipit ARCTVRVS DVO (id est, ARCTVRVS et .DV.).

[INCIPIT PROLOGVS IN AMPHITRIONEM PLAVTI POETAE]

sen.

- In faciem uersus Amphitruonis Iuppiter,
 Dum bellum gereret cum Telebois hostibus,
 Alcmenam uxorem cepit uersurariam.
 Mercurius formam Sosiae serui gerit
 I 5 Absentis: his Alcmena decipitur dolis.
 Postquam rediere ueri Amphitruo et Sosia,
 Vterque deluduntur in mirum modum.
 Hinc iurgium tumultus uxori et uiro,
 Donec cum tonitru voce missa ex aethere
 I 10 Adulterum se Iuppiter confessus est.

libri: B, D, (E) — ARG. add. — INCIPIT... POETAE B: om. D(E)
 I 1 amphitrionis *BD amphitrionis (E) — I 2 an Qum? — thelobois*
(-ob- ut null Leo « secundum pronuntiandi rationem volgarem et for-
tasse Plautinam », sed neque a libris scriptura -eb- omnino aliena
[u. 418], neque recte comparaueris -elēb- cum -ölōm- in Ptolomaeus, ne-
que populo et ipsi poetae Teleboae nisi ex libris noti) — I 3 Alcme-
nam BD Aleumennam ut uidetur (E) cf. I 5 — uersurariam L. Havel
(uide 498): usurariam — I 5 alcumena cf. I 3

I 6 libri: B, D, (E), J mutilus — rediere numero duali, ut idem
auctor sit fortasse didascaliarum Terentianarum (Archiv für latein.
Lexikogr. III 558) — amphitrio — I 7 Vteqqe B¹ — deluduntur: de-
luduntur dolis cf. I 5 — I 8 iurgiem J¹ an iurgium et uel iurgia et? —
 I 10 Adulterium *D¹*

ARGVMENTVM

sen.

A more captus Alcumenas Iuppiter
 Mutauit sese in formam cari coniugis
 Pro patria Amphitrūo dum decernit cum hostibus.
 Habitu Mercurius ei subseruit Sosiae :
 II 5 Is aduenientis seruū ac dominū frustra habet.
 Turbas uxori uir ciet, amboque inuicem
 Raptant pro moechis. Blepharo captus arbiter
 Vter sit non quit Amphitrūo decernere.
 Omnem rem noscunt geminos cum illa enitur.

II AMPH. (quae uox ἀντιφρόνησις explicatio uidetur esse, non fabulae
 titulus) et ARG. om. D(E) duobus lineis uacuis Plauti amphitrio in-
 cipit J — II 1 more c. spat. init. D — alcumenis J ut uidetur — II 2 cari
 L. Havel: eius libri absentis Palmer stius Opitz De argumentorum me-
 tricorum Latinorum arte et origine, Leipziger Studien VI (1883),
 p. 274 — II 3 amphitrio — decernit B²: cernit — II 4 AMPHITRVO per
 PH auctor huius argumenti pro Plautino AMPITRVO, ut uix ante Var-
 ron's adolescentiam scripsisse putandus sit (nam aetatis Mummianae
 titulus Mummianus non est in quo legitur ACHAEA per CH) — II 6 uir
 add. L. Havel — amboque L. Havel: amphitrio [amphytrio (E) am-
 phityrio B] atque libri Amph- ac se Leo in apparatu cf. 476 — II 7 me-
 chis — II 8 uersus confectus ex fragm. XIV — amphitrio BDJ amphy-
 trio (E) — II 9 cum illa: alcumena — aenitur BD

PROLOGVS

SEN.

MERCVRIVS

- Vt uos in uostris uoltis mercimoniis
 Emundis uendundisque me laetum lucris
 Adficere atque adiuuare in rebus omnibus,
 Et ut res rationesque uestrorum omnium
 Bene expedire uultis peregrique et domi
 Bonoque atque amplo auctare perpetuo lucro
 7 Quasque incepistis res quasque inceptabitis, —
 13 Haec ut me uultis adprobare, adniter
 14 Lucrum ut perenne uobis semper subpetat,
 8 Et uti bonis uos uestrosque omnis nuntiis
 Me adficere uultis, *adferam* ea uti nuntia
 Quae maxime in rem uostram communem sient, —
 Nam uos quidem id iam scitis concessum et datum
 12 Mihi esse ab dis aliis, nuntiis praesim et lucro: —
 15 Ita huic facietis fabulae silentium
 16 Itaque aequi et iusti hic eritis omnes arbitri.
 17 — Nunc cuius iussu *accipite* et quam ob rem uenerim:
 20 Pater huc me misit ad uos oratum meus,
 18 Dicam simulque ipse eloquar nomen meum:
 19 Iouis iussu uenio, nomen Mercuriost mihi

libri: B, D, (E), J *mutilis* — PROLOGVS *add.* — MERCVRIVS B
 MERC. D *om.* (E) J¹ MERCVRIVS DEVS Goetz et Schoell 1893 — 1-3 *laudat*
Priscianus de metris Terentii 10 *propter metricam rationem* — 1 *lau-*
dat Nonius p. 213 Merc. s. u. mercimonium — uoltis (E) (mercimoniis
 uoltis *Nonii Q saeculi XV*): uultis — 2 laetum *propter allitterationem*
quae dicitur mutare fas non est; de sensu cf. Vergil. Georg. III 320 —
 4 *an uti ut 8?* — 5 peregreque B² peregrinaque D¹

6 *libri*: B, D, (E) — loco D¹ — 8 nunciis B — 9 *adferam* ea uti
nuntia L. Havet: ea *adferam* ea uti [ut B ū (E)] *nuntiem* (nun iem D¹)
libri in quo magis offendit repetitum ea quam contra expectationem
collocatum uti — 10 uestram B — 12 alus B¹? — 13-14 *transp. L. Havet*
 — 13 Hec B

14 *libri*: B, D, E — 16 equi BE — iusta D¹ — 17 *accipite L. Havet*:
uenio libri ex 19 et 26 — 18-19 *actori recentiori tribuit L. Havet, qui*
extra Romam agens fabulam timuerit ne ciuibus Mercurius parum
notus esset — 19 mercuri est D mercurii est BE

sen.

- Tametsi pro imperio uobis quod dictum foret
 Scibat facturos, quippe qui intellexerat
 Vereri nos se et metuere, ita ut *aequum* est Iouem:
 Verum profecto hoc petere me precario
 25 A uobis iussit leniter dictis bonis.
 Etenim ille, cuius huc iussu uenio Iuppiter
 Non minus quam nostrum quiuis formidat malum:
 Humana matre natus, humano patre,
 Mirari non est *aequom* sibi si practimet.
 30 Atque ego quoque etiam, qui Iouis sum filius,
 Contagione mei patris metuo malum.
 Propterea *pacem* aduenio et *ad* uos affero.
 33 Iustam rem et facilem esse oratam a uobis uolo:
 35 Nam iniusta ab iustis impetrari non decet,
 36 Iusta autem ab iniustis *poscere* insipientia est,
 37 Quippe illi iniqui ius ignorant neque tenent.
 [38]-34 *Nunc* iusta ab iustis iustus sum orator datus.
 38 *Modo* iam huc animum omnes, quae loquar, aduertite.
 39 Debetis uelle quae uelimus: meruimus
 Et ego et pater de uobis et re publica.
 Nam quid ego memorem, ut alios in tragoediis
 Vidi, Neptunum, Virtutem, Victoriam,
 Martem, Bellonam, commemorare quae bona
 Vobis fecissent? Quis bene factis meus pater
 45 Deorum regnator architectus omnibus,
 Sed mos numquam illic fuit patri *mos* meo

23 equum — 26 hic *B*¹ — *an cum allitt.* uenio huc iussu? *cf.* 64 —
 29 equom *BE* aequum *D* — si sibi *D* — 30 sum: « *perhaps* sim » *Palmer*
cf. 57

31 *libri*: *B, D, E. J mutilus* — 32 pace — ad uos: pacem ad uos
libri contra allitterationem ad uos me *Palmer olim; de genere orationis*
cf. Aul. 270 — 34 *transp. L. Habet* — Nunc 38 Nam 34 *cf.* Nam 35
 (nunc *de iustis praesentibus*, illi 37 *de iniustis absentibus*) — 34 iuste —
 sum orator datus sum *D*¹ — 36 *poscere L. Habet*: petere *libri* petere
 ea *Purser apud Palmer expetere Palmer in apparatu* — insipientia *B*
 — 37 illi *D*²: in illi *D*¹ *E* nulli *B* (*deest J*) ut *archetypi librarius* iniqui
scripturus fuerit — iniqui ius: iniquius *B*¹ — 38 *Modo L. Habet*: Nunc
cf. 38-34 — omnes: ad ea *EJ* — que *BD* — 39 uelimus: uelimus et *B*²
 — 40 publica *D*¹: publica — 43 bellona *D*

45 *libri*: *B, D, E* — architectus — hominibus *Palmer* — 46 illic:
 illi — mos numquam ille: moris illi nunquam *Bentley* ille numquam

sen.

- Vt exprobraret quod bonis faceret boni.
 Gratum arbitratur esse id a uobis sibi
 Meritoque uobis bona se facere quae facit.
- 50 — Nunc quam rem oratum huc ueni primum proloquar,
 Post argumentum huius eloquar tragoediae.
 Quid contraxistis frontem? quia tragoediam
 Dixi futuram hanc? Deus sum, commutauero.
 Eandem hanc, si uultis, faciam *ut* ex tragoedia
- 55 Comoedia *isdem* uorsibus sit omnibus.
 Vtrum fiat an non uoltis? — Sed ego stultior,
 Quasi nesciam uos uelle, qui diuus siem.
 Teneo quid animi uestri super hac re siet:
 Faciam ut commixta tragico sit comoedia.
- 60 Nam me perpetuo facere ut sit comoedia,
 Reges quo ueniant et di, non par arbitror.
 Quid igitur? quoniam hic seruus quoque partes habet,
 Faciam sit, proinde ut dixi, tragicomoedia.

mos *Dahl* (*die latein. Partikel* ut p. 252) mos nequam illi uel ille et
mox patri numquam meo *Redslob* (*N. phil. Rundschau* 1892 p. 6) —
 morus *add. L. Havel duce Luchs* — *post* meo *add. scilicet Leo* optumo
Palmer non bonus *Schoell* — 47 exprobraret *B* exbrobraret *D*¹ — bonis:
 bonus *D*¹ — 49 fecit — 50 quam ob rem *B*²

51 *cf.* 96 — huius argumentum *ille quem sequitur Naudet* — tragoedie
B — 54 ut *add. L. Havel ex 55* — *ex*: et *E om. D*¹ — 55 Commoedia
 (-diā *D*) *respiciente fortasse librario ad commixta uel ad cummixta*
correctum 59 — *isdem uorsibus sit omnibus L. Havel*: ut (*cf.* 54) sit
 omnibus *isdem uorsibus* (uorsibus *D*¹ *E*? uersibus *BD*²) — 56 fiat *L.*
Havel: fit — uoltis *E*²: uultis — *Palmer ita interpungit*: Vtrum fit an
 non? uoltis? — *lineolam add. ante sed Niemeyer* — 59 commixta *BD*:
 cummixta *E an ex archetypo ut 979 cummentus? cf. ad 55* — tragico
 (*an melius tragica?*) sit comoedia *Sonnenschein*: sit tragicocomoedia
 (traicocom -*E*) *libri cf. 63. sit; sit tragicomoedia Leo*

61 dii — per *D* pur *E*¹ — 63 tragico (traico *E*) comoedia (co-
 media *B*) *ex 59?* — *Placidus in Stat. Theb. IV 147 ex codd. Bibliothecae*
Nationalis Latinis 8063 f. 37 col. 1 et 8064 f. 56 uerso: « Iuppiter
 (hercules 8064), mutatus in Amphitrionem Alcaei et Astydameae (mal-
 chiua teste clauē 8063. malchiua testi daue 8064) filium, Alcmenen
 <uiliasse> (alchmene [cum spatio sex litter.] 8064, concubuisse cum
 alcē 8063) Electrionis (Electri 8064, *cf. Plaut. Amph. 99*) filiam dicitur
 in urbe Tirynthia (urbem tyrinthia 8063, urbe thirintia 8064), unde
 natus (nactus 8064) est Hercules; unde et Tirynthius (thyrinthius 8063,
 thirintius 8064) dicitur; de qua Plautus tragicomoediam (trialcodiam
 8063, tragico comediam 8064 *ex Plauto, ut per Electri nomen apparet.*
interpolatus) dixit (*an scripsit?*) » *Cf. scholion codicis* 13046 f. 40

sen.

- Nunc hoc me orare a uobis iussit Iuppiter,
 65 Vt conquistores singuli in subsellia
 Eant per totam caueam spectatoribus,
 Si cui fautores delegatos uiderint,
 Vt iis in cauea pignus capiantur togae.
 Siue *cui* qui ambissint palmam *ex* histrionibus
 70 Siue cuiquam artifice, seu per scriptas litteras
Sibi qui ipse ambissit seu per internuntium,
 Siue adeo aediles perfidiose cui dunt,
 Sirempsem legem iussit esse Iuppiter
 Quasi *qui* magistratum sibi alteriue ambiuerit.
 75 Virtute dixit uos uictores uiuere,
 Non ambitione neque perfidia: qui minus
 Eadem histrioni sit lex quae summo uiro?
 Virtute ambire oportet, non fautoribus.
 Sat habet fautorum semper qui recte facit,
 80 Si illis fides est, quibus est ea res in manu.
 Hoc quoque etiam mihi *pater* in mandatis dedit.
 Vt conquistores fierent histrionibus:

uerso: « Iuppiter uitiauit Almenum Electrionis filiam in urbe Tirintia unde natus est Hercules qui Thirintius dicitur ». Item 10317 f. 40 recto: « Iuppiter mutatus in Amphitrionem dicitur concubuisse cum uxore eius in urbe Thiritia unde natus est Hercules. » Et 16694 f. 27 recto: « Tirins .c. est in qua Iupiter concubuit com Almena et genuit Herculem »

64 libri: B, D, E, J *mutilus* — 65 conquistores *cf.* 82 — singula *D*¹ — 67 cui... uiderint *laudat Nonius p. 99 Merc. s. u. delegari* — fautores *DEJ Nonii II*¹: fautores — delegatores *Nonius* — 69 Siue *pronuntiandum uidetur sū cum u consonante, cf.* Quiue 84 et neu *pronue* — cui qui *L. Havet*: qui libri qui quoi *Leo* — ambissent — palmas *Palmer* — *ex add. Leo* — 70 literas *B* — seu: sei uel si *Leo*

71 *Sibi L. Havet*: Siue libri Seu Bentley (71 ambissit de palma, 83 mandasset de plausu dicitur) — ambisset *DE* ambissent *B deest J* inter nuncium *BD* — 72 aedibiles *B* — 73 Sirempsem *L. Havet*: Si similem (Similem *D*¹) rem ipse in libri *cf.* siremps dicitur quasi similis res ipsa *Festi epit. p. 345 Mueller*; doctorum sirempse *ablatiuus est teste Charisio p. 93,25 ubi siremse, p. 143,33, p. 146,1*; haec sirems huius siremsis *ars Bernensis (Gramm. Lat. supplem. ed. Hagen) p. 122,24* — 74 qui *add. L. Havet cf.* summo uiro 77 — ambiueriū *D*¹ — 79 habere *B*¹ — recta *D*¹

81 *pater add.* — is *post mandatis add. Palmer* — mihi... dedit *Vt*: dedit mi in mandatis uti ille quem sequitur *Naudet* — 82 conquistores

sen.

- Qui sibi mandasset delegati ut plauderent
 Quive quo placeret alter fecisset minus
 85 Eius ornamenta et corium uti conciderent.
 Mirari nolim uos quapropter Iuppiter
 Nunc histriones curet. Ne miremini,
 Ipse hanc acturust Iuppiter comoediam. —
 Quid? admirati *ita* estis, quasi uero nouum
 90 Nunc proferatur, Iouem facere histrioniam.
 Etiam histriones anno cum in proscenio hic
 Iouem inuocarunt, uenit: auxilio is fuit.
 Praeterea certo prodit in tragoedia. —
 Hanc fabulam inquam hic Iuppiter hodie ipse aget
 95 Et ego una cum illo. Nunc *usque* animum aduortite
 Dum huius argumentum *ego* eloquor comoediae.
 Haec urbs est Thebae: in illisce habitat aedibus
 Amphitrvo natus Argis *Alcae*o patre,
 Quicum Alcumena est nupta Electri filia.
 100 Is nunc Amphitrvo praefectust legionibus,
 Nam cum Telebois Thebano est bellum poplo.
 Is prius quam hinc abiit ipsemet in exercitum,

(quisitores *D*¹) *cf.* 65 — 83 mandassent — 84 Quive = Quū *cf.* 69 — placerent — 88 acturus est — comediam *BJ* — 89 admirati *ita E. Philipot*: admirati *libri* adeo admirati *L. Havet ut* admirari *plus sit quam* mirari — 90 Iouem facere: *an* facere sum (= eum)? *cf. ad 442; ceterum cf. 152*

91 in *om.* *EJ* — proscenio *Goetz et Schoell 1893* — 92 inuocarunt *B²D² (et E?)*: inuocauerunt *B¹J* uocarunt *D¹* — 93 Preterea — 94 hic *om.* *D¹* — 95 usque *add. E. Philipot* autem *L. Havet* — 96 *cf.* 51 — huius: ego huius *uel* hic huius *Schoell* — ego *add. Purser apud Palmer (cf. co[maediae] D¹ 97) fauente allitteratione* — eloquor *Elste*: eloquar *libri* proloquar *E. Philipot*

97 *libri*: *B, D, E* — thebae: comoediae *D¹ cf. ad 96* — 98-99 *de Alcae et Electri nominibus cf. ad 63* — 98 laudant *Nonius p. 487 Merc. s. u.* Argus, *pseudo-Seruius Aen. I 268* — Amphitrio *libri* amphitreo *uel* amfitreo *libri Nonii* amphytrio *codex Seruii* — natum *Nonii LHP Bamb. Colb.* — Alcae (cf. u. 28 natus *sine praepos. ex*): ex argo *libri cum Nonio et pseudo-Seruo ex Alco Palmer in apparatu* — 99 *cf.* 364 — 100 *cf.* 363 — amphitrio *BD* amphytrio *E* — praefectus est

101 tum *D¹* — telobois (thel- *BD*) — Thebano est bellum *L. Havet*: est bellum (bellum cum *E¹*) thebano — poplo *E*: populo — 102-130

sen.

- Grauidam Alcumenam *fecit uxorem* suam.
Nunc nouisse ego uos credo iam ut sit pater meus,
 105 Quam liber, *hilarus*, *uenerum* multarum siet
 Quantusque amator siet quod complacitum est semel.
 Is amare ocepit Alcumenam clam uirum,
 Vsuramque eius corporis cepit sibi,
 Et grauidam fecit iterum compressu suo.
 110 *Ita* de Alcumena ut rem teneatis rectius,
 Vtrunque est grauida et ex uiro et ex summo Ioue:
 Et meus pater nunc intus hic cum illa cubat
 Et haec ob eam rem nox est facta longior,
 Dum *cum* illa quacum uult uoluptatem capit.
 Sed ita adsimulauit se quasi Amphitruo siet.
 Nam ne hunc ornatum uos meum admiremini,
 117 Quod ego huc processi sic cum seruili scema:
 120 *Etiam* meus pater, intus eccum, Iuppiter

118 Veterem atque antiquam rem nouam ad uos proferam:

119 Propterea ornatus in nouum incessi modum

cf. 1137 — 103 uxorem fecit — 104 Nunc *L. Huet*: Nam — nouisse ego uos *cum allitteratione L. Huet*: ego uos nouisse (nouissem *B*¹) — 105 hilarus uenerum *L. Huet*: harum rerum — stultarum *Palmer in apparatu* (inultarum *idem ibidem*) et aliarum *Redslob Neue philol. Rundschau* 1892 p. 6 — sciēt *D*¹ — 107 Isti *D*¹ — 108-109 cf. 1135-1136 — 108 laudat *Nonius* p. 230 *Merc. s. u.* usus — coepit — iterum: is eam — 110 Ita *L. Huet*: Nunc (ecce = nēde?) — 112 nunctus *D*¹ — 113 hec *B* — 114 cum *add.*

115 libri: *B, D, E, J mutilus* — adsimulauit *D¹E* — amphitrio *BD* amphitrio *E* (deest *J*) — 116-117 laudat *Priscianus* VI 7 s. u. schema, ex *Prisciano* laudat ars anonyma *Bernensis* (*Gramm. Lat. suppl. ed. Hagen* p. 98) — 116 Nam *L. Huet*: Nunc — ne... admiremini: admiremini me ornatum ars *Bernensis* — ornatum hunc *Priscianus* — admiraemini *B¹D* — 117 cf. ad 116 — laudat *Nonius* p. 224 *Merc. s. u.* scema — huc... schema laudat *Charisius* p. 53 et 144 s. u. schema — cum... schema laudant *Probus Cathol.* p. 6 *Sacerdos* p. 471 — *Pompeius* p. 197: « nam ait *Plautus* processit *Mercurius* cum seruili schema » — Quod *D* — huc ergo *Charisius* p. 53 huc ego p. 144 — praecessi *Nonii* *LII*¹ — sic om. *Charisius bis, ars Bernensis* — cum: in *Sacerdos* — seruili *B¹* — scema *J, Prisciani libri BDGHLK, ars Bernensis, Nonii libri praeter II*² *W*: schema — 118-119 (119 dure *Guict*) del. *L. Huet* ut ab argumento huius fabulae alienos — 120 Etiam *L. Huet*: Nam — intus *L. Huet*: intus nunc est (cf. 112, 131)

8011.

- In Amphitruonis uertit sese imaginem
 Omnesque cum esse censent serui qui uident:
 Ita uersipellem se facit, quando lubet.
 Ego serui sumpsi Sosiae mihi imaginem,
 125 Qui cum Amphitruone *una* abiit hinc in exercitum,
 Vt praeseruare amanti meo possem patri
 Atque ut ne qui essem familiares quaererent
 Versari crebro hic cum uiderent me domi.
 Nunc cum esse credent seruici conseruum suum,
 130. Haud quisquam quaeret qui siem aut quid uenerim.
 Pater nunc intus suo animo morem gerit:
 Cubat complexus, cuius cupiens maxime est.
 Quae illi ad legionem facta sunt, memorat pater
 Meus Alcumenae: illa illum *suum* censet uirum
 135 Secum esse, quae cum moecho est. Ibi nunc meus pater
 Memorat, legiones hostium ut fugauerit,
 Quo pacto donis plurimis donatus sit.
 Ea dona, quae illic Amphitruoni sunt data,
 Abstulimus: facile meus pater quod uult facit.
 140 — Nunc hodie Amphitruo ueniet huc ab exercitu
 Et seruos, cuius ego hanc fero *in me* imaginem.
 Nunc internosse ut nos possitis facilius,
 Ego has *hodie* usque habebo *in* petaso pinnulas,

121 amphitrionis *BD* amphitrionis *EJ* — 123 uersipellem... lubet laudat Nonius p. 38 Merc. s. u. uersipelles et interpolator ut uidetur p. 41 — uersipellet Nonii *II*¹ — iubet *EJ* — 124 mi *Leo* — 125 amphitruone *BD* amphitrione *EJ* — *una* add. cf. 401 — exercitum *D*¹ — 126 possem *D*¹ passem *J*¹ — 127 essent *D*¹ — 128 crebris *D*¹ — 129 credens *EJ* — seruici *L. Huet* (duce Bothe) secundum orthographiam *Lurilianam*: seruuum et. — 130 quaeret *J*: queret

131 cf. Fronto p. 224,2 Naber: ut animo morem gereres — 132 cf. 290 — cuius: cupiens *B*¹ — 134 suum add. *L. Huet* ex 135 — 135 Secum *L. Huet* cf. 134: Suum — mecho *BJ* — nunc* *B* — 137 donis plurimis donatus sit *L. Huet*: sit donis donatus plurimis (uersus mutatus ab antiquo lectore qui ignoraret posse donatu sine s pronuntuari; (talis enim pronuntiationis primum hoc in toto Plauto exemplum) — 138 amphitruoni (deest *J*)

139 libri: *B. D, E* — quod *B*²: quot — 140 amphitruo *BD* amphitruo *E* — 141 in me add. Palmer cf. 265, 266 — 142 an cum allitteratione inter nos nosse ut? (inter nosse duobus uerbis libri) — 143 hodie usque habebo *L. Huet* duce *C. F. W. Mueller*: habebo usque libri habebo meo usque Palmer — im *B*¹ *D* cf. sup 145 an 256 — pinnulas *B*²: pinulas —

sen.

Tum meo patri *itidem* torulus inerit aureus
 Sub petaso, signum *autem* Amphitruoni non erit.
 Ea signa nemo homo horum familiarium

147 Videre poterit, uerum uos uidebitis.

151 Adeste: erit operae pretium, *si* spectabilis

152 Iouem et Mercurium facere *hic* histrioniam.

148 — Sed Amphitruonis illic seruus Sosia

149 A portu *noctu* nunc cum lanterna aduenit:

150 Abigam iam ego illum aduenientem *ad eram* ab aedibus.

I, 1

SOSIA. MERCVRIVS

SOSIA

quatern.

153 Qui me alter est audacior homo aut qui confidentior,
 Inuentutis mores qui sciam,

qui hoc noctis solus ambulem?

Quid faciam, nunc si tres uiri

me in carcerem compegerint?

Inde cras quasi e promptaria cella depromar ad flagrum,

144 *itidem* L. *Havet* cf. id 145: *autem* — torulus — 145 Sub: Sup *libri* u. 143 Suo in *Leo* — signum *autem* L. *Havet* cf. 144: id signum — amphitroni BD amphytrioni E — 146 signū D¹ — nemo homo: nemo — illorum *Leo in apparatu* — 148-150 *transp.* L. *Havet* — 148 amphitronis BD amphytrionis E — illic L. *Havet* cf. 149: illic est — 149 *noctu* L. *Havet*: illic cf. 148 — laterna B cf. 406

150 *libri*: B, D, E, J *mutilus* — Ambigam D — ad eram *add.* L. *Havet* fauente allitteratione eo loco ubi *seungi* necesse est aduenientem ab ab aedibus

151 Adest ferit — opere — p̄tium BD — si spectabilis L. *Havet* *ducibus* Goetz et Loewe: hic spectantibus *libri* cf. 152 sic spectantibus *Leo in apparatu* — 152 hic *add.* cf. 151 — SOSIA SERVOS. MERCVRIVS DEVS Goetz et Schoell 1893 SOS. MERC. *om. spatium relicto* D — 153-155 *laudat Priscianus de metris Terentii 10 ut tetrametros* — 153 sos. J: *om.* — qui post aut *om.* *Prisciani* R — 156 cf. *Apuleius Apolog.* 54 (p. 64 *Krueger*) e cella promptuaria — quasi B²: *om.* — 157 erro B¹ — opis

quatern.

Nec causam liceat dicere

mihi, neque in ero quicquam *opis* siet,

Nec quicquam sit, *me* omnes *eo*

quin esse dignum deputent.

anap.

159* *Ibi* quasi incudem me miserum homines

160* *In numerum* octo ualidi caedant:

161* Ita *puplicitus* peregre adueniens

162* Hospitio *bubulo* ego accipiar.

bacch.

troch. 163^a* Haec eri inmodestia

163^b* Coegit me, qui hoc noctis a portu *erae nunc*

164* *Reditum ut nuntiem* ingratūs excitauit.

anap.

165 Non *me* idem hoc luci mittere potuit?

166 O pulento homini hoc seruitus dura est:

167 Hoc magis miser est diuitis seruos

siet *L. Havel*: auxilii siet *libri* auxili *Leo* habeam auxili (*deleto* mihi) *Palmer* — 158 quicquam *L. Havel*: quisquam — *me* omnes *eo* quin *L. Havel*: quin *me* omnes

159 ss.: *huius cantici et reliquorum discriptionem uide apud Leo et apud Palmer* — 159-160 uno uersu libri — *Ibi L. Havel*: Ita cf. 161 — *In numerum add. L. Havel* — ualidi: ualidi ualide *Spengel Reformvorschlage* p. 333 — et post 159-160 et post 172 habent libri uersum 173

161-162 uno uersu libri — laudant s. u. *puplicitus* 161-162 *Osbernus* p. 459, *Charisius* p. 214; 162 *Nonius* p. 513 *Merc.* — 161 ut *dimetrum brachycatalectum* et 162 ut *dim. hypercatal.* laudat *Priscianus de metris Terentii* II 10 — *puplicitus ante peregre transposuit et pro eo bubulo* (cf. 296) *ego substituit L. Havel* — 161 *puplicitus add.* — aduenies *Charisii codex* — 162 hospicio *BDJ* — *bubulo* *ego*: *puplicitus* (*puplicius B¹ publicitus E plublicitus J*) *libri publicitus grammatici publicitus ego Palmer publicitus lepide uel fustibus Spengel Reformvorschlage* p. 333 — accipiat *Nonius* — omisso accipiar *Charisii codex* *publicitus hospitio, corrector hospitio publicitus* — 163-164 uno uersu libri — Haec.. coegit me (*anap.*), Qui hoc (= huc) noctu.. excitauit (*bacch.*) *Spengel Reformvorschlage* p. 212 — Qui... portu ut *dim. brachycatal.* et 164 ut *dim. hypercatal.* laudat *Priscianus ibid.* — pro linea deperdita, quam si legit *Priscianus* habuit pro *dimetro catalecto*, *add. L. Havel* *erae... nuntiem ne sensu carcat* idem hoc 165 (portu: « *hiat. in abl.* » *Leo* portu *Palmer*) — ingratūs — 165 hoc luci laudat *Charisius* p. 203 ut *Sisennae lectum* — Non me: Nonne — mittere: me mittere — 166-168 O pulento.. seruitus | *Durast.* miserast *Leo* (*deleto* diuitis seruos) — 167 uersus pro 166 substitutus eo tempore quo seruitus pro *anapaesto positum offensioni esset* — miserast

solad.

- 168 Noctesque diesque assiduo satis superque est,
 169 Quo facto opus aut dicto adeos/, quietus ne sis,
 170 Ipse dominus diues operis laboris expers
 172 Aequum esse putat, non reputat laboris quid sit;
 171 Quodcumque homini accidit libere, posse retur.

bacch.

- 174 Ergo in seruitute expetunt multa iniqua:
 175 Habendum et ferendum hoc onust cum labore.

MERCVRIVS

- 176* Satiust me queri illo modo seruitutem:
 177* Hodie *et toto* qui fuerim liber *aeuo*,
 178* Eum nunc potiuuit pater seruitutis.
 179* Ille qui uerna natust *nullo iure* queritur.

bacch.

- 173 Nec aequum anne iniquum imperet cogitabit

Leo — diuitis *B²J²*: diuitiis — seruus *J* (?): seruus — 168-172 *soladici*, ut *Amphitruone uetustior sit Ennii Sota* — de iis cf. *Spengel Reformvorschlæge* p. 303 adnot. et 334 — 168 Noctes quod *Leo* — 169 Quod *C. F. W. Mueller* fortasse recte — opus aut dicto adeost *L. Havel*: aut dicto adest opus libri (adeost *Lachmann*: adest libri citost *L. Havel olim Rev. de philol.* 1890 p. 31-32) — quietis *D¹* quietistus *E¹* — 170 Ipus diues operis et expers laboris (*bacch.*) *Schoell* — iungendum ipse expers (*aliter Niemeyer philolog. Wochenschrift* 1883 p. 879) — pronuntiandum diuess *προνδειζως*; — operis *L. Havel*: operis et

172-171 *transp. L. Havel* — 171 Quidque animi uel animo... *Schoell* — acciderit *Leo* in *apparatu* — 172 Esse aequom *Leo* id quom esse *Palmer* in *apparatu* — 173 bis scriptus in libris et post 172 et post 159-160 — hunc qui composuit substitui uoluit uersibus 172, 171 — equum *BE* post 172 *E* post 159-160 — 174 laudat *Nonius* p. 301 *Merc. s. u.* expectere (expectare libri) — 175 onust *B²* ut uidetur: opus est — 176-177 uno uersu libri — 176 *MERC. D²F*: om. — Satius est — in illo *EJ* — 177-178 Hodie.. nunc, Potiuuit... seruitutis duobus trimetris *Palmer* — et toto et aeuo add. *L. Havel* — 178-179 uno uersu libri — 178 potiuuit *B²*: potuit — 179 laudat *Nonius* p. 43 *Merc. s. u.* uerna — Quid hic uerna natus *Redslob Neue philol. Rundschau* 1892 p. 6 — qui: quom *Leo*, om. *Nonii LH¹* — uerna ablat. *Spengel Reformvorschlæge* p. 233 — natus est — nullo iure add. *L. Havel* — quaeritur *Plauti et Nonii*

SOSIA

quatern.

180 Sum uero uere uerbero :

num numero mihi in mentem fuit
 Dis aduenienti gratias pro meritis agere adque alloqui?
 Ne illi edepol, si merito meo referre studeant gratiam,
 Aliquem hominem allegent, qui mihi os
 aduenienti occillet probe,
 Quoniam bene quae in me fecerunt
 ingrata ea habui atque inrita.

MERCURIUS

185 Facit ille quod uolgo haud solent,
 ut quid se sit dignum sciat.

SOSIA

Quod nunquam opinatus fui
 neque alius quisquam ciuium
 Sibi euenturum, id contigit, ut salui poteremur domi:
 Victores uictis hostibus legiones reueniunt domum
 Duello extincto maximo, internecatis hostibus.

libri, del. Leo, quiritat Palmer queretur? idem in apparatu — 180 sos. D²: om. — uere: uerna (cf. 179) — numero... fuit laudant Gellius I 7,17 de locutione in potestatem esse agens, Nonius p. 352 Merc. s. u. numero — num numero Leo: nunc uero libri numero Gellius, Nonius — mi Leo — in mentem: inminentem aliquot Nonii codd.

181 aduenienti (uel -tei) L. Huet: aduenientem — 182 studeam B¹ — gratias cf. 181 — 183-185: 184 185 183 D¹ — hominem del. Bentley (Sonnenschein, Bentley's Plautine Emendations p. 197) — qui... probe laudat Osbernus p. 388 s. u. oscillum — os (an aus ut austium ausculum aurea aureax auriga? cf. 316 318) aduenienti L. Huet: aduenienti os — oscillet Osbernus — 184 quae ED²J: qui — 185 MERC. D²J: om. — uolgo J(?): uulgo — 186 sos. D²J: om. — 187 ut... domi laudat Nonius p. 497 Merc. « genitius positus pro ablatiuo uel aduerbio loci » — potiremur libri cum Nonio — domi Nonius; domum ex 188 (putat L. Mueller fortasse restituendum esse domu) — 188 pronuntiandum uideatur reueniunt cf. 689 — 189 spurium esse suspicatur Leo — an re-
 stincto? nam suspectum duello — maximo L. Huet: maximo atque (cf.

quatern.

190 Quod multa Thebano populo acerba obiecit funera,
Id ui et uirtute militum

uictum atque expugnatum oppidum est
Consilio atque auxilio atque eri

manu Amphitruonis maxime,
Praeda atque agro adque adoria

qui adfecit populares suos
Regique Thebano suum Creoni regnum stabiliit.

195 Me a portu praemisit domum,
ut haec nuntiem uxori suae.

197 Ea nunc meditabor quo modo
dicam illi, cum illo aduenero.

Si dixero mendacium, solens meo more fecero:

Nam cum pugnabant maxime,
ego tum fugiebam maxime.

Verum quasi adfuerim tamen
simulabo atque audita eloquar.

Sed quo modo et uerbis quibus me deceat fabularier,

202 Prius ipse mecum etiam uolo hic
meditari: sic hoc proloquar.

196 Vt gesserit rem publicam ductu, imperio, auspicio suo

tabulam L. Aemilii Regilli: Duello magno dirimendo, regibus subigendis) — 190 Qui — populo

191 Ind *EJ* — uinctum *B*¹ — 192 Imperio atque auspicio (auspicio *BE*) eri mei libri, sed mei superuacaneum est (cf. 260) et manu *Amphitruo regem Pterelam occidit*; imperio autem et auspicio aliquis post *Plauti tempora hic reposuit, qui non meminisset Amphitruonem esse regis praefectum, non populi dictatorem*; idem confecit uersus 196 (de quo u. *Leo*) et 657 et indocte in textum inseruit — Imperiod auspiciod *Leo in apparatu* — amphitruonis *BD* amphytrionis *J* ampytrionis *E*

193 libri: *B, D, E* — adoria... suos laudat *Osbernus p. 393 s. u. odoria* — adque add. — Praedad, agrod, adoriad *Leo* — adoria qui: adoriaque (odoriaque *E* odoria *Osbernus*) — 194 suum *Cr- r-* stabiliit *L. Havel* (ut suum *Creonis esse perspicuum sit, non ut* suos 193 suae 195 suo 196 *Amphitruonis*): *Cr- r-* stabiliuit suum, sed stabiliu *E* — 195 hec *B* — 196 cf. ad 192 — puplicam *D*: publicam — 197 dicam illi cum *L. Havel*: illi dicam cum

199 libri: *B, D, E, J* mutilus — maxime *D*: maxime — tum *B*²: om. — maxime *D*: maxime

202 laudat *Nonius p. 351 Merc. s. u. meditari* — metum *Nonii II¹, Gen., Bern. B* — si *EJ Nonii libri praeter L¹* — hoc pro hoc loquar

quatern.

Principio ut illo aduenimus, ubi primum terram tetigimus,
Continuo Amphitræo delegit uiros primorum principes.
205 Eos legat Telebois, iubet sententiam ut dicant suam :
Si sine ui et sine bello uelint rapta et raptores tradere,
Si quae asportassint reddunt,

se exercitum extemplo domum
Reducturum, abituros agro Arguios, pacem atque otium
Fore illis, — sin aliter sient

animati neque dent quae petat,
210 Sese igitur summa ui uirum
eorum oppidum oppugnassere.

Haec ubi Telebois ordine iterarunt quos praefecerat
Amphitruo, magnanimi uiri freti uirtute et uiribus
Superbi nimis ferociter legatos nostros increpant:
Respondent bello se et suos tutari posse, proinde uti
215 Propered suis e finibus exercitus deducere.
Haec ubi legati pertulunt, Amphitruo e castris ilico
Producit omnem exercitum: contra Teleboae ex oppido
Legiones educunt suas nimis pulcris armis praeditas.

cret.

Postquam utrimque exitum est maxima copia,
 Dispertiti uiri, dispertiti ordines:
 221* Nos nostras more nostro et modo instruximus

Nonii Bern. B. Gen., II^a ut uidetur, P — 204 amphitrio BD amphitrio E deest J — 205 telobois — 207 quas B¹ — asportassent — reddunt Gertz : redderent (reddere B²) cf. 226 — si B — 209-210 sin... opp- opp- laudant Nonius p. 128 Merc. s. u. igitur, Donatus ad Eun. I 4,1 — 209 Fore : Dare — sient : essent Nonii libri — petant D¹, Nonii libri — 210 ui om. D¹, Nonii libri — uirum L. Habet : uirisque (uiresque Nonii libri) cf. 234 — oppidum expugnasse (expugnassere D cum Donato) libri oppugnatus se oppidum Nonii libri

214 telobois (thel- *BD*) — 212 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ* — freti *om.*
D — 213 Superbe — 215 Propered (= -ret) suis e... deducere *L. Havel*:
 Propere de suis... deducerent *libri* Properaret de suis... deducere *Leo*
 — 216 pertulunt *L. Havel* (*ut Accius* tulat): pertulere — amphitrio *BD*
 amphytrio *EJ* — e *add. F* — 217 telobae (th- *BD*, -boe *BEJ*) — 218
 legionis *D*¹ — reducunt *B*¹ seducunt *B*² — praeditas *suspectum*: prae-
 dictas *D*¹

221-222 Nos... item, Hostes... instruunt — Nostras nos *Spengel Re-*

cret.

- 222* Legiones, item suas hostes contra instruunt.
Deinde utrimque imperatores *medii* exeunt,
Extra turbam ordinum collocuntur simul.
- 225 Conuenit, uicti utri sint eo proelio,
Vrbem, agrum, aras, focos, seque uti dedunt.
Postquam it pactum est, tubae contra utrimque *occinunt*.
Consonat terra, clamorem utrimque efferunt.
Imperator utrimque hinc et illinc Ioui
- 230 Vota suscipere, *utrimque* hortari exercitum.
Pro se quisque id quod *quit*, qua potest et ualet
Edit, ferro ferit: tela frangunt, boat
Caelum fremitu uirum, ex spiritu atque *halitu*
Nebula constat, cadunt uulnerum *ui uiri*.
Denique ut uoluimus nostra superat manus,
- 236 Hostes crebri cadunt, nostri contra ingruunt:
237 uicimus ui feroces.

formvorschlaege p. 129 — 222 Legiones item suas hostes contra *L. Habet* (del. altero legiones): legiones item | Hostes contra legiones suas *libri* (ubi item del. Bentley, *Plautine Emendations* p. 197) Legiones itidem contra hostes suas *Baehrens Jahrb. für class. Phil.* CXXIX (1884) p. 837, Legiones, contra item hostes suas *Spengel Reformvorschlaege* p. 4 — 223-224 Deinde... ordinum *laudat pseudo-Seruius Aen. I* 191 s. u. turbam — 223 utrimque *Palmer*: utrique — *medii Palmer*: in medium — 224 collocuntur *J*: colloquuntur — 225 proelio *DJ*: praelio *B* prelio *E* — 226 dederent *cf.* 207 — 227 it pactum (pactum *Baehrens*): id actum (a ex t *B*) — tubae *D(?)*: tube — contra utrimque occinunt: utrimque canunt (*sacc. IX* ca = occ?) contra *libri* contra utrimque incinunt *Spengel Reformvorschlaege* p. 125 — 228 Consonant aera *Baehrens* — clamoremque *B* — 229 utrimque: Victori *Baehrens an* utrique hinc et illinc (= *nostro et hostium*) Ioui? — 230 utrimque *add. Spengel Reformvorschlaege* p. 4: *add. post uel* deinde *idem ibid.* pro re *Palmer Hermathena IV* (1883) p. 241 porro *Baehrens*

231 Tum *add. Leo* — id forte delend. *Leo* — quod: quoque *D* — quit qua *L. Habet*: quisque *libri* ui sua *Baehrens* usquam *Spengel Reformvorschlaege* p. 41 (*qui proponit et* Quisque id quod quisque pro se potest et ualet) — 232 ferrum *Baehrens* — fligunt *Baehrens*; an frendunt ut gallice « grinceant »? — de Plautino uerbo reboare uide *Goetz et Loeve* — 233-234 fremitu... constat *laudat Nonius* p. 272 *Merc. s. u.* constat — 233 ex: et *Nonius* ec *L. Mueller* — anhelitu *libri* cum *Nonio* — 234 uulnerum ui (uei *Baehrens*) uiri (« aliud latet » *Leo*): uulneris ui et uirium (uirum *D¹J*) *libri cf.* 210 pulueris ui et uirum *Palmer an* uulneratei uirei *cf.* 129?

235 uoluimus *B²*: uolumus *libri* ualuimus *Baehrens* — 236-237 uno uersu *libri* — 236 nostra *D* — 237 om. *J* — uicimus del. *Spengel Reformvorschlaege* p. 5 — feroces: feri uel truces *Palmer in apparatu*;

cret.

Sed in fugam se tamen nemo conuertitur

Nec recedit loco quin statim rem gerat :

240 Animam omittunt prius quam loco demigrent,

Quisque ut steterat iacet optinetque ordinem.

Hoc ubi Amphitrvo erus conspicatus *meust*,

Ilico equites iubet dextera inuadere.

Equites parent citi, ab dextera maximo

Cum clamore inuolant, impetu alacri *irruunt*,

246-247 Foedant et proterunt hostium copias iure iniustas.

MERCVRIVS

oelon.

Numquam etiam quicquam adhuc uerborum est prolocu-
tus perperam.Namque ego fui illi in re praesenti et meus cum pugna-
tum est pater.

SOSIA

250 Perduelles penetrant se in fugam: ibi nostris animus
additust.

Vortentibus Telebois telis complebantur corpora,

Ipsusque Amphitrvo regem Pterelam suapte optruncavit
manu.Haec illic est pugnata pugna *ita* usque a mani ad ue-
sperum.

an feroces ferocissimos? — 238 *laudat Nonius* p. 480 *Merc. s. u.* conuertitur — in fugam *L. Huet*: fugam in (fuga haud fit *Leo in app.*) — conuostitur *B¹* confortitur *D¹* (*contra u pro f* 392) — 239 *laudat Nonius* p. 393 *Merc. s. u.* statim — 240 Animam *J*: Animom *D¹* Animum *BD²E* *u. ad* 262 — omitiunt *D* omitiunt *E* — prius *om. D¹*

242 amphitrio *BD* amphytrio *J* ampytrio *E* — *meust* *L. Huet* duce *Camerario*: est (*in litura ubi discernuntur s****est*) — conspicatust semel *Palmer in app.* — 243 inducere — 245 *laudat Nonius* p. 128 *Merc. s. u.* inuolare — inuolant *laudat Placidus* p. 58 *Deuerling* — cum alacri *Palmer* — irruunt *add. opprimunt add. Spengel Reformvorschlaege* p. 6 (*in addendo utcumque allitterandum*) — 246-247 uno uersu (iure iniustas *om. J*) — Foedunt *D¹* — 249 illic — 250 additus est

251 telobois (thel- *D*) — 252 Ipsiusque *EJ* — amphitrio *BD* amphytrio *EJ* — sua obtruncavit *libri* = sua[pte o]p[truncavit cf. 415 — 253 *laudat Nonius* p. 231 *Merc. s. u.* uespera — illic est: illi ex *E¹* illis

octon.

Hoc adeo hoc commemini magis, quia illo die inpransus fui.

255 Sed proelium id tandem diremit nox interuentu suo.

Postridie in castra ex urbe ad nos ueniunt flentes principes,

Velatis manibus orant ignoscamus peccatum suum,

Deduntque se, diuina humanaque omnia, urbem et liberos

In dicionem atque in arbitratum cuncti Thebano poplo.

260 Post ob uirtutem ero Amphitruoni patera data *ibist* aurea,

Qui Pterela potitare solitus rex est. Haec sic dicam erae.

sept. Nunc pergam eri imperium exequi

et me domum capessam.

MERCVRIVS

troch.

Attat, illic huc iturust: ibo ego *illo* illi obuiam,

Neque uero huc hominem hodie ad aedis has sinam unquam accedere.

265 Quando imago est huius in me, certum est hominem eludere.

Et enim uero quoniam formam cepi *serui* in me et statum

est *Nonii libri* — pugnato pugno *D*¹ — mani *Nonius*: mane *libri* — illi sic pugnata pugnast *Studemund ap. Abraham Studia Plautina p. 209 quo duce ita add. L. Havet* — usque ante usque *add. Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 450*; inde (*quod rursus add. Goetz et Loewe*) *add. ille quem secutus est Naudet* — 255 proelium *J*: praelium (prelium *E*) — 256 ad nos *B²D²J*: annos u. ad 143 — 257 laudat *Nonius p. 496 et p. 502 Merc. propter accusatium* — an ignoscamus orant? — orant: orant ut *Nonii libri p. 502* — 259 dicionem *J*: ditionem — 260 ob *om. B¹* — amphitrioni *BDE* amphytrioni *J* — data *ibist L. Havet cf. illi 761 766 780*: donata est *ortum fortasse ex dec-a-u-s: (in ceteris locis ut 418 763 771 aut datur alicui paterā aut donatur aliquis paterā)*

261 pterela: propterea *D¹* prerela *J* — potitare solitus rex est *L. Havet*; rex est potitare solitus *Asmus (De appositionis apud Plaut. et Ter. collocat.)*: potitare rex solitus est (rex *om. B¹*) — potitare 419: hic positare *D¹* poare *B¹* potare *B²D²EJ* — si *B¹* — *rae *B¹* — 262 laudat *Nonius p. 266 Merc. s. u. capessere* — exequi: persequar *Nonius* — capessam *L. Havet*: capessere (ū *D¹*, cf. augeum 307, Animum 240) — 263 *MERC. om. D¹* — iturus est — illo aduerbium *add. L. Havet* — illi: ilico *Palmer* — 264 Neque uero uel Nec uero *L. Havet*: Neque ego — 266 caepi (coepi *J*) — serui *L. Havet*: huius

troch.

Decet et facta moresque huius *capere* me similes item.
Itaque memalum esse oportet, callidum, astutum admodum
Atque hunc telo suo sibi, malitia, a foribus pellere.

270 Sed quid illuc est? caelum aspectat. Obseruabo quam
rem agat.

SOSIA

Certe edepol, si quicquamst aliud quod credam aut certo
sciam,

Credo ego hac noctu Nocturnum *uino* obdormisse ebrium.
Nam neque se septentriones quoquam in caelo commouent,
Neque se luna quoquam mutat statque uti exorta est
semel,

275 Nec iugulae neque uesperugo neque uergiliae occidunt.
Ita statim stant signa neque nox quoquam concedit die.

MERCVRIVS

Perge, nox, ut occepisti: gere patri morem meo.

267 capere *Palmer*: habere *cf. in libro B kalet pro calet et kinc pro hinc Bacch.* 105, kac 108, koc 110, kuc 114, komo 161, Nesilockus 177, kinc 179... — 268 oporet *B¹D cf.* 316 318 992 — 269 malicia *BD*

271 sos. *om. D.* — edepol: edepol scio — quicquam est *BJ* — quid — aut: a *D* — 272 Crede *B¹* — ego *om. D¹* — notu *B¹* — Nocturninum *Hieronymus aduersus Vigilantium (t. 4 p. 286 ed. Bened. Parisiis a. 1706)* — uino *add. L. Habet* — 273-274-276 suspectum quoquam, maxime 276: an neque... quaquam ut haudquaquam, nequaquam? — 273 Nam: Namque *B¹* — 274 quoquam: u. 273 — statque: atque *cf. ad pro* stant 276 *ap. Nonium* — 275 laudant *Varro VII 50, Osbernus p. 613 et 618* — neque (uel nec) uesperugo... occidunt laudant *Varro VI 6 et Festi epitome p. 368 s. u. uesperugo* — Neque *Varro, Osbernus p. 618* — uigulae *B¹DE* (uigule *DE*) iugula *Varro fortasse recte* — nec *E cum Osberno p. 613 et Festo* — uesperuginem uocem *ex Plauto laudant Censorinus XXIV 4 et Varro apud Augustinum de ciuitate dei XXI 8* — nec *Festus* — uergiliae *L. Habet* (uergilias - - - *Cicero, uergiliis - - - male Propertius; uocem in dactylis uitant ceteri, inter quos Vergilius, pleiades pro uergiliae dicentes ut Scipiades pro Scipio et Fufetioeo pro Fufeti*) — 276 Ita... signa omnia laudat *Nonius p. 391 Merc. s. u. stare et p. 393 s. u. statim* — Ita... signa laudat *Donatus Phorm. V 3,7* — stant: ad *Nonius p. 391* — signa omnia *Nonius bis* — neque... die laudat *pseudo-Seruius in Georg. I 208 s. u. die* — quoquam: u. 273 — die *pseudo-Seruius: dici* — 277 morem patrem meum

troch.

Optumo optume optumam operam das, datam pulchre
locas.

SOSIA

Neque ego hac nocte longiorem me uidisse censeo
280 Nisi *noctem* unam, uerberatus quam pependi perpetem.
Eam quoque edepol *haec* iam multo uicit longitudine.
Credo edepol equidem dormire Solem, atque adpotum
probe:
Mira sunt nisi inuitauit sese in cena plusculum.

MERCVRIVS

Ain uero, uerbero? deos esse *tis* similis putas?
285 Ego pol te istis tuis pro dictis et malefactis, furcifer,
Accipiam: modo sis ueni huc, inuenies infortunium.

SOSIA

Vbi sunt isti scortatores, qui soli inuiti cubant?
Haec nox scita est exercendo scorto conducto male.

MERCVRIVS

Meus pater nunc pro huius uerbis recte et sapienter facit,

*D*¹ morem patre meo *D*² — 278 des *B* — 279 sos. *in lit.* *B* — uedissee me *B*¹ uidisse me *B*² — 280 noctem *Palmer in apparatu*: item *libri* pridem *Leo* — 281-286 *damnat Schuster cf.* 272-276 — 281 Eam... *B* — edepol etiam... longitudine: edepol equidem... probe (*u.* 282) *D*¹ — haec iam multo *L. Havel*: etiam multo haec — 282-283 *retractatori tribuit Schuster, Quomodo Pl. Attica exempl. transtulerit, Gryphisw.* 1884 p. 11 — 283 *laudat Nonius p.* 321 *Merc. s. u.* inuitare — Mira sunt nisi: Mirum si *Nonius* (Anne mirum si *Luc. Mueller*) — cena *E*, *Nonii LW*: caena — 284 ainī *D*¹: *pronuntiandum uidetur* ajjn, alibi ajn, *ut modo rejvice modo rejce*; aine *Lachmann ad Lucr. III* 374 p. 162 — deus *D*¹ — *tis L. Havel*: tui *cf.* 442 856 — 285 furgifer *BD* fugifer *E* — 286 sis *om.* *D* — 287 soliti *EJ an solei? cf.* 129 — 288 *laudat Donatus Eun. IV* 4,2 — Hec *B* — *an cum allitteratione exercendo* scitast scorto?

troch.

290 Qui complexus cum Alcumena cubat amans, animo opsequens.

SOSIA

Ibo ut erus quod imperavit Alcumenae nuntiem.
Sed quis hic est homo, quem ante aedis uideo hoc noctis? non placet.

MERCVRIVS

Nullus est hoc metuculosus aequē.

SOSIA

Atqui in mentem uenit:
Illic homo hoc uetus denuo uolt pallium detexere.

MERCVRIVS

295 Timet homo: deludam ego illum.

SOSIA

Perii, dentes pruriunt:
Certe aduenientem hic me hospitio pugneo accepturus est.

290 opsequens *D*: obsequens

292 est hic *B* — edis *BDE* aedes *J* — 293-294 *delet Anton. Mueller p. 22* — 293 *an hoic?* — *pronuntiandum uidetur metuculosus* — atqui *L. Havet*: quem *libri hem mi Ribbeck Jahrb. 1883 p. 450* — 294 *an cum allitteratione quae dicitur*: Illic homo hoc uolt pallium uetus denuo detexere? — Illo *D*¹ — hodie *add. Palmer post* homo — uetus *add. L. Havet* hoc *add. Leo* — denuo *cf. 317*: de uero *Leo* — uolt *J(?)*: uult — detexere (*texe in lit.*) *B*: dextere *DE* dexterarum *J* — *cf. Seruius A. X 424* « dum *tegit*: dum *spoliat*, nam tempus praesens est non praeteritum, ab eo quod est *tego*; sic *Plautus* ego hunc hominem hodie detexam (*traditur et texam*) pallio » qui uersus senarius erit si scripseris detexam cum pallio — 295 *perii*, dentes *B*¹ *perii* dente *D*¹ *perli* dentes *E* *plidentes* *J* — 296 *me om.* *D*¹ — hospitio *BDJ* — pugne

troch.

Credo misericors est: nunc propterea quod me meus erus
Fecit ut uigilarem, hic pugnis faciet hodie ut dormiam.
Oppido interii: obsecro hercle, quantus et quam ualidus
est.

MERCVRIVS

300 Clare aruorsum fabulabor, *modo* hic auscultet quae lo-
quar:

Igitur magis *multo* maiorem in sese concipiet metum.
Agite pugni: iam diu est quom uentri uictum non datis.
Iam pridem uidetur factum, heri quod *illos mane* quat-
tuor
In soporem collocastis *cluros*.

SOSIA

Formido male

305 Ne ego hic nomen meum commutem et Quintus fiam e
Sosia.

Quattuor *cluros* sopori se dedisse hic autumat:
Metuo ne numerum augeam illum.

MERCVRIVS

Em, nunciam ergo sic uolo...

(pugnae *J*) — 298 uigilem *D* — 299 laudat Nonius p. 361 Merc. s. u.
oppido — interi uel interio Nonii libri — et om. Nonius — 300 Clar
EJ — aruorsum *L. Havel*: auorsum (aduorsum cod. Gud.) — modo add.
L. Havel cf. 301 — hic: sic Ribbeck p. 450 ut hic (uel hic ut) Luchs p. 8
301 magis om. *D*¹ — multo Redslob Neue philol. Rundschau 1892
p. 6: modum cf. 300 — maiorem *D*²: morem — Igitur tum modum in
maiorem Palmer in apparatu Igitur magis immaniolem Leo in appa-
ratu — 302 quod cf. 303 — 303 pridem: primum *B* — eri *BD* — illos
mane *L. Havel* (ut intellegantur iam diu, iam pridem): homines —
quattuor *EJ*: quatuor — 304 cluros *L. Havel* cf. 306: nudos — 304-
307 miro modo disponit Anton. Mueller — 305 Non *EJ* — 306-307
Quattuor... illum interpolatori tribuit Vahlen Hermes XVII (1882)
p. 276 — 306 Quattuor *E* (?): Quattuor *BD* Quattuor *J* — cluros *L. Havel*
(Luctatius Placidus p. 30 Deuerling: cluram uel clurum simiam alias
cercopithecum): duos libri (uiros *J*?) nudos Leo duro Palmer — ati-
umat *D* — 307-309 sic interpungit *L. Havel* — 307 augeum *D*¹ cf. 262
— nunciem *D*¹ — ergo om. *D*¹ — sic uolo *D*²: siculo libri sex uolo

troch.

SOSIA

Cingitur: certe expedit se.

MERCVRIVS

... non feret quin uapulet...

SOSIA

Quis homo?

MERCVRIVS

...quisquis huc profecto uenerit: pugnosc edet.

SOSIA

310 Apage, non placet me hoc noctis esse: cenauim modo;
Proim tu istam cenam largire, si sapias, esurientibus.

MERCVRIVS

Haud malum huic est pondus pugno.

SOSIA

Perii, pugnosc ponderat.

MERCVRIVS

Quid, si ego illum tractim tangam, ut dormiat?

SOSIA

Seruaueris:

Nam continuas has tris noctes peruigilaui.

MERCVRIVS

Pessimum est

Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 450 — 308 foret *E* fortet *J* — 309 quisquis: quisquis homo — profecto huc *Leo* in apparatu — edat *E* aedat *J*

311 caenam *BDJ* — 313 Quid... dormiat laudant *s. u.* tractim *Nonius* p. 178 *Merc. Osbernus* p. 575 — illum *om.* *Osbernus* — tractim laudat *Charisius* p. 221 ut *Sisennae lectum* — 314 pessum

troch.

315 *Facinus nequiter ferire : malam malacisset manus.*
Alia forma os esse oportet quem tu pugno tetigeris.

SOSIA

Illic homo me interpolabit meumque os finget denuo.

MERCVRIVS

Exossatum os esse oportet, quem probe percusseris.

SOSIA

Mirum nī hic me quasi murenam exdorsuare cogitat.
 320 *Vltro istinc qui exossas homines. Perii, si me aspexerit.*

MERCVRIVS

Olet homo quidam malo suo.

SOSIA

Eia : numnam ego obolui?

315 *delet A. Mueller p. 22* — *Facinus* : sos. *Facinus BDE Facimus Leo* — *ex h. u. nequiter affert glossarium Plaut. (Ritschl op. t. II p. 236, 271)* — *malacisset L. Havet ducibus Goetz et Loewe (cf. Laberii malas malaxaui)* : male (malae *E*) discit *libri* male gestit *Palmer* maledicit *Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 450* — 316 *Alia* : *Malam alia Leo* — *os (nisi scribendum est aus cf. ad 183) esse cf. 318* : *esse libri esse os Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 450 eum esse Hasper Jahrb. 1883 p. 134* — *oporet B u. 268* — *tetigeris* : *legeris libri probante Palmer* pexeris *Abraham Stud. Plautina p. 209* — 317 *sos* : *MERC. BD om. E (deest J)* — *laudat Nonius p. 34 Merc. s. u. interpolare* — *Illuc Nonii L WP* — *interpolavit Nonii HLP* — *os finget* : *offinget Nonii II¹* — 318 *MERC. : sos. BD om. E (deest J)* — *os om. D (hic et fortasse 312 os ossis, 316 os oris uel aus auris)* — *oporet B¹ u. 268* — 319 *sos. add.* — *nī codd. quidam* : *ne libri nostri nei Th. Hasper Neue Jahrb. f. Phil. 1883 p. 134* — *hic...* *exossare cupit laudat Osbernus p. 388 s. u. exosso* — *mutienam D¹ muraenulam Hasper* — *exossare (itidem corruptus u. Aul. 399) cf. exossatum 318 exossat 320* — *cupit Osbernus* — 320 *istuc* — *exossas L. Havet propter ist[in]c* : *exossat cf. aspexerit*

321 *eia (= tace) L. Havet* : *ei* — *numnam B²* : *numquam (num ei iam*

troch.

MERCVRIVS

Atque haud longe abesse oportet, uerum longe hinc a/uit.

SOSIA

Illic homo superstitiosust.

MERCVRIVS

Gestiunt pugni mihi.

SOSIA

Si in me exercituru's, quaeso in parietem prius *ut* domes.

MERCVRIVS

325 Vox mihi ad aures aduolauit.

SOSIA

Ne ego homo infelix fui,
Qui non alas interuelli : uolucrem uocem gestito.

MERCVRIVS

Illic homo a me sibi malam rem arcessit iumento suo.

SOSIA

Non equidem ullum habeo iumentum.

MERCVRIVS

Onerandus est pugnis probe.

Leo) — 322 hinc *B*² : hic — affuit — 323 sos. *add.* — superstitiosus est — MERC. : sos. — gestiunt *B*² : gestiuit — 324 sos. *add.* — *laudat Nonius p. 295 Merc. s. u. exercere* — Si in me *om. aliquot Nonii codd.* — imparietem *aliquot Nonii codd.* — prius ut *L. Mueller* : prius *Nonius* ut primum *libri contra allitterationem* — 325 mi *Leo* — aduolauit *EJ* : aduolabit — 327 malom *D*¹ — 328 onerandis *D*¹ — pugnis oneran-

troch.

SOSIA

Lassus sum hercle e naui, ut uectus huc sum: etiam
nunc nauseo.

330 Vix incedo inanis, ne ire posse cum onere existumes.

MERCVRIVS

Certe enim hic nescioquis loquitur.

SOSIA

Saluus sum, non me uidet.
« Nescioquem » loqui autumat: mihi certo nomen Sosia est.

MERCVRIVS

Hinc enim mihi dextera *auris* uox, uidetur, uerberat.

SOSIA

Metuo uocis ne uicem hodie hic uapulem, quae hunc uerberat.

MERCVRIVS

335 Optume eccum incedit ad me.

SOSIA

Timeo, totus torpeo.
Non edepol nunc ubi terrarum sim scio, siquis roget,
Neque miser me commouere possum prae formidine.

dust *contra allitterationem Palmer in apparatu* — 329 uictus *D*¹ uectus *E*¹ — 330 inceto *D*¹ — existumes *J*: existimes

333 *uersus tragici parodia?* — *auris uox L. Havel consulens allitterationi*: uox *auris* ut — 334 uice — 336 terrarum *B*¹*D*¹ — siquis: ubi

troch.

Illicet! mandata eri perierunt una et Sosia.

Verum certumst confidenter hominem contra conloqui,
340 Igitur qui possim esse huic fortis, a me ut absteineat
manum.

MERCVRIVS

Quo ambulas tu, qui Vulcanum in cornu conclusum geris?

SOSIA

Quid id exquiris tu, qui pugnis os exossas hominibus?

MERCVRIVS

Seruunes an liber?

SOSIA

Vtcumque animo conlibitum est meo.

MERCVRIVS

Ain uero?

SOSIA

Aio.

MERCVRIVS

Aio enimuero uerbero.

SOSIA

Mentiris nunc.

EJ — 338 Illic et *B* Illic ei *EJ* Illic (*an* Illic_{*}?) *D*¹ — perierierunt *B*¹
— 339 certus (certum *J*) est — 340 *damnat* Palmer *in apparatu* —
possem *D*¹ — esse *L. Havet*: uideri (luderi *EJ*)

341 cornū *D* — 342 *pronuntiandum uidetur* oss exossas, *cf. ad* 318
— 343 Seruunes *L. Havet* (Seruosne es defendit *G. Kaempf de pronomi-*
num etc. p. 44 collatis Pseud. 610 Capt. 270): Seruosne. — 344 MERC.
aio enimuero *L. Havet*: enimuero. MERC. libri enimuero MERC. ueru's

troch.

MERCURIUS

345 At iam faciam ut uerum dicas dicere.

SOSIA

Quid eo est opus?

MERCURIUS

Possum scire quo profectus, cuius sis aut quid ueneris?

SOSIA

Huic *rei huc* eo, eri sum seruus. Numquid nunc es certior?

MERCURIUS

Ego tibi istam hodie, sceleste, comprimam linguam.

SOSIA

Haud potes :

Bene pudiceque adseruatur.

MERCURIUS

Pergin argutarier? —

350 Quid apud hasce aedis negoti est tibi? *mane*.

SOSIA

Immo quid tibi est?

Leo in apparatu — 347 Huic rei huc *L. Habet*: Huic (Huc *B²J*) —
 eri: eri iussu, eius *Leo* — numquid *J*: nunc quid — cercior *BD* —
 349 obseruatur *D¹* — 350 negotii (negotium *EJ*) — mane *add. L. Habet*
ut indicetur Sosiam ad aedes accedere dic add. Seyffert. Philologischer
Anzeiger XIII (1883) p. 353 — mine? *add. Palmer ante immo* — qid
 tibi *D* quid ibi *J* — es *EJ*

troch.

MERCURIUS

Rex Creo uigiles nocturnos singulos semper locat.

SOSIA

Bene facit; quia nos eramus peregri, tutatust domi.
At nunc abi sane: aduenisse familiares dicito.

MERCURIUS

Nescio quam tu familiaris sis: nisi *nunc* tute hinc abis,
355 Familiaris, accipiere faxo haud familiariter.

SOSIA

Hic inquam habito ego atque seruus sum horum.

MERCURIUS

At scin quo modo
Faciam ego hodie te superbum, nisi hinc abis?

SOSIA

Quonam modo?

MERCURIUS

Auferere, non abibis, si ego fustem sumpsero.

351 noctunos *D*¹ nocturos *J* — 352 peregre — tutatus est — 353 *A***t*
B — 354 quantum *EJ* — nunc tute *L*. *Habet ut illi abi uersus* 353 *re-*
spondeatur: actutum (hac tutum *E*) *libri ex* 360 — 355 accipere —
356 horum seruus sum *libri* — sin *D* se in *E*? — *post modo non inter-*
pungit L. Habet — 357-358 Faciam... abis *et* Auferere non abibis *lau-*
dat Nonius p. 171 Merc. s. u. Superbos — 357 nisi: si *Nonii W* — quo-
nam: quo nomina *EJ* — abis: abhis *Nonii W* — 358 *laudat Osbernus*
p. 56^b s. u. auferre — *de Nonio cf. supra* — Auferere *J*², *Nonii LII*:
Auferrere (Auferre *J*¹, *Nonii W*); Aufer te *Osberni prima manus* —

troch.

SOSIA

Quin *med* esse huius familiae familiarem praedico.

MERCVRIVS

360 Vide sis, quam mox uapulare uis, nisi actutum hinc abis.

SOSIA

Tun domo prohibere peregre me aduenientem postulas?

MERCVRIVS

362* Haecin tua domust?

SOSIA

Ita inquam.

MERCVRIVS

Quis erus est igitur tibi?

SOSIA

Amphitruo, qui nunc praefectust Thebanis legionibus,
Quicum nupta est Alcumena.

MERCVRIVS

Quid ais? tibi quid nomen est?

abii *Nonii H²WL* — 359 me *libri* tibi me *Emm. Philipot* — 360 u. 354

361 Tun *J*: Tum — prohibere *om. D¹* — 362 *libri uersibus duobus* Haecine... inquam *et* Quis... tibi — *MERC. D: om.* — Haecine — domus est — *sos. D² in litura: MERC.* — *MERC. D² in litura: sos.* — 363 *sos. D² in litura: MERC.* — Amphitrio *BD* Ampytrio *E (deest J)* — praefectus est — 364 *MERC. D² in litura: om. relicto spatio* — quid agis *D* — tibi quid nomen est *L. Havel*: quid (quod *DE*) nomen est tibi (tibi est *EJ*) *libri, sed nominatis personis duabus necesse est incipiatur a tertia* —

troch.

SOSIA

365 Sosiam uocant Thebani, Dauo prognatum patre.

MERCVRIVS

Ne tu istuc hodie malo tuo compositis mendaciis
Aduenis, audaciae *tu* columnen, consutis dolis.

SOSIA

Immo equidem tunicis consutis huc aduenio, non dolis.

MERCVRIVS

At mentiris etiam: certo pedibus, non tunicis uenis.

SOSIA

370 Ita profecto.

MERCVRIVS

Nunc profecto uapula ob mendacium.

SOSIA

Non edepol uolo profecto.

MERCVRIVS

At pol profecto ingratis:
Hoc quidem profecto certum est, non est arbitrarium.

365 sos. om. D¹ — an uersus tragici parodia? — 366 MERC. om. D¹
— istuc L. *Havet* cf. huc 368: istic — 367 Aduenis audaciae tu L. *Havet*
(Aduenisti audaciae tu E. *Rey*): Aduenisti audaciae libri cf. adue-
nio 368 uenis 369 — 368 sos. et 369 MERC. om. D¹ — 370 sos. et MERC.
om. D¹ — mendatium

371 ingratis

troch.

SOSIA

Tuam fidem obsecro.

MERCVRIVS

Tun te audes Sosiam esse dicere,

Qui ego sum?

SOSIA

Perii.

MERCVRIVS

Parum etiam, praent futurum est, praedicas.

375 Quoius nunc es?

SOSIA

Tuus: nam pugnīs usu fecisti tuum.

Pro fidem, Thebani ciues.

MERCVRIVS

Etiam clamas, carnufex? —

Loquere, quid uenisti?

SOSIA

Vt esset quem tu pugnīs caederes.

MERCVRIVS

Cuius es?

SOSIA

Amphitruonis inquam Sosia.

MERCVRIVS

Ergo istoc magis,

Quia uaniloquus, uapulabis: ego sum, non tu, Sosia.

376 fidi *BE* uide *D* dcest *J* — carnufex *J*: carnifex — *signum silentii* (—) apposuit *L.* *Havet*, at fortasse apud *Plautum* ut apud *Molière* respondebat *Sosia* deperditoque uersui reddenda littera est *E* a qua 377 incipit — 377 Eloquere cf. ad 376 — pignus *D*¹ — cederes — 378 Cuius

ti oeli.

SOSIA

380 Ita di faciant, ut tu potius sis atque ego te ut uerberem.

MERCVRIVS

Etiam muttis?

SOSIA

Iam tacebo.

MERCVRIVS

Quis tibi erust?

SOSIA

Quem tu uoles.

MERCVRIVS

Quid igitur? qui nunc uocare?

SOSIA

Nemo nisi quem iusseris.

MERCVRIVS

Amphitruonis te esse aiebas Sosiam.

SOSIA

Peccaueram:

Nam Amphitruonis Socium *nunc* me esse uolui dicere.

ess *anap.* uel Cuiiuss *spond.* — amphitrionis *BD* amphytrionis *EJ*

381 taceto *D*¹ — erus est — 382 qui: qid̄ *D*¹ — 383 Amphitrionis *BD* Amphytrionis *EJ* — aiebas *B*²*D*²*J*? : aiebas — 384 amphitrionis *BD* amphytrionis *EJ* — Sôcium (= *Saucium*) *L. Havel*: sotium (sotio *D*¹ socium *E*?) — nunc me *L. Havel*: ne me *libri* saneme *Palmer* re med *idem* nempe me *idem* enim med *Ribbeck Rhein. Mus.* 1883 p. 451 uernae me *Seyffert Philol. Anzeiger XIII* (1883) p. 353 ne erres me *Schoell*

troch.

MERCVRIVS

385 Scibam equidem nullum esse nobis nisi me seruum Sosiam.
Fugit te ratio.

SOSIA

At utinam istuc pugni fecissent tui.

MERCVRIVS

Ego sum Sosia ille qui tu dudum esse aiebas mihi.

SOSIA

Obsecro ut per pacem liceat te alloqui, ut ne uapulem.

MERCVRIVS

Immo indutiae parumper fiant, siquid uis loqui.

SOSIA

390 Non loquar nisi pace facta, quando pugnis plus uales.

MERCVRIVS

Dicito sic : non nocebo.

SOSIA

Tuae fide credo?

MERCVRIVS

Meae.

u. ad 404 — 385 Sciebam — *an cum allitteratione* equidem esse nullum nobis? — 386 Fugite ratio *E* Fugit iteratio *J* — *at* utinam *L. Havel* : utinam *libri* utinam idem *Palmer* — 387 qui *L. Havel* *cf.* 374 : quem — 388 eloqui *D*¹ — 389 uis : siis *D*¹ — 390 quando... uales *cf.* 396 391 sic *L. Havel* : si quid uis *cf.* 389 — nocebo : tacebo *D*¹*J*¹ — tue *B*

troch.

SOSIA

Quid, si falles?

MERCURIUS

Tum Mercurius Sosiae iratus siet.

SOSIA

Animum aduerte: nunc licet mihi libere quiduis loqui.
Amphitrionis ego sum seruus Sosia.

MERCURIUS

Etiam denuo?

SOSIA

395 Pacem feci, foedus *eici*, uera dico.

MERCURIUS

Vapula.

SOSIA

Vt libet quid tibi libet fac, quoniam pugnīs plus uales.
Verum utut es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo
tamen.

MERCURIUS

Tu me uiuus hodie numquam facies quin sim Sosia.

SOSIA

Certe edepol tu me alienabis numquam quin noster siem:

— fidei *cf.* die 546 re 674 — 392-395: 393 394 395 392 *B*¹ — 392 ualles *D*¹
liber e Germania ut uidetur oriundus cf. 238, 376 — sosie *B* — 393 mi
Leo — quiduis: d *in litura B* — 394 Amphitrionis *BD* Amphytrionis *EJ*
— 395 eici (= *ici*) *L.* *Havet duce Otto*: feci — 396 quid tibi libet *ut* quid-
libet — ualet *D*¹ *cf.* 390 — 397 *ercle *B* — 398 uiuus *B*²*D*²*J*: uius *D*¹*E*

troch.

400 Nec nobis praesente alis *me* quisquamst seruus Sosia.

MERCYRIVS

402 Hic homo sanus non est.

SOSIA

Quod mihi praedicas uitium, id tibi est.

403 Quid, malum, non sum ego seruus Amphitruonis Sosia?

401 Qui cum Amphitruone hinc una ieram, *ut abiit*, in exercitum.404 Nonne hac noctu *navis nostra in portum* e Portu PersicoVenit, quae me aduexit? non *me ipse* huc erus misit meus?Nonne ego nunc sto ante aedes nostras? non mihi est lan-
terna in manu?Non loquor? non uigilo? nonne hic *modo* me pugnis con-
tudit?Fecit hercle: nam etiam *mi* misero nunc malae dolent.Quid igitur ego dubito? aut cur non intro eo in nostram
domum?

(*et B¹?*) — 400 Nec... seruus *laudat Nonius* p. 76 *Merc. s. u.* praesente — Hec *EJ* — praesente *Nonius*: praeter (preter *B*) *me libri* — alis *L. Havel*: aliquis *Nonius* alius *libri* — *me add. L. Havel* — quisquamst: quisquam est *libri* quisquam nisi *Nonius* — *tacitus reicit Palmer* quae *proposuerat Hermath.* V (1883) p. 244.

401 amphitrione *BD* amphitrione *EJ* — *ut abiit add. L. Havel* — Non ego sum qui c- A- una abieram hinc i- e- *Schoell* — 402 403 401 *Schoell* — 402 quod: o *in litura B* — *mi Leo* — uitium *E (?)*: uicium — 403 amphitrionis *BD* amphitrionis *EJ* — 404 Persicum Portum *laudat Festus* p. 217 — nostra *navis (cf. 412; navis post portu J)* — *in portum add. Palmer*, recta *Schoell N. Heidelb. Jahrb. II* p. 40 *ut in chartae lacuna quae etiam ex 384 aliquid hauserit* — 405 huc med *P. Schrader* — non *me ipse L. Havel*: nonne *me* — 406 nunc sto: nunc isto *B (et E¹?)* *** nunc isto *D¹* nunc hic sto *J* (hic *add. B² supra isto*) *cf. hic 407* — *lanterna D¹: laterna* — 407 loquar *D* — modo: homo modo — 408 ercle *BJ* — *mi add.* — nunc mihi malae *Leo* nunc meae malae *Palmer in apparatu* — 409 ego igitur *D* — aut: ut *DE* — *in delet Abraham Stud. Plaut.* p. 199

troch.

MERCURIUS

410 Quid, domum uostram?

SOSIA

Ita enim uero.

MERCURIUS

Quin quae dixisti modo

Omnia ementitu's: equidem Sosia Amphitruonis sum.

Nam noctu hac soluta est nauis nostra e Portu Persico,

Et ubi Pterela rex regnauit oppidum *oppugnauimus*,Et legiones Teleboarum ui pugnando *foedimus*,

415 Et ipsus Amphitruo optruncauit regem Pterelam in proelio.

SOSIA

417 Hic quidem certe quae illi sunt res gestae memorat memoriter. —

416 Egomet mihi non credo cum illaec autumare *te* audio;418 Sed quid ais? quid Amphitruoni *uictis* Telebois datum est?

MERCURIUS

Pterela rex qui potitare solitus est patera aurea.

410 Qui *E* — uestram *BDJ* nostram *E* — quinque

411 amphitrionis *BD* amphytrionis *EJ* — 412 persicco *D¹E u. ad 404*
 — 413 tibi *D* — oppugnauimus *L. Habet cf. 209: expugnauimus libri*
(cf. 191 746) quod ante pugnam factam sensu caret — 414 teloboarum
D theloboarum EJ — foedimus (= fudimus) *L. Habet: coepimus (= ce-*
pimus, sed nullo sensu) libri occidimus *Gertz* uicimus *Palmer in ap-*
paratu — 415 amphitrio *BD* amphytrio *EJ* — proelio *DJ* praelio *BE*
 — 416 te *L. Habet: illum (illum audio: ill* audio D¹) cf. hic 417 (pro*
te positum illum eo tempore quo loco motus erat uersus neque iam in-
tellegi te poterat) — 417-416 *L. Habet* — 417 Hi quidem *Luchs, Com-*
mentationes prosodiacae Plautinae p. 12 — illi *E: illic* — 418 ampli-

trioni *BD* amphitrionis *E¹* amphytrioni *J* — uictis Telebois *L. Habet: a*

troch.

SOSIA

Elocutust. *Set* ubi patera nunc *ista* est?

MERCURIUS

In cistula.

Amphitruonis obsignata signo est.

SOSIA

Signi dic quid est?

MERCURIUS

Cum quadrigis sol exoriens. Quid me captas, carnufex?

SOSIA

Argumentis uicit. Aliud nomen quaerundum est mihi.
 Nescio unde haec hic spectauit. — Iam ego hunc deci-
 piam probe:

425 Nam quod egomet solus feci, nec quisquam alius affuit,
 In tabernaclo, id quidem hodie numquam poterit dicere.
 Si tu Sosia es, legiones cum pugnabant maxime,
 Quid in tabernaclo fecisti? Victus sum, si dixeris.

MERCURIUS

Cadus erat uini: inde impleui *ut* hirneam...

SOSIA

Ingressust uiam.

telebois (telobois *DE*, *deest J*) — 420 Elocutust *set*: Elocutus est *libri*
 Elocutu's sed *Gertz* (*Goetz-Loewe p. XII*) Elocutust et *Leo* — *ista add.*
post est Gertz, ante est L. Havel (L. Havel ne absit indicium secundae
personae)

421 Amphitrionis *BD* Amphytrionis *EJ* — 422 captus *D* — carnifex *BE*
 — 423 uincit *EJ c/f. 433* — querundum (-endum *BEJ*) — 424 hec *B* —
 aucupauit *Leo in apparatu* — 425 quod *om. D* — alio *D¹* — 426 taber-
 naclo *DE*: tabernaculo — 428 tabernaclo *DE*: tabernaculo — 429 Cadus...

troch.

MERCVRIVS

430 Eam ego ut matre fuerat natum *ueteris* eduxi meri.

SOSIA

Factum est illud, ut ego *ibi* uini hirneam ebiberim meri.
Mira sunt nisi latuit intus illic in illac hirnea.

MERCVRIVS

Quid nunc? Vincon argumentis, te non esse Sosiam?

SOSIA

Tu negas *med* esse?

MERCVRIVS

Quid ego ni negem, qui egomet siem?

SOSIA

435 Per Iouem iuro *med* esse neque me falsum dicere.

MERCVRIVS

At ego per Mercurium iuro, tibi Iouem non credere:
Nam iniurato scio plus credit mihi quam iurato tibi.

hirneam *laudent Nonius p. 546 Merc. s. u. cyrnea Osbernus p. 274 s. u.*
 hirna — uini: uini plenus *Osbernus* — impleuit *Osbernus* — ut *add.*
L. Havet — hurneam *E¹* hyrneam *J* (*sic* 431 432) cyrneam *libri*
Nonii (cyneam *P*) *apud quem praeceunt lemmata* Catinus Calamistrum
 Carchesia — ingressust uiam *Sosia mirans, quod uulgo non intellegunt;*
nam praeue hirneam interpretantur exempli causa « Trinkgefäß », neque,
siquis forte in bello ex hirnea uinum bibit, id alius diuinare potuit —
 430 *ueteris L. Havet collata imitatione Molerii, et ne sensu careat matre*
 fuerat natum: uini *libri* tum uini *Palmer* — eduxim eri *B¹* edueram
 eri *D¹*

431-432: 432 431 *EJ* — sos. *uersui* 432 *praefigit ut uidetur E* (*deest*
J) — 431 *est om. DEJ* — *ibi metri causa L. Havet: illic cf. 432 an*
ibei? — 434 *med E³*: me de (me *J*) — 435 *med B*: me de (me *J*) —
 437 *credit L. Havet: credet (crederet EJ)* — iura*o *B¹* iura *D¹* —

troch.

SOSIA

Quis ego sum saltem, si non sum Sosia? *hoc* te interrogo.

MERCURIUS

Vbi ego Sosia *neuolam* esse, tu esto sane Sosia:

440 Nunc quando ego sum, uapulabis, ni hinc abis, ignominis.

SOSIA

Certe edepol, quom illum contemplo et formam cognosco
meam,

Quemadmodum ego *sam* saepe in speculum inspexi: si-
milest *mis* nimis.

Itidem habet petasum ac uestitum, *ita mis* consimilest
atque ego.

Sura, pes, statura, tonsus, oculi, nas, aures, labra,

445 Malae, mentum, barba, collus: totus. Quid uerbis opust?

Si tergum cicatricosum, nihil hoc similist similius.

Sed quom cogito, *idem* sum equidem certo qui semper fui.

Noui erum, noui aedis nostras: sane sapio et sentio.

Non ego illi optempero quod loquitur: pultabo foris.

438-440 *additicios esse Leo suspicatur* — 438 hoc *add. L. Havel cf. 609* — te: et *J¹* — 439 *sisia D¹* — *neuolam L. Havel, quod qui improbabit, ille cum C. F. W. Mueller scribat esse nolim uel nolam (nam cum imperatiuo futuro requiritur futurum): nolim* — 440 *ignobilis*

441 quomodo *B* — et: em *Leo* — 442 *sam (= cam) L. Havel cf. Rev. de philol. 1891 p. 66-67: sum* — *saepae B* — *similest mis nimis (uel nimis est simile mis) L. Havel: nimis simile est mei; pro mis scribi potest et meis ut 856* — 443 *ita mis L. Havel: tam* — *consimile est* — *tam similist atque ego mei Athenaeum 1891 p. 275* — 444 *laudat Nonius p. 179 Merc. s. u. tonsus* — *Supra D¹* — *nas aures: nasa uel EJ nasum uel BD Nonius (nās L. Havel, = sanscrit. nās; pluraliter eodem sensu nāres, ut modo os modo ora; nāres ab nās ut aures ab οἶς, aus- [culto])* — uel *labra libri: palpebrae Tyrrel ap. Palmer palpebra Palmer in apparatu os labra Palmer ibid.* — 445 *Malae... collus laudat Nonius p. 200 Merc. s. u. collus* — *malu eimentā D¹* — *barra Nonii libri praeter H¹* — *collus Nonius: collum* — 446 *nihil... similius imitatus est Fronto p. 101 Naber* — *similist: similest B simile est DEJ cf. 442 443* — 447 *quom DE: quomodo B* — *idem sum equidem certo*

troch.

MERCURIUS

450 Quo agis te?

SOSIA

Domum.

MERCURIUS

Quadrigas si nunc insecundas Iouis
Atque hinc fugias, ita uix poteris effugere infortunium.

SOSIA

Nonne eras meae nuntiare, quod eras meus iussit, licet?

MERCURIUS

Tuae siquid uis nunties: hanc nostram adire non sinam.
Nam si me irritassis, hodie lumbifragium hinc auferes.

SOSIA

455 Abeo potius. Di immortales, obsecro uestram fidem.
Vbi ego perii? ubi inmutatus sum? ubi ego formam per-
didi?
An egomet me illic reliqui, si forte oblitus fui?
Nam hic quidem omnem imaginem, mea quae antehac
fuerat, possidet.
Viuo fit, quod numquam quisquam mortuo faciet mihi.
460 Ibo ad portum atque haec utut sunt facta, ero dicam meo.

L. Havet: equidem certo idem sum quod qui corrigit consulere debet
allitterationi

452 meae: me *D*¹ — nunciare *BD* — 453 nunties *L. Havet*: nuntiare
(nunciare *BDJ*) ex 452 — 454 sic laudat *Osbernus* p. 320 s. u. lumbi-
fragium: lumbifragium hinc auferes si me irritassis — lumbifragium
Osbernus: lumbifrangium — 457 si: sed *Palmer* — 458 hiquidem
Luchs — mea *Bentley*: meam (tuam *B*¹) — que *BD* quod *J* — 460 utut
L. Havet: ut

troch.

Nisi etiam is quoque me ignorabit, quod ille faxit Iuppiter,
Ast ego hodie raso capite caluus capiam pilleum.

MERCVRIVS

sen.

Bene prospereque hoc operis processit mihi :
Amoui a foribus maximam molestiam,
465 Patri ut liceret tuto illam amplexarier.
Iam ille illuc ad erum cum Amphitruonem aduenerit,
Narrabit seruum hinc sese a foribus Sosiam
Amouisse: ille adeo illum mentiri sibi
Credet, neque credet huc profectum ut iusserat.
470 Erroris ambo ego illos et dementiae
Complebo atque omnem *hanc* Amphitruonis familiam,
Adeo usque satietatem dum capiet pater
Illius quam amat: igitur demum omnes scient
Quae facta. Denique Alcumenam Iuppiter
475 Rediget antiquam *cum uiro* in concordiam.
Nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet,
Atque insimulabit eam probri; tum meus pater
Eam seditionem illi in tranquillum conferet.
Nunc de Alcumena dudum quod dixi minus,

461-462 quod... pilleum *sic laudat Seruius Aen. VIII* 564: quod uti-
nam ille faxit Iuppiter ut raso capite portem pilleum — 461 ignorabit
me *J* — ignorabat *B¹E* — faxit *Seruius*: faciat — 462 *laudat Nonius*
p. 528 *Merc.* — Ast *L. Havel*: Vt — hodie: *cf. ad* 463

463-495 « *Mercuri sermo passim ut prologus additamentis uidetur*
auctus esse » *Léo* — 463 *MERC-* om. *D uersu uacuo* — hoc: hoc hodie *cf.*
462, *seruat Palmer* prosp're pronuntians — 466 amphitruonem *BD* am-
phytrione *EJ* — 467 Narrauit *B¹* — 469 namque *D*

471 *hanc add. L. Havel, ut Sosiae opponantur famuli ceteri, qui*
Thebis remanserant — amphitruonis (amphytr- *EJ*) — 472 sacietatem
(*cic in litura B*) *BD* — 473 sciant *D* — 475 cum uiro in concordiam *L. Ha-*
vel: in concordiam coniugis (-ges *D¹*); *nusquam alibi apud Plautum*
legitur coniunx — *fortasse cohaerent corruptelae* 475 et 500 *inter quas*
interuallum linearum XXVI, itidem 486 et 511; nam archetypi pagi-
nas lineis uicenis senis constituisse testes sunt et codices CD, in quibus
is linearum numerus seruatus, et ut uidetur ipse B, in quo tres primae
fabulae LVIII paginas efficiunt, ut in D LVIII folia — 476 amphitrio
(amphytr- *EJ*) — contiet *BD²* continet *D¹* — 477 insimulauit —
— probrium (proprium *D, B corr.*) *cf. actuum pro actutum* — 478 Iam
DEJ — 479-495 *recentiores putat Langen Plaut. Stud. p.* 233-239 —

sen.

- Hodie illa pariet filios geminos duos:
 Alter decumo post mense nascetur puer
 482 Quam seminatus, alter *hora* septima.
 484 Verum minori puero maior est pater,
 485 Minor maiori: iamne hoc scitis quid siet?
 483 Eorum Amphitruonis alter est, alter Iouis.
 486 Sed Alcumenae *id meus* honoris gratia
 Pater curauit uno ut fetu fieret,
 Vno ut labore absoluat aerumnas duas,
 Et ne in suspitione ponatur stupri
 490 Et clandestina ut celetur consuetio.
 Quamquam, ut iamdudum dixi, resciscet tamen
 Amphitruo rem omnem. Quid igitur? nemo id probro
 Profecto ducet Alcumenae: nam deum
 Non par uidetur facere, delictum suum
 495 Sua siqui culpa expetere in mortalem sinat.
 Orationem comprimam: crepuit foris.

480 filius D¹

481 laudat Osbernus (*Mai, Class. auct. uol. VIII*) p. 167 s. u. decem, decumus — decumo post (mense): sic locatum in senario uidetur numquam post (illam) *Capt.* 418 — 482 seminatus — hora septima *L. Havel*: mense septimo — 483 transp. *L. Havel* — amphitruonis *BD* amphitruonis *EJ* — 484 minor puer puero *EJ* (puerppuero *E*) — pronuntiandum maiior — 486 Sed « non aptum » *Leo* — Alcumenae: Alcumenas *Ribbeck Rhein. Mus.* 1883 p. 451 cf. *Leo* — id meus *L. Havel*: huius u. 475 — 487 foetu *BD* — fieret: fleret [*sic*] et uel feret (= fieret) *Palmer olim et liberet Ribbeck Rhein. Mus.* 1883 p. 451

488 laudat *Nonius* p. 57 *Merc.* s. u. enixae — ante 488 putat *Ribbeck* omissum esse uersum unum, qui fuerit ditlographiae initium, quattuor uersus continentis — Vno ut: u uel u, uel ut uel uno *Nonii libri* — absoluat: exsolueret uel exolueret *libri Nonii* (apud quem paulo ante uox exsolutae) absoluet *Goetz et Schoell* 1893 — 489 Vt *Goetz et Schoell* 1893 — suspitione *DJ* cf. 490: suspitione *BE* — 490 laudat *Donatus Ad. IV* 5,32 s. u. consueuit — clan*****destina *B* clan destina *E* clandestine *Donatus* — consuetio: suspicio *BDJ* suspitio *E* consuetudo *Donatus*, consuetionem *Plautus* pro consuetudine dixit *Festi epitome* p. 61 *Mueller* (cf. *Loewe, Prodromus corporis glossariorum Latinorum* p. 258).

492 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ* — agitur *B* — probro *EJ* — 493 alcumene nam *B* alcumenam *D* — 495 laudat *Nonius* p. 301 *Merc.* s. u. expetere (*libri expectare*) — Sua siqui culpa *L. Havel*: sua siquid culpa *Nonii libri* Suamque ut culpam *Plauti libri* — in mortalem: mortalem ut *Nonii libri* ubi ut ex collatione librorum *Plautinorum* re-

sen.

Amphitruo subditiuus eccum exit foras
Comite Alcumena uxore uersuraria.

IVPPITER. ALCVMENA. MERCVRIVS

troch.

IVPPITER

Bene uale, Alcumena, cura rem communem, quod facis,
500 Atque iam tibi inperce quaeso: menses esse actos uides.
Mihi necesse est ire hinc: uerum quod erit natum tollito.

ALCVMENA

Quid istuc est, mi uir, negoti, quod tu tam subito domo
Abeas?

IVPPITER

Edepol haud quod tui me neque domi distaedeat:
Sed ubi summus imperator non adest ad exercitum,
505 Citius quod non facto est usus fit quam quod facto est opus.

MERCVRIVS

Nimis hic scitust sycophanta, qui quidem meus sit pater.
Obseruatote ecqui blande mulieri palpabitur.

positum cf. Mélanges Graux 804-805 in mortalem ut Plauti libri — 497-498 del. Palmer quia « The end of scenes is the favourite ground for the interpolator », quem putat, ut uidetur, prosa oratione scribere esse solitum — 497 Amphitrio BD² Amphimtrio D¹ Amphytrio EJ — foris D — 498 Comite L. Havel: Cum — uersuraria L. Havel: usuraria quod neque per usuram (108 1135) neque per usum (845) satis explices; similiter corrupti uersus 980 et I 3

IVPP- ALC- MERC- om. DIVPP- DEVS. ALC- MVLIER. MERC- DEVS Goetz et Schoell 1893 — 499 ene cum spatio DE — quid B¹ — 500 Atque iam tibi inperce quaeso menses: Atquin perge quaeso menses iam tibi (Teque uel Tibique inperce Palmer; iam tibi transp. L. Havel): u. 475

502 negotii — subito D — 503 haud... distaedeat laudat Osbernus p. 588 — quod tui: quaque tui Osbernus; an quo tis? cf. 284 — diste- deat (distendeat J) — 506 scitus est — sicophanta — sit meus EJ — 507 laudant pseudo-Seruius Aen. XI 725 s. u. obseruans, Donatus Ad.

troch.

ALCYMENA

508 Ecce te experior, quanti facias uxorem tuam.

MERCURIUS

510 Edepol ne illa si istis rebus te sciat operam dare,

511 Ego faxim te Amphitruonem esse *multo* malis quam Iouem.

IUPITER

509 Satin habes, si feminarum nulla est quam aequè diligam?

ALCYMENA

512 Experiri istuc mauellem me quam mi memorarier.

Prius abis quam ubi cubuisti concalet lectus locus.

Heri uenisti media nocte, nunc abis. Hoccin placet?

MERCURIUS

Accedam atque hanc appellabo et subparasitabor patri.

Numquam edepol quemquam mortalem credo ego uxorem
suam

Sic ecclitum amare, proinde ut hic te ecclitum deperit.

2 s. u. obseruari — obseruato *pseudo-Seruius* obseruat orate *Donati codex Parisinus* 7920 f. 52 uerso — ecqui: quam *libri, pseudo-Seruius*, ut *Donatus*, hunc qui *Bach (de usu pron. dem. p. 359)* — suppalpatur mulieri *ps.-Seru.*, palpetur mulieri *Donatus, cf. Plautus Merc. 167* uide ut palpatur — 510-511-509: 509 510 511 *libri* — 510 si istis: fustis *E furtis J*

511 amphitruonem *BD* amphytrionem *EJ* — multo *add.: u. 475* — 512 me: re *Palmer in apparatu* — mihi — 513 quam... locus *laudat Priscianus VI 73 s. u. lectus* — ubi cubuisti concalet lectus *L. Havel fauente allitteratione: lectus ubi cubuisti concaluit* — loc.* *B¹* — 514 hocine — 516 ego *om. D* — 517 hic... deperit *laudat Osbernus p. 202 s. u. ecclitum* — ecclitum: *cf. Ritschl op. II p. 236, 272* — hic *priore loco ecclitum B² afflictum B¹ et flictim D et fictum E¹J² et factum J¹,*

troch.

IVPPITER

Carnufex, non ego te *satis* noui? abin e conspectu meo?
 Quid tibi hanc curatio est rem, uerbero, aut muttitio?
 520 Quoi *pol* ego iam hoc scipione...

ALCYMENA

Ah noli.

IVPPITER

Muttito modo.

MERCURIUS

Nequiter paene expediuit prima parasitatio.

IVPPITER

Verum quod tu dicis, mea uxor, non te mi irasci decet.
 Clanculum abii a legione; operam *dandam* hanc subrupui tibi
 Ex me primo prima *ut* scires rem ut *gessissem* publicam.
 525 Ea tibi omnia enarraui. Nisi te amarem plurimum,
 Non facerem.

MERCURIUS

Facitne ut dixi? timidam palpo percutit.

posteriore loco efflictim — amare: are *DE*¹ — 518 Carnufex *D*(?): Carnifex — *satis* *add. L. Havet* — abin: fugin *Palmer in apparatu* — 519 uerbero aut muttito *laudat Osbernus p. 611 cf. idem p. 125* — muttitio *EB*²: muttio *B*¹ mutitio *D* muttito *Osbernus et ut uid. J* *cf. 520* — 520 Quoi *pol Seyffert (philol. Anz. XIII p. 353)*: Quol (Quoid *B*¹) *libri Quoiei Leo* — iam: iam iam *Palmer*

522 mihi — 523 clanculum: clanculum paulum *Liter. Centralblatt* (1883) *p. 807.* — abii *J*(?): abi *BDE* abii ego *Palmer* — *dandam* *add. L. Havet* — subrupui *DE*: subripui *B* subrepui *J*¹ — 524 *ut hoc loco add. L. Havet* — *gessissem* *D*²: *cessissem BD*¹*E* *gessiem J*¹ — *pupli-*
cam D: *publicam* — 525-526 *censet A. Mueller aut omnino coniungendos*

troch.

IVPPITER

Nunc ne legio persentiscat, clam illuc redeundum est mihi,
Ne me uxorem praeuertisse dicant prae re publica.

ALCYMENA

Lacrimantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem.

IVPPITER

Tace:

530 Ne corrumpe oculos. Redibo actutum.

ALCYMENA

Id actutum diu est.

IVPPITER

Non ego te hic lubens relinquo neque abeo abs te.

ALCYMENA

Sentio,

Nam qua nocte ad me uenisti, *a me* eadem abis.

IVPPITER

Cur me tenes?

Tempus *est*: exire ex urbe prius quam luceat uolo.

Nunc tibi hanc pateram, quae dono mihi illi ob uirtutem
data est,

esse, aut a nisi saltem usque ad dixi — 527-528 illuc... publica laudat Nonius p. 362 Merc. s. u. praeuere — 528 uxorem om. D¹ — 529 Lacrimante... uxorem laudat Nonius p. 43 Merc. s. u. concinnare — lacrimante Nonius — habitu Nonius — concinna Nonii H¹ — ante Iouis notam M eras. D — 530 actuum B¹E cf. 544 627 — actuum B¹ 532 a me add. L. Havet — 533 est add., it add. Palmer — luceat B²: luceat B¹DE lutescat J — 534 que B — illic — dateat B¹E —

troch.

535 Pterela rex qui potitauit, quem ego mea occidi manu,
Alcumena, tibi condono.

ALCVMENA

Facis ut alias res soles.
Ecastor condignum donum, qualest qui dono dedit.

MERCVRIVS

Immo sic : condignum donum, qualest cui dono datumst.

IVPPITER

Pergin autem? nonne ego possum, furcifer, te perdere?

ALCVMENA

Noli amabo, Amphitruo, irasci Sosiae causa mea.

IVPPITER

Faciam ita ut uis.

MERCVRIVS

Ex amore hic admodum quam saeuus est.

IVPPITER

542* Numquid uis?

ALCVMENA

Vt quom absim me ames.

IVPPITER

Ne te amo absentem tamen.

535 potitauit (*priore i ex corr.*) *D* portauit *J* — 537 laudat *Nonius* *p.* 198 *Merc. s. u.* culest — Ecastor : edepol *Nonius* — quale est *BD* qualis est *EJ* culest *Nonii libri* (*sub littera C*) quale *Nonii H¹* qualist *Leo* — dono *L. Havel* : donum — 538 sic sic *B¹* — *post sic interpungit Niemeyer* — qualis est *J* — datust (*datum est J*) — 539 sossu *D¹* — 540 amphitrio *BD* amphytrio *EJ* — sosie *B*

541 sueuus *B* seuus (*se in lit. D*) *DEJ* — 542 ames (*m ex parte et*

troch.

MERCURIUS

543* Eamus, Amphitruo: lucescit hoc iam.

IVPPITER

Abi prae, Sosia:

544* Iam ego sequar. — Numquid uis?

ALCYMENA

Etiam: ut actutum aduenias.

IVPPITER

Licet.

545* Proprius tua opinione hic *ego* adero: bonum animum
habe.

IVPPITER

Nunc te, nox, quae me mansisti, mitto; *nunc* cedas die
Vt mortalis illucescat luce clara et candida.

Atque quanto, nox, fuisti longior, haec proxuma

es in lit.) B — ivpp. ne te amo L. Havel: me tuam te libri ut amo te Seyffert philol. Anzeiger XIII (1883) p. 353 — absentei Leo — 542-545 sic fere discripti: Numquid... absentem DEJ Numquid... tamen B, Eamus... iam B Tamen... iam DEJ, Abi... aduenias B Abi... licet EJ Abi... etiam et Vt... licet D, Prius... habe DEJ Licet... habe B; post sosia 543 spatium 5-8 litterarum BDE (sed inter se pugnant quae Goetz et Loewe afferunt p. 1x et 62) — 543 amphitrio BD amphitrio EJ — lucescit B²J: luciscit — 544 ego sequar: eloquar D¹ — actuum B¹

545 Proprius L. Havel: Prius male libri, quod fortasse ortum ex Propius — hic ego L. Havel: hic libri ego hic Leo in apparatu — adero E¹ — habe: Alcumena, habe Palmer habe modo et uale Schoell Neue Heidelb. Jahrb. 1892 p. 40

IVPPITER ut in noua scaena add. cf. 974 — 546 nox: nux D¹ — me om. EJ — nunc L. Havel: ut BEJ nec D — die: diei cf. 391 674 — 547 illucescat D: inlucescas B illucessacas E¹ illucescas J — post et ras. 6 litterarum D — 548 haec Palmer: hac

troch.

Tanto breuior dies ut fiat faciam et aequae disparis.

550 Ei; dies *nunc pro te* accedat. Ibo et Mercurium sequar.

AMPHITRVO. SOSIA

.C.

baech.

AMPHITRVO

Age i tu secundum.

SOSIA

Sequor, subsequor te.

AMPHITRVO

Scelestissimum te arbitror.

SOSIA

Nam quam ob rem *istuc*?

AMPHITRVO

Qui a id quod neque est neque fuit neque futurum est

549-550 ut aequae disparem, et Ex die nocti accedat *Palmer* (Tanto breuior nox... ut aequae disparem Et die e nocte accedat *Palmer in Hermathena IV* 1883) ut aequae dispari Dispar dies nocti succedat *Speijer Mnemosyne XIX* 1891 — 549 et *L. Havel*: ut — aequae. *D* — disparis *femin. pro dispar G. Ramain cf. paris (fortuna) Atta ap. Prisc. VII* 12: disparet libri (quod seruat *Leo punctum addens*) — 550 Ei (= I) *L. Havel*: Et libri Set *Leo* — nunc pro te *L. Havel* (te agnouit *G. Ramain*): e nocte — ibo: ibo ego *Palmer* — sequar *Leo post illum quem secutus est Naudet*: subsequar ex 551

Incipit actus II — AMPH- SOS- om. *D cum spatio* AMPH- DVX SOS- SERVOS *Goetz et Schoell* 1893 — AMPHITRIO B AMPHYTRIO EJ — .C. (= canticum): .P. E om. *BDJ cf. 633* — 551 Age *B²J*: ge cum spatio — 552 nam quam: me? nam quam *Palmer* nam quam me (uel ere) *Palmer in apparatu* — *istuc add.*

baech.

Mihi praedicas.

SOSIA

Eccere iam tuatim

555 Facis, sit fides *ut* tuis nulla apud te.

AMPHITRVO

Quid est? quo modo? iam quidem hercle ego tibi istam
Scelestam, scelus, linguam abscidam.

SOSIA

. Tuus sum:

Proinde ut commodum *est* et lubet quidque facias.

Tamen quin loquar haec uti facta sunt hic,

560 Numquam ullo modo me potes deterrere.

AMPHITRVO

Scelestissime, audes mihi praedicare id,
Domi te esse nunc, qui hic ades?

SOSIA

Vera dico.

AMPHITRVO

563 * Malum quod tibi di dabunt atque ego hodie

564 * Dabo.

SOSIA

Istuc tibist in manu: nam tuus sum.

AMPHITRVO

Tun me, uerbero, audes erum ludificari?

554-555 eccere... facit *laudat* Nonius p. 179 Merc. s. u. tuatim —
554 tuatim *laudat* Charisius p. 221 *ut Sisennae lectum* — tuatim Nonius,
Charisius: tu autem — 555 facit Nonii libri — sit fides ut... te
L. Havet: ut... te sit fides libri — 558 st et: siet — 560 potest B¹

563 hodie dabo (Dabo B) cf. 564 — 564 Dabo om. cf. 563 — 565 ludos

bacch.

Tunc id dicere audes, quod nemo umquam homo antehac
Vidit nec potest fieri, tempore uno
Homo idem duobus locis ut simul sit?

SOSIA

569* Profecto ut loquor res ita est.

AMPHITRVO

Iuppiter te

570* Perdat.

SOSIA

Quid mali sum, ere, tua ex re promeritus?

AMPHITRVO

Rogas *me*, improbe, etiam qui ludos facis *me*?

SOSIA

Merito male *precaris* mihi, si id ita factum est.

573* Verum haud mentior resque utist acta dico.

syst.
troch.

573-584

AMPHITRVO

 α *Quid* hic homo? ebriust ut opinor.

SOSIA

 β

Vtinam ita essem.

AMPHITRVO

Optas quae facta.

facere *Bentley* — 566 Tun *Schrader Dissert. phil. Argentor. VIII*
1885 — 568 duobus: in duobus *Prehn Quaest. Plant. p. 11* — 569 lo-
quar *D*¹ loquo *E* — te Perdat *cf.* 570 — 570 Perdat *om. cf.* 569 —
quid... promeritus *laudat Nonius p. 462 Merc. s. u. promeritum* —
tua: tanta *Nonii libri* — exire *D*¹

571 *me J*¹: ne — 572 male *precaris L. Havet (cf. quid igitur = qui*
praegnas 719): maledicas libri meo maledicas Palmer — mi Leo — id
*ita: id B*¹ *ita id E*¹ *non id ita J — factum est: sit nefactum Schoell*

573 utist acta *L. Havet: uti facta (facta est J) — dico BJ: dic E die*
*D*¹ *(dicam D*²*) ut prius, ut uidetur, fuerit facta dic homo ebrius (omis-*
sis -o AMPH... hic) — homo hic — uersus sic discripti: 573- α Verum...
opinor, βγδ: Vtinam... hominis (B Vtinam... istic, Vbi... hominis; D

sys.
troch.

SOSIA

γ Egone?

AMPHITRVO

Tu istic: ubi bibisti?

SOSIA

δ

Nusquam equidem bibi.

AMPHITRVO

Quid hoc sit

ε

Hominis?

SOSIA

Equidem decies dixi:

ζ

domi ego sum inquam: *ego*, *ecquid* audis?

η

Et apud te adsum Sosia idem:

θ

satin hoc plane, satin diserte,

ι

Ere, nunc uideor tibi locutus?

AMPHITRVO

κ

Vah apage te a me.

SOSIA

Quid est negoti?

Vtinam... tu, Istic ubi... hominis; *EJ* Vtinam... egone, Tu istic ubi... hominis), εζη Equidem... idem, θκζ Satin... uah, κλ Apage... istuc, μν Dicis... amphitrio, νξ At te ego faciam... es, οπ Vt minus... iam — *systema trochaicum constit. L. Havet et pro ξοπ fecit metri simul et sensus gratia ποξ — casu deperditae sunt chartulae nostrae nonnullae, ut fortasse desit hic et illic quod in adnotatione significari par fuerit — adeundi Leo, Palmer, Spengel Reformvorschlage — α quid add. L. Havet — ebrius est — β ista E — μ E¹ ante AMPH. — opta J — γ sos. om. E¹ — ergo E — ne: me E¹ ut uidetur, J — istuc J ut uid. — bibisti J bibiste D¹ — δε quid (qui J)... hominis cf. 769 — ε deties E — ζ domi ego domi sum Palmer — EGO ante ECQ- add. L. Havet — etquid — θ Statin J — ι here J — locutus esse (esse* B) — κ aut elidendum uah aut delendum te — sos. om. D¹ — negotii*

syst.
troch.

AMPHITRVO

λ Pestis te tenet.

SOSIA

Nam quæ istuc

μ

dicis? equidem ualeo et saluus

ν

Sum recte, Amphitruo.

AMPHITRVO

Att ego faciam,

π

saluus domum si rediero iam,

ο

Vt minus ualeas et miser sis

ξ

hodie proinde ac meritis es.

troch.

585 Sequeresis, erum qui ludificas dictis delirantibus:

Qui quoniam erus quod imperauit neglexisti persequi,

Nunc uenis etiam ultro inrisum dominum: quæ neque fieri

Possunt neque fando umquam accepit quisquam, profers,

carnufex:

Quoius ego hodie in tergum faxo ista expetant mendacia.

SOSIA

590 Amphitruo, miserrima istaec miseria est seruo bono,

Apud erum qui uera loquitur, si id ui uerum uincitur.

AMPHITRVO

Quo id, malum, pacto potis nam (mecum argumentis puta)

λ sos. om. D¹ — quir E cur J — ν amphitrio BD amphitrio EJ — att L. *Hævet* (cf. att-at = --): Ate E, B corr. A.** B¹ At te DJ, *quod seruari potest* — π iam: olim Palmer in *apparatu*

585 siss B¹ sir E sic J — 588 carnufex J(?) : carnifex — 589 Quoius D(?): Quo uis — hodie om. D¹ — tergo — expectant EJ — mendacia BE — 590 Amphitrio D — Amphitryo B Amphitrio EJ

591 uerba — 592 *laudat Nonius s. u. putare p.* 369 *Merc.* — potis L. *Hævet*: potes libri putes B² potest Nonius — meum Nonius — argumentis uel -tus pars librorum Nonii putat uel putet Nonii libri

troch.

Fieri nunc ut tu *in uia* hic sis et domi? id dici uolo.

SOSIA

Sum profecto et hic et illi: hoc cuiuis mirari licet,
595 Neque tibi istuc mirum *mirum* magis uidetur quam mihi.

AMPHITRVO

Quo modo?

SOSIA

Nihilo, inquam, mirum magis tibi *est hoc* quam mihi:
Neque, ita me di ament, credebam primo mihimet Sosiae,
Donec Sosia ille ego *egomet* fecit sibi uti crederem.
Ordine omnem *rem*, ut quicque actum est, dum apud
hostis sedimus,
600 Edissertauit: tum formam *una* abstulit cum nomine.
Neque lac lactis magis est simile quam ille ego similest mei.
Nam ut dudum ante lucem a portu me praemisisti domum...

AMPHITRVO

Quid igitur?

SOSIA

prius multo ante aedis stabam quam illo adueneram.

AMPHITRVO

Quas, malum, nugas? satin tu sanus es?

SOSIA

Sic sum ut uides.

593 in uia hic *L. Havet*: hic *libri* cf. 562 hic simul *Schoell* — 594 illic — cum uis *ut uidetur* *B*¹ — 595 Neque: Nec uero *Leo* Atque *Bentley* *Plaut. Emend. p. 197* — mirum mirum: mirum *libri* hilo mirum *Palmer* nihilo mirum *Bentley* — 596 nilo *Goetz et Schoell* 1893 — est hoc *L. Havet*: istuc (istuc 595 = *quod dicis*, hoc 596 = *quod dico*) — 597 di. *B* dii *J* — 598 ille: me ille *Goetz et Schoell* 1893 — ego egomet *L. Havet*: egomet *libri* egō me uel egō memet *Redslob Neue philol. Rundschau* 1892 p. 6 cf. *Kaempfer de pronominum etc. p. 24* — 599 Ordinem omnem *D* Ordine omne *BEJ* Ordine omnia *Palmer* — rem add. — uti *Leo* — et post rem add. *Gohin* — quicumque *E* — cernimus *Palmer in apparatu* — 600 una *E*³: unam

601 lacti — simile est *libri* similit *Leo* — 604 satine *Bentley Plaut.*

troch.

AMPHITRVO

Huic homini nescioquid est mali mala obiectum manu
Postquam a me abiit.

SOSIA

Fateor: nam sum obtusus pugnis pessume.

AMPHITRVO

607 Quis te uerberauit?

SOSIA

Egomet memet, qui nunc sum domi.

607^a AMPHITRVO..... SOSIA.....

AMPHITRVO

608 Caue quicquam, nisi quod rogabo te, mihi responderis.
Omnium primum iste qui sit Sosia, hoc dici uolo.

SOSIA

Tuus est seruus.

AMPHITRVO

Mihi quidem uno te plus etiam est quam uolo,
Neque, postquam sum natus, habui nisi te seruum Sosiam.

SOSIA

At ego nunc, Amphitruo, dico: Sosiam seruum tuum

Emend. p. 197 — es: est *DE* — 607 uerberabit *B*¹ — 607^a *lacunam indicauit Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 453* — 608 quicquam: quam *D*¹ — 609 diu *EJ*

611 sum *om. D* — 612 nunc *om. D* — amphitrio *BDE* amphytrio *J*

troch.

Praeter me alterum, inquam, adueniens faciam ut offendas domi,

Dauo prognatum patre eodem quo ego sum; forma, aetate item

615 Qua ego sum. Quid opust uerbis? geminus Sosia hic factust tibi.

AMPHITRVO

Nimia memoras mira. Sed uidistin uxorem meam?

SOSIA

Quin intro ire in aedis numquam licitum est.

AMPHITRVO

Quis te prohibuit?

SOSIA

Sosia ille, quem iam dudum dico, is qui me contudit.

AMPHITRVO

Quis istic Sosia est?

SOSIA

Ego, inquam. Quotiens dicendum est [tibi]?

AMPHITRVO

620 Sed quid ais? Num obdormiisti dudum?

SOSIA

Nusquam gentium.

— duo *D*¹ — 613 Preter *BE* — fatiam *B* — 614 Dauo *D*²*J* (?): dabo — prognatum — etate *BE* — idem *D*¹ — 615 quid *J*: quod — opus est — factus est — 616 *laudat Nonius p. 521 Merc. s. u. mira* — uidisti *Nonii libri praeter aliquot codices excerptorum* — 617 Quin: Quoine *Gertz cf. 697* — 618 *SOSIA: is E* — 619 Quis *B*²: Quid — tibi: *om. DEJ* idem *Palmer in apparatu fortasse recte* — 620 dudum: dudu *D* Susum *Ribbeck Rhein. Museum 1883 p. 451*

troch.

AMPHITRVO

Ibi forte istum si uidisses quendam in somnis Sosiam.

SOSIA

Non soleo ego somniculose eri *induperia* persequi.
Vigilans uidi, uigilans *prope* nunc uideo, uigilans fabulor,
Vigilantem ille me iamdudum uigilans pugnis contudit.

AMPHITRVO

625 Quis homo?

SOSIA

Sosia, inquam, ego ille. Quaeso, nonne intellegis?

AMPHITRVO

Qui, malum, intellegere quisquam potis est? ita nugas
blateis.

SOSIA

Verum actutum nosces; tuom illum nosces, seruum Sosiam.

AMPHITRVO

Sequere hac igitur me: nam mihi istuc primum exquisito
est opus.

622 laudat Osbernus p. 549 — somniculose laudat gloss. Pl. cf. Ritschl Op. II p. 236, 272 — ego soleo Weidner — induperia ut in tragici parodia L. Havet: imperia — sequi Osbernus — 623 prope add. L. Havet — ut uigilans te nunc Hasper ap. Seyffert Jahresb. XLVII p. 72 — ut uideo Schoell — facta fabulor Leo — 626 laudant Nonius p. 44 Merc. s. u. blatis, Osbernus p. 68 s. u. blatis (cf. idem p. 379) — nugas: nau-gas uel naugias uel nagis Nonii libri nugas Palmer operarum culpa? — blateis L. Havet: blattis libri blatis Nonius, Osbernus; « it is uncertain whether the present is blato or blatio » Palmer sed cf. gannire hinnie uagire alia — 627 actutum B¹ — tuom L. Havet: quam libri (inquam J) — nosces. AMPH. Quem illum? sos. Nosces, inquam, Sosiam Ribbeck Rhein. Museum 1883 p. 451 nosces quom illum nosces Seyffert phil. Anz. XIII nosces nequam illum apud nos seruum Schoell — 628 hanc E ac J — mihi: mi Leo — de 629-31 dubitat Langen Plaut.

troch.

Sed uide, ex naui efferuntur quae imperaui iam omnia.

SOSIA

630 Et memor sum et diligens, ut quae imperes compareant:
Non ego cum uino simitu *ibi* ebibi imperium tuum.

AMPHITRVO

Vtinam di faxint, infecta dicta re eueniant tua.

ALCVMENA ET EIDEM

.C.

bacch.

ALCVMENA

Satin parua res est

uoluptatum in uita atque in aetate agunda,

Praequam quod molestum est?

ita usque est in aetate hominum comparatum,

635 Ita est dis complacitum,

uoluptatem ut maeror comes consequatur;

Quin incommodi plus

malique ilico adfit, boni si optigit quid.

Stud. p. 237-8 — efferuntur *L. Havet*: efferantur; *conspiciens scilicet pueros ad eos uadit AMPH. cum SOS., quo fit ut nondum in domum intro eat neque ante u. 664 conspiciat Alcumenam; fortasse post 629 intercidit uersus* — imperaui iam *Bentley Plaut. Emend. p. 197*: iam imperaui — 630 que *B*

631 laudat *Nonius p. 175 Merc. s. u. simitu* — *simitu habet gloss. Plaut. cf. Ritschl Op. II p. 236, 258* — *ibi add. L. Havet* — interbibi *Palmer in app.* — 632 ret — ALCVMENA ET EIDEM *E*: ALCVMENA ET IDEM AMPH. ET SOS. *B* ALCVMENA. AMPHYTRIO *Jom. spat. rel. D* ALC- MVLIER. THESSALA ANCILLA. AMPH- DVX. SOS- SERVOS *Goetz et Schoell 1893* — .C. (= canticum) *E*: om. — 633 atin *c. spat. D* atui (?) *E c. spat.* — 634 Prequam *BJ* — usque *L. Havet* cuique (*an cumque?*) — est in aetate hominum comparatum: comparatum est in aetate hominum *cf. in hominum aetate 938* — hominum *Leo colo iam-bico duo bacch. subiciens* — 635 est dis complacitum *L. Havet duce Hermann*: dis est placitum *libri* — diuis *Leo* — uoluptatiem *E¹* — uoluptataem *J* — maeror *D*: meror — 636 incommodum *D¹* incommodi ut *Palmer* — adfit (*uerbum sane nouum*) *L. Havet* adsit *libri* aderit *Leo in apparatu* — doni *EJ* — quid *D¹B²*: quod

bacch.

Nam ego id nunc experior

domi atque ipsa de me scio, cui uoluptas

Parumper datast, dum

uiri *data* mei mihi potestas uidendi,

Noctem unam modo, atque is

repente abiit a me *mane* hinc ante lucem.

Sola hic mihi nunc uideor,

quia ille hinc abest ego quem amo praeter omnes.

641* Plus aegri ex *tali* habitu

bacchi.

uiri quam ex aduentu uoluptatis cepi.

642-653

α

Sed hoc me beat saltem, quom perduellis

β

Vicis et domum laudis compos reuenit.

γ

Id solacio est: absit dum laude parta

δ

Domum recipiat se; feram et perferam usque *hoc*;

ε

Abitum eius *feram* animo forti atque offirmato.

ζ

Satis mihi esse ducam, id modo si mercedis

η

Datur mihi ut meus uictor uir belli clueat.

θ

Virtus praemium est optimum, *nam uirtute*

κ

Libertas, salus, uita, res, *patria et uxor*,

λ

Prognati et parentes tutantur, seruantur.

637 domo — 638 *deleto in fine* fuit add. *data* L. *Havet* — uidendi (uiuendi B¹E) fuit — 639 me *in lit.* D — abiit Leo Rh. Mus. 1883 p. 23 post *Fleckeisen* — mane add. L. *Havet* dudum Palmer — 640 mi Leo — nunc om. B¹ — ego quem L. *Havet*: quem ego cf. *Kaempfer de pronom. etc.*

641-653 *uersus sic composuit* L. *Havet cum in libris hi sint*: Plus... beat (641-α), Saltem... solatio est absit (αβγ), Dum modo... usque (γδ) [EJ: Saltem... solatio est, Absit dum modo usque], Abitum... offirmato id modo si mercedis (εζ), Datur... clueat satis (ηζ), Mihi esse ducam uirtus... optimum (ζθ), ι, Libertas... prognati (κλ), Tutantur seruantur (λ), μ — 641 Aegri plus Leo *in apparatu* — ex tali habitu Ribbeck p. 451: exaltabit D ex habitu E ex abitu BJ — quem B¹ — coepi (caepi E) — α quam — perduellis D¹: perduelles — γ solatio — dum: dum modo ex ζ — δ hoc et ε feram add. L. *Havet* — ε Abitus Palmer — offormato D¹ — ζ ducam BD¹ dicam D²EJ — si mercedis (mercedis D²): si mercedes BE est mercedes D¹ om. J mercede Palmer *in app.* — η clueat B²: redeat B¹ ducat D¹ (ut edat D²) reducat EJ — θ nam uirtute add. L. *Havet* praemiorum Onions *Journ. of Philol.* 1885 n° 27 — praemium unum optimumst optimumorum (uel praemiumst optimum unum optimumorum) Redslob *Neue phil. Rundschau* 1892 p. 7 (cf. 677) — κλμ *uersus suspectos hab.* Ribbeck Rh. Mus. 38 p. 452 — ι ante id D¹E — κλ patria et [uxor], progn. et par. L. *Havet*: et parentes patria et prognati — κ patria: patria hac Palmer — μ ei add. L. *Havet*

hacch.

:

Virtus omnibus rebus anteit profecto;

μ.

Virtus omnia in sese habet; omnia adsunt

bona *ei* quem penest uirtus.

troch.

AMPHITRVO

Edepol me uxori exoptatum credo aduenturum domum,
 Quae me amat, quam contra amo: praesertim re gesta
 bene,

656 Victis hostibus, quos nemo posse superari ratust.

658 Certe enim me illi expectatum optato uenturum scio.

SOSIA

Quid me? non rere expectatum amicae uenturum meae?

ALCYMENA

Meus uir hic quidem est.

AMPHITRVO

Sequere hac tu me.

ALCYMENA

Nam quid *illim* reuortitur
 Qui dudum properare se aibat? an ille me temptat sciens
 Atque id sic uult experiri, suum *abitu*m ut desiderem?
 Ecce *astor med* haud inuita se domum recipit suam.

657 Eos auspicio meo atque *inperio* primo coitu uicimus.

657 *del. L. Havet: u. ad 192* — *inperio L. Havet: inductu libri (ex 196? nam fortasse interciderat -perio ante primo) ductu in Leo in app.* — *coitu Leo in app.: coetu* — 658 *expeccatum D* — *optanti Gertz* — 659 *male uulgo post quid interpungitur* — *meae J: mae BD¹ mae E* — 660 *hiquidem Luchs Comm. pros. Pl. p. 12* — *sequere hac tu me tribuit Alcumenae A. Mueller* — *tu hac G. Kaempf de pron. pers. usu et coll. p. 26* — *quid: qd (= quod) B quidem E* — *illim L. Havet: ille libri, del. Leo* — 661 *properare se: properare sese (sese pr. D¹)* — *aiebat* — 662 *sic L. Havet: si* — *abitu J(?): habitum* — 663 *me*

troch.

SOSIA

Amphitruo, redire ad nauem meliust nos.

AMPHITRVO

Qua gratia?

SOSIA

665 Quia domi daturus nemo est prandium aduenientibus.

AMPHITRVO

Qui tibi nunc istuc in mentemst?

SOSIA

Quia enim sero aduenimus.

AMPHITRVO

Qui?

SOSIA

Quia Alcumenam ante aedis stare saturam intellego.

AMPHITRVO

Grauidam ego illanc hic reliqui, quom abeo.

SOSIA

Ei, perii miser.

AMPHITRVO

Quid tibi est?

SOSIA

Ad aquam praebendam commodum adueni domum,

664 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ* — melius est — 665 nemo est: est nemo est *D*¹ — 666 istuc nunc *D*¹ — st: uenit — quia *F*¹: qui *cf.* 667 — 668 illam — quam — habeo — 669 commodum *B*²: *om.*

troch.

670 Decumo post mense, ut rationem ted inire intellego.

AMPHITRVO

Bono animo es.

SOSIA

Scin quam bono sim? si situlam *ansa* cepero
 Numquam edepol tu mihi diuini creduis post hunc diem
 Quicquam, ni ego illi puteo, si ocepso, animam omnem
 intertraxero.

AMPHITRVO

Sequere hac me modo. Alium ego isti re allegabo: ne time.

ALCYMENA

675 Magis nunc meum *me* officium facere, si huic eam aduersum, arbitror.

AMPHITRVO

Amphitruo uxorem salutat laetus speratam suam,
 Quam omnium Thebis uir unam esse optimam diiudicat

670 ted inire *L. Havet*: te dictare *libri* te agitare *Athenaeum* 1891 p. 275 — 671 bono *L. Havet*: bono animo — si: si* *B* — *ansa* *Palmer in app.*: iam sa *D* iam *BEJ* — 672 diuini: diuini quicquam (quam *D*¹ quicquam** *J*) cf. 673 — creduis *DB*²: credius *B*¹*E* creditus *J* — 673 Quicquam *ex* 672 *add. L. Havet statuens repetitum fuisse primitus* Numquam *pro* Quicquam *idque deletum* — ni... intertraxero *laudat Nonius p. 148 Merc. s. u.* ocepso, *p. 233 s. u.* anima, *p. 410 s. u.* trahere — ni *om. Nonii libri p. 410* — sin *L. Müller (Nonius p. 214 in app.)* — ocepso *Nonius* (hoc cepsio *libri* hoo cepsto *L* hoc cepsitio *H*¹ *p. 233*): ocepto — animo *EJ ex* 671 — 674 me: ñ e (*uel ne?*) *D*¹ ñ *D*² — re *D*¹: rei cf. fide 391 die 546 — alligabo — 675 me *add. L. Havet duce Lindemann* — facere si: faceres *BDE* facerem si *J* — 676 *laudat Nonius p. 439 Merc. s. u.* sperata — Amphitrio *BD* Amphitrio *EJ om. Nonii libri post in Amphitryone* — salutat *B*²*J*² cum *Nonio* salutet

troch.

Quamque adeo Thebani ciues uero rumiferant probam.
Valuistin usque? expectatun aduenio?

SOSIA

Haud uidi magis
680 Expectatum: enim salutat magis haud quaquam quam
canem.

AMPHITRVO

Et quom te uideo et quom pulchre plenam aspicio, gaudeo.

ALCYMENA

Obsecro, ecastor, quid tu me deridiculi gratia
Sic salutas atque appellas quasi dudum non uideris,
Quasi qui nunc primum recipias te domum huc ex hostibus?
685 Atque me nunc proinde aspectas quasi multo post reuideas.

AMPHITRVO

Immo equidem te nisi nunc hodie nusquam uidi gentium.

ALCYMENA

Qur negas?

AMPHITRVO

Quia uera didici dicere.

ALCYMENA

Haud aequum facit,

*DEJ*¹ (et *B*¹?) — letus (lectus *Nonius*) — 678 laudat *Nonius* p. 166 *Merc. s. u.* rumiferare — quamquam *Nonii H* — adeo *B*²*D*¹ abeo *B*¹*D*²*EJ*¹ ideo *Nonius* — Thebani ciues *Abraham* cf. 376 et *fragm. X*: ciues Thebani — uero rumiferant *Nonius*: uerorum mificant *B*¹ uero (uerum *D*¹) rumificant *D* uerorum mirificant *B*²*E* uero aliter uirorum ificant rummificant *J* rumificant *Osbernus* p. 497 — 679 expectatum ne *D*¹ expectatum *D*²*J* expectastim *E* — 680 Expectatun? *Leo* — sic interpunxit *Palmer* — enim *L. Huet*: eum libri em *Leo* uirum *Niemeyer philol. Wochenschrift* 1883 p. 878 erum *Palmer in apparatu si seruetur* quisquam — quaquam *L. Huet*: quisquam

681 uideo *Tailliant*: grauidam — quom: quom te — aspicio *J*(?): ascipio — 682 deriduliculi *B*¹ deriduculi *J* — 683 cf. *Querolus* p. 51 *Peiper*: etiam salutas, furcifer, quasi hodie me non uideris? — 684 Quasique *Camerarius* — 685 aspectas *L. Huet*: appellas — reuideas *L. Huet*: uideris — 687 Qur *E* cf. 581: Cur — aequum *J*: equum *BDE* equum

troch.

Quid quod didicit id dediscit. An periclitamini
 Quid animi habeam? sed quid huc uos reuortimini tam
 cito?

690 An te auspicium commoratum est an tempestas continet?
 Qur non abisti ad legiones, ita uti dudum dixeras?

AMPHITRVO

Dudum? quam dudum istuc factum est?

ALCYMENA

Temptas: *haut* dudum, modo.

AMPHITRVO

Qui istuc potis est fieri, quaeso, ut dicis: *haut* dudum,
 modo?

ALCYMENA

Quin enim censes? te ut deludam contra, lusorem meum,
 695 Qui nunc primum te aduenisse dicas, modo qui hinc abieris?

AMPHITRVO

Haec quidem deliramenta loquitur.

SOSIA

Paulisper mane,
 Dum edormiscat unum somnum.

AMPHITRVO

Quaene uigilans somniat?

E — 688 deliscit *D*¹ — periclimini *J*¹ periclimtamini *E*¹ — 689 huc
 uos: uos huc *Kaempf* p. 26 *pronuntiandum* reuortimini *cf.* 188 —
 690 auspitjum *BE* — contineit *Luchs*

691 Qur *L. Havet*: Qui — abisti — ut — 692 istuc *om. D* — factum est
del. Bentley — haut *L. Havet*: iam *cf.* 693 — dudum: dudum pridem —
 693 ques *B*¹ quaes *E* — haut *L. Havet*: iam *cf.* 692 — 695 habieris *B*
 — 696 *SOS.*: *ALC. (om. J)* — 697 *AMPH.* *om. J* — unum: dudum *Athenaeum*

troch.

ALCYMENA

Equidem ecastor uigilo et uigilans id quod factum est
fabulor :

Nam dudum ante lucem et istunc et te uidi.

AMPHITRVO

Quo in loco?

ALCYMENA

700 *Hic*, in aedibus ubi tu habitas.

AMPHITRVO

Numquam factum est.

SOSIA

Non taces?

Quid, si e portu nauis huc nos dormientis detulit?

AMPHITRVO

Eiia! tu quoque adsentaris *nunc* huic?

SOSIA

Quid uis fieri?

Non tu scis, Bacchae bacchanti si uelis aduersarier,

Ex insana insaniorem facies, feriet saepius :

705 Si obsequare, una resoluas plaga?

AMPHITRVO

At pol qui certa res

1891 p. 275 cf. 682, 691, 692, 693 — quae nunc *D* quae me *P. Schrader*
— somniet *EJ* — 700 *Hci B¹D* — edibus *BE* — in... habitas cf. 1080,
ubi libri tu ubi

702 *Eiia* (= *tace*) *L. Havet*: Etiam — nunc *add. cf. iam* 798 (*ut*
etiam cogitare possis de Ei iam) — 703 *bacche B* — 704 *faties B* — se-
pius — 705 *obsequar funa BD¹E* *obsequaris una J*

troch.

Hanc est obui^urgare, quae *med* hodie aduenientem domum
Noluerit salutare.

SOSIA

Irritabis crabrones.

AMPHITRVO

Tace. —

Alcumena, unum rogare te uolo.

ALCYMENA

Quiduis roga.

AMPHITRVO

Num tibi aut stultitia accessit aut superat superbia?

ALCYMENA

710 Qui istuc in mentemst tibi ex me, mi uir, percontrarier?

AMPHITRVO

Quia salutare aduenientem me solebas antidhac,
Appellare itidem ut pudicae suos uiros quae sunt solent.
Eo more expertem te factam adueniens offendi domi.

ALCYMENA

Ecaster equidem te certo heri *nocte* aduenientem ilico
715 Et salutaui et ualuissesne usque exquisiui simul,

706 obu^urgare *B* adiurgare *EJ* — me — 707 irritabis crabrones
laudat Nonius p. 31 Merc. s. u. irritare — initabis *D¹* irr- *J* — cra-
bones *BE¹* — 708 roga: rogare roga — 709 Nunc — stulticia *BJ* stuticia
D¹ — 710 *laudat Nonius p. 44 Merc. s. u.* percontari — mente est — ex
me *Nonius: om. libri me Palmer in app.* — percontrarier *EJ*

711 salutare: si salutare *EJ* — ante hac *B¹J* — 713 *laudat Nonius*
p. 359 Merc. s. u. offendere — Eo: o *Nonii II¹PBGen.* — expertem te:
experte *Nonii libri* — factum *Nonii II¹PBGen.* — offendi: tenebrosus
offendi *Nonii libri* (tenebrosus *ex sequentibus*) — 714 equidem *B²*:
quidem — heri: peregre *Palmer in app.* — nocte *add. L. Huet*

troch.

Mi uir, et manum prehendi et osculum tetuli tibi.

SOSIA

Tun heri hunc salutaui?

ALCYMENA

Et te quoque etiam, Sosia.

SOSIA

Amphitruo, speraui ego istam tibi parturam filium:
Verum non est puero *praegnas*.

AMPHITRVO

Qui *praegnas*?

SOSIA

Insania.

ALCYMENA

720 Equidem sana sum et deos quaeso, ut salua pariam filium:
Verum tu malum magnum habebis, si hic suum officium
facit.

Ob istuc omen, ominator, capies quod te condecet.

SOSIA

Enimuero praegnati oportet *haut* malum *at* malum dari,
Vt quod obrodat sit, animo si male esse occeperit.

716 praehendi *BD* — et *om.* *B*¹ — 717 *ALC.*: *AMPH.* *DE* — 718 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ* — parituram — 719 *laudat Seruius in Aen. IV 229 sic*: uxor tua non puero sed peste grauida est (*ubi grauis codex Floriacensis*) — puero *praegnas L. Habet commendante allitteratione*: puero grauida *libri substituto ut uidetur glossemate* — qui *praegnas L. Habet*: quid igitur *cf. di- = pre-* 572 (*dicas = precaris*), *q- ig- tum Palmer in app.* — 720 sanu *D*¹ — queso *B*

722 *ame nominator BEJ* — concedet — 723 *praegnati BE* *pregnanti DJ* — *haut mälum at non sine magna dubitatione L. Habet*: et malum

troch.

AMPHITRVO

725 Tu me heri hic uidisti?

ALCYMENA

Ego, inquam, si uis decies dicier.

AMPHITRVO

In somnis fortassis?

ALCYMENA

Immo uigilans.

AMPHITRVO

Vae misero mihi.

SOSIA

Quid tibi est?

AMPHITRVO

Delirat uxor.

SOSIA

Atra bili percita est:

Nulla res tam delirantis homines concinnat cito.

AMPHITRVO

Vbi primum tibi sensisti, mulier, impliciscier?

et BDE et JD² non mälum sed Ribbeck Rhein. Mus. 1883 p. 452 in manum Palmer in app. — et mälum et maluam Palmer p. 204 — 725 dicere BEJ decero D¹ in litura — 726 fortasse libri forte Leo — uigilans: uigilans uigilantem cf. 624 — an In somnis fors? Immo uigilans uigilis (ut disparis 549)? — uae: ei Leo — 727 delirat... est laudat Nonius p. 159 Merc. s. u. percitum (de glossa ut nostra colera cf. L. Mueller) — delirat uxor laudat Nonius p. 18 s. u. delirare — atra... est laudat (ut uid.) Acron ad Hor. c. 1 13, 4 — dilarat Nonii II¹ p. 159 unde deleirat L. Mueller; delerat Nonii W p. 18 — 728 hominis D i homines B — 729 AMPH. del. Ribbeck — tibi: ted (uel te) ibi Palmer — impliciscier cf. glossas apud Loewe prodr. corp. glossar. p. 258

troch.

ALCYMENA

730 Equidem ecastor sana et salua sum.

AMPHITRVO

Quor igitur praedicas
 Te heri me uidisse, qui hac noctu in portum aduecti sumus?
 Ibi cenauimus atque ibi quieui in nauis noctem perpetuam
 Neque meum huc pedem intuli etiam in aedis, ut cum
 exercitu
 Hinc profectus sum ad Teleboas hostis, eosque ut uicimus.

ALCYMENA

735 Immo mecum cenauisti et mecum cubuisti.

AMPHITRVO

Quid ais?

ALCYMENA

Vera dico.

AMPHITRVO

Non hac quidem hercle de re: de aliis nescio.

ALCYMENA

Primulo diluculo abisti ad legiones.

AMPHITRVO

Quomodo?

SOSIA

Recte dicit ut commemorat: somnium narrat tibi.

731 an me atque hunc uidisse? cf. 699. 717 — 733 pedem huc —
 734 teloboas — 735 quid ais *L. Havet*: quid id est *libri* id quid est *Leo*;
olim fortasse in uersus exitu omissum fuerat ais uel *casu abscissum* —
 736 hac quidem hercle de *L. Havet* (ut de *post* ele *omissum sit*): de hac
 quidem hercle — 737 abisti — 738 commemorat *B*²: communit

troch.

Sed, mulier, postquam experrecta es, te prodigiali Ioui
740 Aut mola salsa hodie aut ture conprecatam oportuit.

ALCYMENA

Vae capiti tuo.

SOSIA

Meo? Tua istuc refert, si curaueris.

ALCYMENA

Iterum iam hic in me inclementer dicit, atque id sine malo.

AMPHITRVO

Tace tu. Tu dic: egone abs te abii hinc hodie cum diluculo?

ALCYMENA

Quis igitur nisi uos narrauit mihi illi ut fuerit proelium?

AMPHITRVO

745 An *it* iam tu scis?

ALCYMENA

Quippe qui ex te audiui, ut urbem maximam
Expugnaritis regemque Pterelam tute occideris.

739-740 *laudat Nonius p. 44 Merc. s. u. prodigia* — 739 te *Nonius: om.* — es pr- iam Ioui *Palmer in app.* — 740 mola salsa: mosassa *D¹* — hodie: hodie hodie *D¹* — conprecatam *BD*

741 Ve — meo *add. L. Habet suspecto metro suspecta sententia et ne istuc sensu careat* — refert: crede erit *Le Paulmier (Goetz-Loewe p. XII)* — 743 tu *alt. om. D* — hin *B¹E* — 744 proelium *D*: praelium *BE* prelium *J* — 745 An: *del. Palmer ah (uersui 744 tribuens) Schoell p. XII* — it iam *L. Habet cf. 773: etiam (om. J) id (ul D¹)* — Expugnaritis *L. Habet: expugnauisses*

troch.

AMPHITRVO

Egone istuc dixi?

ALCYMENA

Tute istic, etiam adstante hoc Sosia.

AMPHITRVO

Audistis tu me narrare hodie huic?

SOSIA

Vbi ego audiuerim?

AMPHITRVO

Hanc roga.

SOSIA

Me quidem praesente nunquam factumst quod sciam.

ALCYMENA

750 Mirum quin te aduersus dicat.

AMPHITRVO

Sosia, age me huc aspice.

SOSIA

Specto.

AMPHITRVO

Vera uolo loqui te, nolo adsentari mihi.

747 istud *D* — 748 hodie huic *L.* *Havet* (hodie haec *Fleckeisen*): haec hodie *BD* hoc hodie *EJ* (*neque* haec *uel* hoc *ferri* *potest*, *neque de Alcumena taceri debet*) — Audistin... hodie *Palmer* — 749 factus (factum *JD*³) est — 751 *AMPH.*: amphitrio *D*¹

troch.

Audiuistin tu hodie me illi dicere ea quae illa autumat?

SOSIA

Quaeso edepol, num tu quoque etiam insanis, quom id
me interrogas?

Quin scis, equidem nunc primum istanc tecum conspicio
simul.

AMPHITRVO

755 Quid nunc, mulier? audin illum?

ALCYMENA

Ego uero, ac falsum dicere.

AMPHITRVO

Neque tu illi neque mihi uiro ipsi credis?

ALCYMENA

Eo fit, quia mihi
Plurimum credo et scio istaec facta proinde ut proloquor.

AMPHITRVO

Tun me heri aduenisse dicis?

ALCYMENA

Tun te abisse hodie hinc negas?

754 Quin scis equidem *L. Havel*: Qui ipsos (ipsus B^2D^2 ipsius *J*) equidem *libri* Qui pol equidem *uel* Qui pos reditum *Palmer*; *an* ipsos *ex correctione u.* 755 *ortum* (QUI¹NSCIS 754 *pro* QUI¹NUNC 755?) — istane B^1 — conspicio *BE* — 755 Qui (Quin *J*) *cf. ad* 754 — 755-756 ego... credis B^2 : *om.* — dicere: dice *abscissa charta* B^2 — 757 credo et: et credo et *D* — istaec *suspectum* (*an* esse haec?): ista hec *B* ista et *EJD*² istat D^1 ? — proloquar D^1 — 758 *ALC.*: *AMPH.* D^1

troch.

AMPHITRVO

Nego enimuero et me aduenire nunc primum aio ad te domum.

ALCYMENA

760 Obsecro, etiamne hoc negabis, te auream pateram mihi Dedisse dono hodie, qua te illi donatum esse dixeras?

AMPHITRVO

Neque edepol dedi neque dixi: uerum ita animatus fui Itaque nunc sum, ut ea te patera donem. Sed quis istuc tibi Dixit?

ALCYMENA

Ego equidem ex te audiui et ex tua accepi manu
765 Pateram.

AMPHITRVO

Mane, mane, obsecro te. — Nimis demirror, Sosia, Qui illaec illi me donatum esse aurea patera sciat, Nisi tu dudum hanc conuenisti et narrauisti haec omnia.

SOSIA

Neque edepol ego dixi neque istam uidi nisi tecum simul.

AMPHITRVO

Quid hoc sit hominis?

ALCYMENA

Vin proferri pateram?

AMPHITRVO

Proferri? uolo.

759 aduenire *B corr.* *D²J*: aduenere — 761 hodie dono *D* — 763 ea: a *D¹* — 765 demirror *J²* (dimirror *D²*): demireor *D¹* demmnor *B¹* deminor *E* deminor *J¹* demirnor *B²* — 766 illi *E*: illic — sciat: sicut *D¹* (*et B¹?*) — 768 nisi: ni *D¹* — 769 Quid hoc sit hominis *cf.* 576 —

troch.

ALCYMENA

770 Fiat. *I* tu, Thessala; intus pateram proferto foras,
Qua hodie meus donauit uir me.

AMPHITRVO

Secede huc tu, Sosia.

Enimuero illud praeter alia mira miror maxime,
Si haec habet pateram illam.

SOSIA

An it iam credis? quae in hac cistellula
Tuo signo obsignata fertur.

AMPHITRVO

Saluum signum est?

SOSIA

Inspice.

AMPHITRVO

775 Recte: ita est ut obsignauit.

SOSIA

Quaeso, quin tu istanc iubes
Pro cerrita iam circumferri?

AMPHITRVO

Edepol qui facto est opus:

proferri? uolo *sic interpungit L. Havel* — 770 intus... foras: *cf.* intus efferri foras *Bacch.* 95 *et Charisius p.* 201 — *i add.* — proferto *B²D²*: profecto — faras *D¹*

771 donauit uir *L. Havel*: uir donauit — tu *om. D* — 773 it iam credis *L. Havel cf.* 745: etiam credis id — id credis quae in hac cistula *Palmer*, sed in hac *pyrrichius* — 774 Tua *D¹* — 775-776 iube istam (iube is *om. L¹*) ... circumferri *Nonius p.* 261 *Merc. s. u.* circumferre — 775 Rectae *B* — 776 cerrita iam *L. Havel*: cerrita *libri* cerritam *No-*

troch.

Nam haec quidem edepol laruarum plenast.

ALCYMENA

Quid uerbis opust?

Em tibi pateram.

THESSALA

Eccam.

ALCYMENA

Cedo mi. — Age aspice huc sis nunciam
Tu, qui quae facta infitiare, quem ego iam hic conuincam
palam.

780 Estne haec patera, qua donatu's illi?

AMPHITRVO

Summe Iuppiter,
Quid ego uideo? Haec ea est profecto patera. Perii, Sosia.

SOSIA

Aut pol haec praestigiatrix multo mulier maxima est
Aut pateram hic inesse oportet.

AMPHITRVO

Agedum, exsolue cistulam.

SOSIA

Quid ego istam exsoluam? obsignatast recte. Res gesta
est bene:

nii libri — 777 laruarum: larum arum *E* larum harum *J* — plena sunt *EJ* — *ALC. add.* — 778 THESSALA *add. Palmer ante Em, ante ec-*
cam L. Havet — credo *EJ* — mihi — nunciam *DJ*: nuntiam — 781 ea:
aea *B¹* — 782 mulier multo *DJ* — 783 exsolue *cf.* 784: eam (*an eam*
eam J, ea eam E?) solue

troch.

785 Tu peperisti Amphitruonem *alium*, ego alium peperi
Sosiam :

Nunc si pateram patera peperit, omnis congeminauimus.

AMPHITRVO

Certum est aperire atque inspicere.

SOSIA

Vide sis signi quid siet,
Ne posterius in me culpam conferas.

AMPHITRVO

Aperi modo.
Nam haec quidem nos delirantis facere dictis postulat.

ALCYMENA

790 Vnde haec igitur est, nisi abs te, quae mihi dono data est?

AMPHITRVO

Opus mi est istuc exquisito.

SOSIA

Iuppiter, pro Iuppiter.

AMPHITRVO

Quid tibi est?

SOSIA

Hic patera nulla in cistulast.

AMPHITRVO

Quid ego audio?

785 amphitrionem *BD* amphytrionem *EJ* alium Amph- *Bentley Plaut. Emend. p. 198* — alium ego alium: ego alium *libri* — 786 pateram patera *BE*: patera pateram *D* pateram *J* — omnis *nomin. plur.*: *cf. aedis 955* — pariet... congeminabimur *Palmer p. 211* — 787 uides si — 788 Ne: *ALC.* Ne *B¹D* Nec *E* — 790 abs te: abs te abs te *Leo* — *de interpunct. cf. Palmer p. 211* — 791 mihi (tibi *E?*)

troch.

SOSIA

Id quod uerumst.

AMPHITRVO

At cum cruciatu *illa* nisi apparet tuo.

ALCYMENA

Haec quidem apparet.

AMPHITRVO

Quis igitur tibi dedit?

ALCYMENA

Qui me rogat.

SOSIA

795 Me captas, quia tute ab naui clanculum huc alia uia
 Praecucurristi atque hinc pateram tute exemisti atque eam
 Huic dedisti, post hoc rursus obsignasti clanculum.

AMPHITRVO

Ei mihi, iam tu quoque huius adiuuas insaniam? —
 Ain heri nos aduenisse huc?

ALCYMENA

Aio, adueniensque ilico

800 Me salutaui et ego te et osculum tetuli tibi.

793 Id *del. Leo* — uerum est *J*: uerust — cum *D²J*: tum — cruciatu *BD* — illa nisi (*uel* illa ni) *L. Havet cf.* haec 794: iam nisi (sam nisi *D¹* iam nisi *B²D²*) — 794 qui: quis *B¹* — 796 praecucurristi *BE* — 797 post hoc *L. Havet*: posthac *libri* post hanc *Palmer* — rursus — 798 *cf.* 702 — tu: tus *B¹* — 799 ilico *J* (?): illico

troch.

SOSIA

Iam illuc non placet principium de osculo.

AMPHITRVO

Perge exsequi.

ALCYMENA

Lauisti.

AMPHITRVO

Quid, postquam laui?

ALCYMENA

Accubuisti.

SOSIA

Euge, *euge*, optume.

Nunc exquire.

AMPHITRVO

Ne interpella. — Perge porro dicere.

ALCYMENA

Cena adposita est, cenauisti mecum, ego accubui simul.

AMPHITRVO

805 In eodem lecto?

ALCYMENA

In eodem.

SOSIA

Eia : non placet conuiuium.

801 SOS. : AMPH. — AMPH. *add.* — de *in lit. B* — pergam *cf.* 803 —
 802 euge *add.* — optume *J* (?) : optime — 805 lectod *Palmer in app.*

trochi.

AMPHITRVO

Sine modo argumenta dicat. Quid, postquam cenauimus?

ALCYMENA

Te dormire aibas, mensa ablata est, cubitum hinc abiimus.

AMPHITRVO

Vbi tu cubuisti?

ALCYMENA

In eodem una lecto tecum in cubiculo.

AMPHITRVO

Perdidisti.

SOSIA

Quid tibi est?

AMPHITRVO

Haec me modo ad mortem dedit.

ALCYMENA

810 Quinam, amabo?

AMPHITRVO

Ne me appella.

SOSIA

Quid tibi est?

AMPHITRVO

Perii miser

— Eia (= *tace*, *cf.* sine ... dicat 806) *L. Havet*: ei — 806 dicit *B¹D* — quam *om.* *D¹* — 807 aiebas *B²D²J* aiabas *B¹* alebas *D¹* alaebas *E* — abiimus — 808 una lecto tecum *L. Havet*: lecto tecum una *libri* (lecto *om.* *E*) — tecum una in eodem lecto *Leo in apparatu* — 810 Quid iam — ambo *EJ¹*.

troch.

Quia pudicitiae huius vitium me hinc absente est additum.

ALCYMENA

Obsecro ecceator, cur istuc, mi uir, ex te *hodie* audio?

AMPHITRVO

Vir ego tuus sim? ne me appella, falsa, falso nomine.

SOSIA

Haeret haec res si quidem hic iam mulier factust ex uiro.

ALCYMENA

815 Quid ego feci, qua istaec propter dicta dicantur mihi?

AMPHITRVO

Tute edictas facta: *mi* ex me quaeris quid deliqueris?

ALCYMENA

Quid ego tibi deliqui, si cui nupta sum tecum fui?

AMPHITRVO

Tune mecum fueris? Quid illac inpudente audacius?

Saltem tute si pudoris egeas, sumas mutuum.

811 pudicitiae B pudiciae J¹ pudiciciae D — hic — 812 hodie *add.* L. *Havet ut argumento fabulae conueniens* — 813 sum D¹J — falsa falso D²: falso falso — momine B — 814 Haecet B¹ — hic... factust: haec... facta est — iam *om.* D¹ — iam hercle mulier *Schoell coll. Trucul.* 134 (G.-L. p. XII) — 815 qua: quam D quia J — 816 tute ... tua laudat Osbernus p. 158 (A. Mai *class. auct. uol.* VIII) s. u. edicto — edocta's Palmer *in app.* — mi L. *Havet cf.* tibi 817: tua — me *om.* D¹ — quaeris E: queris — deliqueris D¹ — 817 delique**** B¹ — 818 Tume E¹J¹ — illa Goetz et Schoell 1892: *an codicum lectio?* — inpudenti Fleckeisen — audacius J: audatius.

troch.

ALCYMENA

820 Istuc facinus, quod tu insimulas, nostro generi non decet.
Tu si me inpudici *facti* capere captas, non potes.

AMPHITRVO

Pro di immortalis. — Cognoscin tu me saltem, Sosia?

SOSIA

Propemodum.

AMPHITRVO

Cenauin ego heri in nauis in Portu Persico?

ALCYMENA

824 Mihi quoque adsunt testes qui illud quod ego dicam
adsentiant.

AMPHITRVO

830 Nescio quis praestigiator hanc frustratur mulierem.

SOSIA

825 Nescio quid istuc negoti dicam, nisi si quispiam est
Amphitruo alius forte, te hinc absente *qui sine te* tamen
Tuam rem curet teque absente hic munus fungatur tuum.

821 Tu si : Tus *B*¹ — inpudici facti *L. Havel* : inpudicitiae — potest *B* — capere *post facti L. Havel*; *post potes libri* — 822 sosia saltem *EJ* — 824 ALC. : SOS. — 824-825 : *inter hos uersus inseri debebat* 830, *inseruit Pius uersus apocryphos tres* (cf. *Hennig de Nonii locis Plautinis* p. 38) — 825 sos. *add.* — istuc : *secundae personae demonstratiuum* — negotii *BJ* negotii *DE* — 826 Amphytrio *BEJ* Amphitrio *D* — forte, te hinc absente qui sine te *L. Havel* : qui forte te hic absente *libri* (tet hic absende *J*) heic absente te *ille quem sequitur Naudet* hic qui forte ted hinc absentei *Leo* qui forte ted hinc absenti *J. Vahlen Hermes XVII* — 827 absenti *Vahlen*

troch.

Certe de illo subditio Sosia mirum nimist :829 *Numqui* de istoc Amphitruone iam altero mirum est magis?

ALCYMENA

831 Per supremi regis regnum iuro et matrem familias
 Iunonem, quam me uereri et metuere est par maxime,
 Vt mihi extra unum te mortalis nemo corpus corpore
 Contigit, quo me impudicam faceret.

AMPHITRVO

Vera istaec uelim.

ALCYMENA

Vera dico, sed nequiquam, quoniam non uis credere.

AMPHITRVO

Mulier es, audacter iuras.

ALCYMENA

Quae non deliquit, decet
 Audacem esse, confidenter pro se et proterue loqui.

828 *Certe ante* de *L. Havet* : Namque *cf.* 829 — nimis est — *post uersum ex* 829-828 *contaminatum* Numqui de istoc... *restituit corrector ut uid. frustula* *Certe et de illo...*; *ea frustula in nouum uersum coaluerunt eodemque in loco insertus est uersus ante* 825 *omissus* Nescio... — 829 AMPH. *D* — Numqui *ante* de *L. Havet* : *Certe cf.* 828 — istoc : *secundae personae demonstratiuum* — amphitrione *BD* amphytrione *EJ* — altero *Leo* : alterum — est mirum *D* — 830 *transp. L. Havet* — AMPH. : *om.* — frustratust *Leo*

831 supremo *D*¹ — 832 maxime *BJ* — 836-837 quae... loqui *laudat Nonius p. 262 Merc. s. u.* confidentia — 836 delinquit *Nonius*; « *etiam delinquit perfectum* » *L. Mueller* — 837 confidenter pro : confidenter consternari significat deici pro *Nonii libri, tribus aliunde admissis uocibus* — esse : *an esse et?* — propterue *D, Nonii B*¹ teste *Hagen, quod defendit Bergk (kleine philologische Schriften I p. 381)*

troch.

AMPHITRVO

838^a Satis audacter.

ALCV MENA

Vt pudicam decet.

AMPHITRVO

Vt.

ALCV MENA

838^b

AMPHITRVO

Verbis proba's.

ALCV MENA

Non ego illam mihi dotem duco cesse quae dos dicitur,
Sed pudicitiam et pudorem et sedatum cupidinem,
Deum metum, parentum amorem et cognatum concordiam,
Tibi morigera atque ut munifica sim bonis, prosim probis.

SOSIA

Ne ista edepol, si haec uera loquitur, examussim est optima.

838 *uno uersu libri* AMPH. Satis audacter ALC. ut pudicam decet AMPH. In uerbis proba's; *duos uersus constit.* L. *Havet; lacunam (quam post 838 indicat Ribbeck Rheinisches Museum XXXIII p. 452) hoc fere modo expleas* AMPH. Vt [dotatae licet. ALC. Dote non confido; factis freta sum. AMPH.] Verbis proba's. — enim uerbis proba's *Palmer; olim I, uerbis improba's Palmer Hermuth. IV (1883) p. 243 — 839 cesse (= cessisse) L. Havet commendante allitteratione: esse — 840 pudicitiam BD*

842 munifica sim J (?) : munificas in — 843 si... optima laudat *Nonius p. 9 s. u. examussim — examussim est optima laudat Charisius p. 198 ut Sisennae lectum — [ex]amussim habet glossarium Plaut. (Ritschl Opusc. II p. 236, 272) cf. Placidus p. 37, 13 Deuerling — haec uera loquitur examussim: uera haec loquitur haec amussim (amusi II¹) Nonii libri; uera loquitur, haec amussim Onions, Journal of Philology 1885 p. 54 (examussim cum libris Plauti Charisius, Nonii Bamb; amussim glossarii libri; per unam s persaepe amusus, examusim*

troch.

AMPHITRVO

Delenitus sum profecto ita ut me qui sim nesciam.

SOSIA

845 Amphitruo es profecto : caue sis ne tu te usu perdis :
Ita nunc homines immutantur, postquam peregre aduenimus.

AMPHITRVO

Mulier, istanc rem inquisitam certum est non amittere.

ALCYMENA

Edepol me libente facies.

AMPHITRVO

Quid ais, responde mihi ?

Quid, si adduco tuum cognatum huc *mecum* ab naui Naucratham,
850 Qui *mecum* una uetust una naui, atque is si denegat
Facta, quae tu facta dicis, quid tibi aequum est fieri ?
Numquid causam dicis quin te hoc multem matrimonio ?

ALCYMENA

Si deliqui, nulla causa est.

AMPHITRVO

Conuenit. Tu, Sosia,

Duc hos intro. Ego huc ab naui *mecum* adducam Naucratham.

grammaticorum nostrorum et aliorum libri) — 844 *laudat Nonius*
p. 278 s. u. delenitus — delenitus sum *Nonius* : delinitus sum (elinitus
sum B *in litura*) — 845 *laudat Nonius p. 453 s. u.* usu — Amphitrio BD
Amphytrio EJ *om. Nonii libri post amphitryone* — est *Nonii libri* —
tu te : tu uel te tu *Nonii H¹* — 847 istanc B² : istam — 849 *mecum add.*
Tailliant cf. 854 — nunc *add. Palmer in app.* — ab *cf. 854* : a —
naucratem B²D² — 850 Quid D — uetus (uetus B¹ uictus D¹) est
852 causae *Palmer in app.* — hoc *del. Palmer in app.* — 854 addu-

troch.

SOSIA

855 Nunc quidem praeter nos nemo est : dic mihi uerum serio.
 Ecquis alius Sosia intust, qui mei similis siet?

ALCYMENA

Abin hinc a me, dignus domino seruus?

SOSIA

Abeo, si iubes.

ALCYMENA

Nimis ecastor facinus mirum est, qui illi conlubitum siet
 Meo uiro sic me insimulare falso facinus tam malum.
 860 Quicquid est, iam ex Naucrata cognato id cognoscam meo.

IVPPITER

.DV.

sen.

Ego sum ille Amphitruo, cui est seruus Sosia
 Idem Mercurius qui fit quando commodumst,
 In superiore qui habito cenaculo,
 Qui interdum fio Iuppiter, quando lubet.
 865 Huc autem quom extemplo aduentum adporto, ilico

cam *J* : abducam — Naucratham *L. Havet cf.* 849, 860 : naucratem — 855 laudat *Nonius p.* 33 *Merc. s. u.* serium — preter *B* — utrum *D* — 856 mei *D²J* (?) : meis, *om.* *D¹* (an hic, qui meis = mis?) — 858-859 suspectum illi (« rather strangely » *Palmer*), suspectum insimulare aliquem facinus — 858 fatinus *D* — conlitum (conlibitum *D²*) — 859 falsum — fatinus *D* — 860 naucrata *L. Havet* : naucrate *cf.* 849 — meo : modo *D¹*

861 incipit actus III — IVPPITER : *spat.* *D* IVPP- DEVS *Goetz et Schoell* 1893 — DV (= DEVERBIVM) *E* : *om.* — 861 amphitrio *BD* amphitrio *EJ* — cui est : cuius est *E* cuius *J* quoieist *Leo* — 862 id est *B¹*? — sit *EJ* — commodumst *D¹*? commodust (commodum est *D²J*) — 863 laudat *Acron ad Hor. s. I* 5,103 — habita *D¹* — 865-872 et 880-881 interpolatori tribuit *von Wilamowitz* — 865 quam *E³* : quo — exemplo *D¹J* —

sen.

- Amphitruo fio et uestitum inmuto meum.
 Nunc huc honoris uestri uenio gratia
 Vt hanc incohatam transigam comoediam.
 Simul Alcumenae, quam uir insontem probri
 870 Amphitruo accusat, ueni ut auxilium feram :
 Nam mea sit culpa, quod egomet contraxerim,
 Si id Alcumenae in *innocentiam* expetat.
 Nunc Amphitruonem memet, ut ocepi semel,
 Esse adsimulabo *usque*, atque in horum familiam
 875 Frustrationem *usque* hodie iniciam maxumam :
 Post igitur demum faciam res fiat palam,
 Atque Alcumenae in tempore auxilium feram
 Faciamque ut uno fetu et quod grauida est uiro
 Et me quod grauidast pariat sine doloribus.
 880 Mercurium iussi me continuo consequi,
 Siquid uellem imperare. Nunc hanc adloquar.

ALCVMENA. IVPPIER

ALCVMENA

sen.

Durare nequeo in aedibus. Ita me probri,
 Stupri, dedecoris a uiro argutam meo.

adperto *D*¹ aduerto *Redslob neue phil. Rundschau* 1892 p. 7 — 866 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ* — 868 Vt *L. Havet*: Ne — incoatam (inchatam *E*¹ inchoatam *E*²*J*) — comediam — 870 Amphitrio *DE* Amphytrio *BJ* — auxillum *BD*

872 in (*cf.* 495, 589) *innocentiam L. Havet*: *innocenti libri* *innocenti* si *Palmer*; *abstractum Phaedri more pro concreto ut Merc.* 997, *Poen.* 1199, *Mil.* 542, *Rud.* 693 — 873 amphitruonem *BDE* amphytrionem *J* — ocepi ut *Palmer* — 874 adsimulauero *Palmer* — *usque add. L. Havet cf. Post...* demum 876, in tempore 877 — 875 *usque add. L. Havet* (*usque hodie ut saepe numquam hodie; neque hic per se hodie sensum habet*) — Frustrationes... maxumas *Bentley* — initium *BE* — 877 alcumaene *B* — in tempore: temperi *Abraham Stud. Plaut.* p. 202 — 881 adloquor *D*¹

ALCVMENA IVPPIER: *spat. D* ALC- MVLIER. IVPPI- DEVS *Goetz et Schoell* 1893 — 882 ALC. *om. BD* — Dumre *B* urare *c. spat. DE* — nequaco *B* — ita: sic *Braune obs. gramm.* p. 12 — 883 laudat *Nonius*

sen.

- Ea quae sunt facta infecta *ut reddat* clamat,
 885 Quae neque sunt facta neque ego in me admisi arguit
 Atque id me susque deque esse habituram putat.
 Non edepol faciam neque me perpetiar probri
 Falso insimulatam, quin ego illum aut deseram
 Aut *faciat* satis mi ille atque *adiuret* insuper
 890 Nolle esse dicta quae in me insontem protulit.

IUPPITER

- Faciundum est mihi illud fieri quod illacc postulat,
 Si me illam amentem ad sese studeam recipere,
 Quando ego quod feci factum id *matronae* obfuit
 Atque illae dudum meus amor negotium
 Insoni exhibuit, nunc autem insoni mihi
 896^a Illius ira - - - - -
 896^b - - - - - - - - *uiri*
 896^c *Suspicioque* in hanc et maledicta expetent.

ALCYMENA

Ei eccum uideo *uirum* qui me miseram arguit

p. 456 *Merc. s. u.* stuprum — arguta *Nonius* — 884 infecta ut reddat clamat *Leo*: infectare (infactare *J*) est (*om. J*) at clamat (adclamat *E* acclamat *D*²*J* atque clamat *D*¹) *libri* infecta testat clamat *Palmer* — 886 Adque *BD* — susque deque *glossarium Plaut.*, *Ritschl Op. II* p. 236, 272 — 887 Ne *EJ* (*sic* Ne edepol *J* 913, *contra* Non ego *EJ* 305) — 888-889 deseram aut Satis faciat *Leo in app.* — 889 satisfaciat (satisfaciat) *BE* — mihi — at iuret *BD* — 890 Nolli *D*¹ — Nolle esse: Se nolle *Palmer in app.*

892-896 « *scripta non ad Plautinam simplicitatem* » *Leo* — 892 illum *D*¹ — amentem *Palmer*: amantem — 893 matronae *L. Havel* (MA = AM): amphitrioni (amphytrioni *J*); *maritum numquam respicit Iuppiter* (*cf.* 1135) *neque uero respiciendus est* (*cf.* 1124), *at nuptae mulieri et dilectissimae parcitur* (870, 492) — obfuit *J*: olfuit *D*¹ offuit *D*²*BE* — 894 ille (*om. J*) — 896 *lacunam suspicatur L. Havel qui exempli causa uiri Suspicioque add.* — hac *J*¹ maledicta *B*¹ maledicti *E* — 897 Et — uirum qui *L. Havel*: qui *libri* modo qui *Redslob neue philologische Rundschau* 1892 p. 7 — 897-98 *uerba* qui ... dedecoris *Friderico Leo*

sen.

Stupri, dedecoris.

IVPPITER

Te uolo, uxor, conloqui.

Quo te auertisti?

ALCYMENA

Ita *ingeni* ingenium meum est:

900 Inimicos semper osa sum optuerier.

IVPPITER

Heia autem : inimicos?

ALCYMENA

Sic est, uera praedico.

Nisi etiam hoc falso dici insimulaturus es.

IVPPITER

Nimis *eiracunda* es.

ALCYMENA

Potin ut abstineas manum?

Nam certo si sis sanus aut sapias satis,

905 Quam tu inpudicam esse arbitrere et praedices,

displacent cf. 883 — 898-900 cf. *Vahlen Sitzungsberichte der kgl. Ak. zu Berlin* 1883 p. 89 — 899 Quor quaeso te *Leo* — *ingeni* add. *Seyffert phil. Anzeiger XIII* (1883) p. 354 cf. *Stich.* 126 — 899-900 ita ... sum laudat *Osbernus* p. 388 sic : iustum est iudicium meum inimicos meos osa sum — 900 laudant propter osa *Priscianus XI* 19 *Nonius* p. 148 *Merc.*

901-903 sic est..... uerecunda es laudat *Nonius* p. 183 *Merc. s. u.* uerecundum — prodico *B*¹? — 902 diti *B* — insimilaturus *Plauti libri* simulaturus *Nonii II*¹ — est *Nonii libri* — 903 *IVPP. et ALC. om. EJ* — iracunda *Lambin* eiracunda *Leo*: uerecunda *libri et Nonius* — potin : potin es *B* potinest *DJ* potui est *E* — 904 sanus in *litura D*

sen.

Cum *ea* tu sermonem nec ioco nec serio
Tibi habeas, nisi sis stultior stultissimo.

IVPPITER

- Si dixi, nihilo magis es neque ego esse arbitror,
Et id huc reuerti purigarem ut me tibi.
- 910 Nam numquam quicquam meo animo fuit aegrius
Quam postquam audiui *modo* te esse iratam mihi.
Cur dixisti? inquires: ego expediam tibi.
Non edepol quo te esse inpudicam crederem,
Verum periclitatus *tum* sum animum tuum,
- 915 Quid faceres et quo pacto id ferre induceres.
Equidem ioco illa dixeram dudum tibi,
Ridiculi causa. Vel hunc rogato Sosiam.

ALCYMENA

- Quin huc adducis meum cognatum Naucratham
Testem, quem dudum te adducturum dixeras,
- 920 Te huc non uenisse?

IVPPITER

Si quid dictum est per iocum,
Non aequum est id te serio praeuortier.

ALCYMENA

Ego iocum scio quam doluerit cordi meo.

906 *ea* tu: fatu — loco *BD¹E* — 907 nisi *J*: nisi si — 909 purigarem ut me *L. Havet* (*duce Ritschl*): ut me purgarem — 910 quicquam *J* — 911 audiuit *B* — modo *add. L. Havet cf. 899-901 et iracunda* 903 — 912 *ALC.* Cur *D* — didixisti *B¹* — *IVP.* ego *D* — 913 Non: Ne *J* (*cf. 887*) — 914 *laudat Nonius p. 364 Merc. s. u. periculum* — periclitatus.... tuum *laudat Osbernus p. 189* — tum *add. L. Havet* — 916 Et quidem *EJ* — 917 hunc *del. Palmer quia non adest Sosia* (949, 955), *sed sensus est: rogabis (nam futurum est rogato) ubi uoles testem quem aedibus praesto habes Sosiam* — 918 *naucratham L. Havet cf. 860: naucratem* — 919 dixeris *D¹J,E?*

921 *equum* — *seriam D¹* — *praeuorti est E praeuortiter J* — 922 iocum

sen.

IUPPITER

Per dexteram tuam te, Alcumena, oro, obsecro
Da mi hanc *nunc* ueniam, ignosce, irata ne sies.

ALCUMENA

925 Ego *mea* istaec feci uerba uirtute irrita.
Nunc quando factis me impudicis abstinezi,
Ab impudicis dictis auorti uolo.
Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. —
Iuben mi ire comites?

IUPPITER

Sananes?

ALCUMENA

Si non iubes,

930 Ibo egomet : comitem mihi pudicitiam *adsero*.

IUPPITER

Mane, arbitrato tuo iusiurandum dabo
Me meam pudicam esse uxorem arbitrarier.
Id ego si fallo, tum te, summe Iuppiter,
Quaeso Amphitruoni ut semper iratus sies.

ALCUMENA

935 A, propitius sit potius.

IUPPITER

Confido fore :

L. Havet : illum — 923 dextram *BD* — 924 mihi — nunc *add. Redslob*
neue philol. Rundschau 1892 p. 7 — ignosce : mi ignosce *Palmer* —
925 mea *add. L. Havet* — 926 abstines — 929 mihi — sannan es *B*
sane es *D* — 930 pudicitiam *E* : pudiciciam — adsero *Leo* : duxero —
Ibo et pudicitiam egomet comitem duxero *Ribbeck Rh. Mus. XXXVIII*
p. 453 — ego *ille quem secutus est Naudet* 933 — sallo *D¹* — 934 am-
phitrioni *D* amphytrioni *BEJ* — 935 propicius *B*

sen.

Nam iusiurandum uerum te aduersum dedi.
Iam nunc irata non es?

ALCYMENA

Non sum.

IVPPITER

Bene facis.

Nam in hominum aetate multa eueniunt huius modi :
Capiunt uoluptates, capiunt rursum miserias :
940 Irae interueniunt, redeunt rursum in gratiam.
Verum irae siquae forte eueniunt huius modi
Inter eos, rursum si reuentum in gratiam est,
Bis tanto amici sunt inter se quam prius.

ALCYMENA

Primum cauisse oportuit ne diceres :
945 Verum eadem si isdem purgas mi, patiunda sunt.

IVPPITER

Iube uero uasa pura adornari mihi.
Vt apud legionem uota uoui, si domum
Redissem saluus, *ita* ea ego exsoluam omnia.

ALCYMENA

Ego istuc curabo.

IVPPITER

Heus, euocate huc Sosiam :

938 etate *B* — 942 reuentum est *D*¹ — 945 eisdem *E* (*nominatiuus est numeri singularis*) — mihi — *post* mi *interpung.* *L. Havet* — 947 Vt *L. Havet*: Vt quae (*cf.* 948) — apud (*cf.* 133 ad *alio sensu*): hic quasi coram — 948 *ita add. L. Havet cf.* 947 — omnia : iam omnia *Leo in app.* una omnia *Seyffert phil. Anzeiger XIII* (1883) *p.* 353 — 949 *heus add. L. Havet*

sen.

950 Gubernatorem, qui in mea naui fuit,
 Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat. —
 Is *abibit* adeo impransus : ludificabitur,
 Cum ego Amphitruonem collo hinc obstricto traham.

ALCUMENA

Mirum quid solus secum secreto ille agat.
 955 Atque aperiuntur aedes : exit Sosia.

SOSIA. IVPPITER. ALCUMENA

SOSIA

troch.

Amphitruo, assum : siquid opus est impera, imperium
 exequar.

IVPPITER

Optume aduenis.

SOSIA

Iam pax est inter uos duo? *Optume est* :
 Nam quia uos tranquillos uideo, gaudeo et uolup est mihi.
 Atque ita seruum par uidetur frugi sese instituere,
 960 Proinde eri ut sint, ipse item sit : uultum e uultu com-
 paret :

951 Blepharonem — 952 abibit *add. L. Havet collato 1035* — adeo :
 adeo faxo *Redslob neue philol. Rundschau 1892 p. 7 collato 997*, a Mer-
 curio *Leo* — ipse ante ludificabitur *Palmer* (prorsus *Purser ap. Palmer*)
 — ludificabatur *D* — 953 amphitrionem *D* amphytrionem *BEJ* —
 955 aedes *J* (?) : aedis *BDE*

956 SOS- IVPP- ALC- *om. D spatio relicto* — SOS- SERVOS. IVPP-
 DEVS. ALC- MVLIER *Goetz et Schoell 1893* — sos. *om. B* — Amphitrio
BDE Amphytrio *J* — 957-958 quia pax.... duo et gaudeo... mihi *laudat*
Osbernus p. 603 — 957 Optume : Sosia optume *Leo* Optumē optumē uel
 Optumo optumē *Palmer in apparatu* — iam : quia *Osbernus* — duo
 optume est *L. Havet ne Nam 958 sensu careat* : duos — 958 uolupē —
 960 item ipse *B* — e : et *EJ* — coparet *D*

troch.

Tristis sit, si eri sint tristes : hilarus sit, si gaudeant.
Sed age responde : iam uos redistis in concordiam ?

IVPPITER

Derides, qui scis huic dudum me dixisse per iocum.

SOSIA

An id ioco dixti isti ? *eram* equidem serio ac uero ratus.

IVPPITER

965 Habui expurigationem : facta pax est.

SOSIA

Optume est.

IVPPITER

Ego rem diuinam intus faciam, uota quae sunt.

SOSIA

Censeo.

IVPPITER

Tu gubernatorem a nauī huc euoca uerbis meis
Blepharonem, *qui* re diuina facta mecum prandeat.

SOSIA

969^b _ _ _ _ _

IVPPITER

Actutum huc redi.

961 si eri sint : fieri sint *E* fuerint si *J* — 962 rediistis iam uos *Leo* in app. — 963 huic *L. Havet* : haec *libri sensu prauo* — dudum : iam dudum (iam *ortum ex eram* 964 ?) — 964 dixti isti *L. Havet* (dixti uel dixit *Palmer Hermathena VI* 1888 p. 81) : dixisti — *eram add. L. Havet* cf. 963 — equidem : equidem dictum *Palmer* — 965 IVPP. *J?* : ALC. — expurigationem — 967 euoca : euocabis *D* (cf. uerbis) — 968 Blepharonem *D* : Blefaronem — qui cf. 951 : ut *libri* ut mox *lit. Centralbl. XLVII* (1886) p. 73 — prandeant *D*¹ — 969 sic *L. Havet* duce *Acidalio* :

troch.

SOSIA

969^a Iam hic ero, cum illic censebis esse me.

IVPPITER

- - -

ALCYMENA

Numquid uis, quin abeam iam intro, ut apparentur quibus
opus?

IVPPITER

I sane et quantum potest parata fac sint omnia.

ALCYMENA

Quin uenies quandouis intro : faxo haud quicquam sit
morae.

IVPPITER

Recte loquere et diligenter proinde ut uxorem decet.

IVPPITER

.DV.

sen.

Iam hi *pariter* ambo, et seruus et era, frustra sunt
975 Qui me Amphitruonem rentur esse : errant probe.
Nunc tu diuine *ille* huc fac adsis Sosia.

sos. Iam...me IVPP. actutum... redi *libri* (IVPP. om. D) — 969^a censis B¹ — 970 opus B : opust

971 potest B¹ : potes — facta — sunt D¹ — 972 uenies quandouis L. *Havet* : uenis (ueni J) quando uis — morae J : more — 973 diligenter proinde F. *Skutsch obseruans* proinde ante consonantem apud *Plautum non inueniri* : proinde diligenter — 974 IVPPITER add. cf. 546 — pariter add. L. *Havet* — sunt, postea .DV. (= DEVERBIVM) L. *Havet* : sunt duo — 975 amphitruonem BD amphytrionem EJ — erant B¹ — 976 tu : tu tu *Palmer* — ille : add. L. *Havet* cf. 861 —

sen.

- Audis quae dico, tam et si praesens non ades.
 Face Amphitruonem aduenientem *tu*, ab aedibus
 Vt abigas, quouis pacto commentus sies.
- 980 Volo deludi illunc, dum cum hac uersuraria
 Vxore nunc mihi morigero. Haec curata sint
 Fac sis, proinde adeo ut uelle *med* intellegis;
 Atque *it* ministres mihi, cum mihi *intus* sacrificem.

MERCVRIVS

.C.

oct.

- Concedite atque abscedite omnes, de uia decedite,
 985 Nec quisquam *nunc* tam audax fuit homo qui obuiam
 obsistat mihi.
- Nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo minitarier
 Populo, ni decedat mihi, quam seruolo in comoediis,
 988 *Vbe* nauem saluam nuntiat aut irati aduentum senis?

oct.

- 988 Ille nauem saluam nuntiat aut irati aduentum senis :
 989 Ego sum Ioui dicto audiens eius iussu nunc huc me adfero.
 990 Quam ob rem mihi magis par est uia decedere et concedere.

fac huc *ille quem sequitur Naudet* — 977 praesens *D²J²* : praeses — non *om.* *B¹* — 978-979 laudat Nonius *p.* 88 *Merc. s. u.* commentum — 978 Face *L. Havel* : Fac libri face iam (*ante am-*) *Nonii libri* — amphitruonem *BDE* amphytrionem *J* amfitrione *Nonius* — adueniente *Nonius* — *tu add. L. Havel ut separetur* aduenientem *ab* ab — abigas : abeat *Nonius* — quouis : equo uis *E¹* quo *uis *J* — pacto *L. Havel* : pacto fac — commentus *Nonius* : cūmentus (cum mento *D*) *cf.* cummixta *E* 59 — sis *Nonius* — 980 diludi illum edum (deludi illum dum *J*) *cf.* 997 — uersuraria (*u.* 498) *L. Havel* : usuraria (usuraria *E¹* usuria *J*) — 981 sient (sunt *D¹* siet *J¹*) — 982 me — 983 it (= id) *L. Havel* : ut — intus *add. L. Havel ut in actus exitu quo eat Iuppiter significetur* (*cf.* *ibo...* 550, *duc...* adducam 854, *pergam...* 1052) — administres mihi fac quom mi *Palmer in app.*

984 *incipit actus IV, contra ac uulgo putant; ideo dicitur non ades 977, neque conspicitur Mercurius antequam Iuppiter intro abierit* — .C. (= CANTICVM) : *F E om. BDJ cf.* 974 — MERC- LEVS *Goetz et Schoell* 1893 — oncedite *c. spat. DE* — 985 nunc *add.* — qui : ut *Palmer cf.* 968 — 988-1008 *textum Plauti a textu interpolato actoris recentioris discreuit L. Havel; ordinem libri praebent eum qui per numeros indicatur* — 988 *Vbe* (= ubi) *L. Havel* : Ille — *an cum allitteratione saluam nauem nuntiat?* — 990 par est uia : par de uia *incertus*

oeton.

991 Pater uocat me, eum sequor, eius dicto imperio sum audiens.

Vt filium bonum esse oportet, itidem ego *meo* sum patri.

Amanti subparasitor, hortor, adsto, admoneo, *obudio*;

Siquid patri uolup est, uoluptas ea mi multo maxumast.

995 Amat: sapit; recte facit, animo quando obsequitur suo.

sen.

997* Nunc Amphitruonem uult deludi meus pater:

998* Iam hic deludetur uobis *inspectantibus*,

1006 Siquidem uos uoltis auscultando operam dare.

1007 Ibo intro, ornatum capiam qui potis decet:

1008 Dein susum ascendam in tectum, ut illum hinc prohibeam.

1002* Deinde illi *poenas* sufferet suus Sosia;

1003* Eum fecisse ille hodie arguet quae ego fecero hic.

troch.

1005 Sed eccum Amphitruonem, aduenit. Iam ille hic deludetur probe.

oet.

996 Quod omnis homines facere oportet, dum id modo fiat bono.

997 Nunc Amphitruonem uult deludi meus pater: faxo probe

998 Iam hic deludetur, spectatores, uobis *inspectantibus*.

999 Capiam coronam mihi in caput, adsimulabo me esse ebrium.

1000 Atque illuc sursum escendero: inde optume *aspellam* uirum

1001 De supero, cum huc accesserit: faciam ut sit madidus sobrius.

1002 Deinde illi actutum sufferet suus seruus poenas Sosia:

1003 Eum fecisse ille hodie arguet, quae ego fecero hic: quid *id* mea?

1004 Me me aequumst morigerum patri *esse*, eius studio seruire addecet.

quo sit uox est transferenda Abraham stud. Plaut. p. 210 — 991 pronuntiandum uidetur mē eum — 992 esse L. Habet: patri esse — oporet B¹ oportet E¹ — ego meo L. Habet: ego ego (ego J) — 993 subparasitabor B subparisitor E¹ — obudio (= oboedio) L. Habet: gaudeo (cf. ū pro au in includo defrudo dilutus accuso) — 994 uolp D¹ uolupe J — uoluntas D — mi B? D? J? mihi E — maxuma est D maximast BE maxima est J

996 *in suspicionem uoc. Schoell* — modo fiat (flat BE) bono: bona fiat modo *Abraham p. 210 — 997 amphitruonem BD² amphitreonem D¹ amphytrionem EJ — pater om. D — probe: cf. 1005 — spectantibus — 999 capud DE — adsimilabo D¹ — 1000 cispellam (scispellam B cispella EJ; i ex corr. E) — 1001 fatiam BE — maditus D¹ — ebrius D — 1006 uoltis J: uultis — 1007 quin D — potius — 1008 Deinde — an cum Bothe legendum escendam? cf. 1000 — probeam D*

1002 ille (om. E¹) — sufferret EJ — 1003 fecero hic ego *Leo in apparatu* — quidē E — id add. — 1004 mirigerum D¹ — esse add. — 1005 amphytrionem BEJ amphitruonem D

AMPHITRVO

troch.

- 1009 Naucratham quem conuenire uolui in naui non erat,
 Neque domi neque in urbe inuenio quemquam qui illum
 uiderit :
 Nam omnis plateas perreptaui, gymnasia et myropolia.
 Apud emporium atque in macello *ego*, in palaestra atque
 in foro,
 In medicinis, in tonstrinis, apud omnis aedis sacras
 Sum defessus quaeritando : nusquam inuenio Naucratham.
- 1015 Nunc domum ibo atque ex uxore *tamen* rem pergam
 exquirere.
- 1017 Nam me quam illam quaestionem inquisitam hodie
 amittere,
- 1016 Quis fuerit quem propter corpus suum stupri compleuerit,
 1018* Mortuum satiust. Sed aedis occluserunt. Eugepae :
 1019* Pariter hoc fit atque ut alia facta sunt.— Feriam foris.
 1020* Aperite hoc : heus, ecquis hic est? ecquis hoc aperit
 ostium ?

1009 *incipit actus II scaena non prima, sed secunda, u. ad 984 —*
 AMPHITRIO BE AMPHYTRIO *J om. D — AMPH- DVX Goetz et Schoell*
 1893 — Naucratham *L. Havet cf. 849 860 Naucratem J? Naugratem B au-*
gratem cum spat. DE

1011 omnes... myropolia *laudat Osbernus p. 432 s. u. myropolium —*
gymnasia J (?) : gimnasia — miropolia — 1012 Apud B¹D¹ — em-
ponum E (u ex corr.) J — ego add. L. Havet — palestra — 1013 omis B
— edis B — an metri causa aedis apud omnis? sed fortasse aedis sacras
pro una uoce est ut bona fide, malam crucem — 1014 naucratem —
1015 hinc post ibo inserit Schoell neue Heidelb. Jahrb. II p. 40, putans
eadem causa corruptos esse 1015 et 1032 — tamen L. Havet : hanc
(cf. illam 1017) — exquirere B — 1017 1016 transp. L. Havet — 1017 que-
estionem — 1018 satius est — euge EJ — pariter...fit huic uersui dant
libri — 1019 fit in litura D, ut conicias olim post hoc omissum fuisse
fit...hoc et ex uersibus duobus esse unum factum, inde ceteras turbas
fluxisse — Atque...aperite hoc uersui 1019 dant libri cf. 1018-1020 —
1020 pronuntiandum est ut uid. ēquis hoc: cf. Bacch. 582 Heus ecquis
hic est? ecquis hoc aperit ostium? similia restituta sunt Truc. 664 et
Capt. 830

MERCVRIVS ET EIDEM

MERCVRIVS

troch.

1021* Quis ad fores est?

AMPHITRVO

Ego sum.

MERCVRIVS

Quid, ego sum?

AMPHITRVO

Ita loquor.

MERCVRIVS

Tibi Iuppiter

1022* Dique omnes irati certo sunt, qui sic frangas fores.

AMPHITRVO

Quomodo?

MERCVRIVS

Eo modo, ut profecto uiuas aetatem miser.

AMPHITRVO

Sosia.

MERCVRIVS

Ita : sum Sosia, nisi me esse oblitum existimas.

1025 Quid nunc uis?

AMPHITRVO

Scelestes, at etiam quid uelim, id tu me rogas?

MERCVRIVS ET IDEM AMPHITRIO *B* MERCVRIVS ET EIDEM
(eidem = idem) *E* MERCVRIVS AMPHYTRIO *J om. D spatio relicto*
MERC- DEVS. AMPH- DVX *Goetz et Schoell 1893 — ET BLEFARO*
add. B errore facili — 1021-1022 sic discripti: Quis ad...loquor,
Tibi...fores — 1021 MERC. Quis : uis cum spatio DE — 1024 ita B

MERCVRIVS

troch.

Ita, rogo : pæne effregisti, fatue, foribus cardines.
 An foris censebas nobis publicitus praeberier?
 Quid me aspectas, stolide? Quid nunc uis tibi? aut quis
 tu es homo?

AMPHITRVO

Verbero, etiam quis ego sim me rogitas, ulmorum Accheruns?
 1030 Quem pol ego hodie ob istaec dicta faciam feruentem flagris.

MERCVRIVS

1031* Prodigum te fuisse oportet olim in adulescentia.

AMPHITRVO

1032* Quidum?

MERCVRIVS

Quia senecta *ita* aetate a me mendicas malum.

AMPHITRVO

Cum cruciatu tuo istaec hodie, uerna, uerba funditas.

MERCVRIVS

Sacrufico ego tibi.

AMPHITRVO

Qui?

MERCVRIVS

Quia enim te macto infortunio.

1026 pene — effregistis *B* — 1027 publicius *B* — 1029 acheruns —
 1031-1032 *sic descripti*: Prodigum...quidum, Quia.....malum — 1031
 adulescentiam — *ita add. L. Havet* — senecta aetate: *cf. Aul. 253,*
Cas. 240, 259, Merc. 985, Trin. 43 — atate *D¹* — *cf. ad 1015* — 1033
laudat Nonius p. 43 Merc. s. u. uernas — cruciatur *Nonii libri* — fun-

[*hic deperditus archetypi quaternio quintus (num deperditus solus?), continens lineas 272, in quarum prima scriptus fuisse uidetur uersus a Nonio laudatus:*]

AMPHITRVO

troch.

(1034^a) I At ego certo cruce *te* mactabo ex uoto, mastigia.

[*praeterea seruauerunt grammatici ex deperdita fabulae parte has reliquias:*]

* * * * *

MERCVRIVS

xv Abitendi nunc tibi etiam occasio est. √ - √ -
* * * * *

MERCVRIVS

III Optumo iure infringatur aula cineris in caput.
* * * * *

ditus D^I — 1034 infortunio om. EJ — sequitur 1035 (p. 106) sine interuallo in BJ, relictis lineis uacuis in DE

FRAGM.: numeros Goetzii et Loewii seruauimus; ordo ap. Leo I-II, XV, III-IV, VII; — XI-XIII; — V-VI, XVII, XVI, XVIII; — IX-X, VIII, XIX, XIV; — ordo ap. Palmer I-II, V, XV, III-IV, VII, VI, XI-XIII, IX-X, VIII, XVI, XVIII-XIX, XIV, XVII; — *lincolis disiungunt Goetz et Schoell 1893 I-IV, V-VI, VII-X, XI-XIV, XV-XX — ex ordine Noniano patet esse lectum III ante IV, VII post u. 739 et ante XII, VIII post u. 845 et ante X; ex ordine glossarii Plautini, lectum esse XIX inter u. 886 et 1116 — addita ex coniectura nomina personarum omnia*

I laudat Nonius p. 342 s. u. mactare — ad L^IH^I Bern. Gen. — certe Bern. — te L. Havet (duce Pylade) pro librorum et cruciatum (cruciatu prius, opinor, quod uocis cruce glossema; iam dictum cruciatu 1033) — mactauo II^I Gen. — ex uoto (cf. sacrifico 1034) L. Havet: exuô (om. Gen. Bern.) — ad ego te certo cruce Eccruciatum multum mactabo: exito mastigia L. Mueller At ego te cruce et cruciatu mactabo [mox, Sosia: Faciam ut prae dolore sanguinem] exuomas, mastigia Palmer

xv laudat Priscianus XI 24 s. u. abiendi — uersus est initium potius quam exitus, nam fere incipiunt cum uersu excerpta grammaticorum — abiendi — tibi...est r: om. R.

III laudat Nonius p. 543 s. u. aula — optimo pars codicum

MERCVRIVS

troch.

iv Ne tu postules matulam, *eccam*: uin tibi aquam infundi in caput?

* * * * *

MERCVRIVS

ii Erus *Amphitruo est occupatus* — ∪ — ∪ — ∪ —

* * * * *

MERCVRIVS

vii Laruatu's. — Edepol hominem miserum! medicum quaeritat.

* * * * *

AMPHITRVO. SOSIA. BLEPHARO

* * * * *

AMPHITRVO AD BLEPHARONEM DE SOSIA

troch.

xvii Noli pessimo precari — ∪ — ∪ — ∪ —

* * * * *

iv (*cf. u. 1001*) *laudat Nonius p. 543 s. u. matella — matellam Leo in apparatu — eccam uin L. Havet: unam libri urnam Palmer — aquae defundi Palmer olim aquai fundam Palmer*

ii *laudat Nonius p. 354 s. u. occupatus — Nam erus L. Mueller (praeit amphitryone) — amfitryo, amfitreo, similia — est add. — inter ii et vii, puto, sese nominat AMPH. — vii laudat Nonius p. 44 s. u. cerriti et laruati — uulgo corrigunt quaerita, sed imperatiuus displicet frequentatiui*

xvii *laudat pseudo-Seruius Aen. viii 127 propter precari cum datiuo — fragm. Palmero suspectum — « nobili pessime precari hoc est pro pessimo noli precari » pseudo-Seruius; cf. As. 477 Pergin precari pessimo?*

AMPHITRVO AD SOSIAM

roch.

VI Ibi scrobes fodibis tu plus sexagenos in die.

* * * * *

AMPHITRVO AD SOSIAM

V Quid minitabas te facturum si istas pepulissem fores?

* * * * *

AMPHITRVO. BLEPHARO. ALCVMENA

* * * * *

AMPHITRVO AD BLEPHARONEM DE ALCVMENA

sen.

XVI Cuius? quae me absente corpus uulgauit suum.

* * * * *

AMPHITRVO

XIX . . . clandestino.

* * * * *

VI *propter* scrobs masculinum laudant Priscianus v 41 et VII 40, Nonius p. 225; scrobes sexagenos fodi in die *habet in commentis Lucani* VIII 756 *cod. Bruxellensis* s. X, scrobes sexagenos *alius codex*; sexagenos scrobes Probi *catholica* p. 20, 3, Seruius G. II 288 (ubi « *Filargirius* » sexagenos in dies scrobes) — fodibis tu plus L. *Havet*: effodi duplus Prisc. v (effodi duplos *r* effodito plus *alii*), effodito plus Prisc. VII (uar. effodi duplus), fodito Non. (om. plus), fodi comm. Lucani, fodito tu plus L. *Mueller*; imperatiuo siue praesenti siue futuro sensum uix inuenias — in die comm. Lucani: in dies Prisc. (uar. indiges), *Filarg.*, Non.; sed mox Non. ex Aulul. ego ecfodiebam [ibi] in die denos scrobes — *de re cf. u.* 1002

v laudat Nonius p. 473-474 s. u. minitas — facturum om. L¹ — si stas L. *Mueller cum codice deteriore uno* — *de re cf. u.* 1003

XVI laudat Nonius p. 182 s. u. uulgauit — Cuius? quae L. *Havet*: cuiusque libri Conscio quo Leo in apparatu (qui med) — corpus uulgauit: ucorpus uulga L utcorpus uulgata II¹ — sum II¹L

XIX *habet gloss. Plautinum (Ritschl opusc. II p. 236 et 273)*

ALCYMENA AD AMPHITRVONEM

sen.

XI Exiurauisti te mihi dixi per iocum.

* * * * *

ALCYMENA

XIII Nisi hoc ita factum est proinde ut factum esse autumo,
Non causam dico: uere *est* qui insimuler probri.

* * * * *

ALCYMENA AD AMPHITRVONEM

XII Quaeso, aduenienti morbo medicari iube:
Tu certe aut laruatus aut cerritus es.

* * * * *

AMPHITRVO. BLEPHARO. IVPPITER

* * * * *

AMPHITRVO AD IOVEM

troch.

VIII Nihilne te pudet, sceleste, populi in conspectum ingredi?

* * * * *

XI: *cf.* ioco... dixeram 916 — *laudat Nonius p. 105 s. u.* exiurare — iouem *W*¹; *cf.* quod ego dixi per iocum *Poen. 1169*

XIII (*cf.* 851-852) *laudat Nonius p. 237 s. u.* autumare — uere est *L. Havel*: uerum — qui insimuler *L. Havel duce Hoffmann*: qui insimules *Gen. P* qui insimiles *H*¹ quin simules *H*² *WL*

XII *laudat Nonius p. 44 s. u.* cerriti et laruati; uersum priorem *laudat Nonius p. 247 s. u.* aduenire — singulos uersus singulis personis tribuit *L. Mueller* — quasi 44 — moribo 247 — medicati 44, *om.* 247. — iube 247 (iure *H*² *WL*, *P ut uid.*) iuuenem 44 (iuuenem *PHL*) — medicum. *ALC.* At tu suem *Palmer olim* — es aut cerritus

VIII *laudat Nonius p. 454 s. u.* ingredi

AMPHITRVO AD CIVES

troch.

IX Manifestum hunc optorto collo teneo furem flagiti.

IVPPITER AD CIVES

x Immo ego hunc, Thebani ciues, qui domi uxorem meam
Inpudicitia inpediuit, teneo, thesaurum stupri.

* * * * *

BLEPHARO AD AMPHITRVONEM

xviii Animam conprime _ _ _ _ _

* * * * *

IVPPITER (VEL AMPHITRVO) AD BLEPHARONEM

xiv Qui nequeas nostrorum uter sit Amphitruo decernere.

* * * * *

? AMPHITRVO AD BLEPHARONEM

?xx Non ego te noui, naualis scriba, columbari impudens?

* * * * *

IX-X: cf. inuicem Raptant pro moechis ARG. II 6-7 — IX *Ioui*, x *Amphitruoni* tribuunt Leo et Palmer, sed uix Ioue dignum optorto collo neque prior deus conuiciari debet, atque inpediuit de accusatione intellegendum est, non uero de ipso stupro; furem appellat et flagiti manifestum dominus intra domum deprehensum; thesaurum stupri de inimico non dicat qui stupri alicuius certi accusare possit — IX laudat Nonius p. 453 s. u. furtum — φόρτον Goetz obseruat. crit. (Ienae 1883) p. VII, quod illi thesaurum respondeat — flagiti (cum manifestum iungendum): flagitii — x Immo... inpediuit laudat Nonius p. 331 s. u. impedire; qui... stupri laudat Nonius p. 456 s. u. thesaurus — inmo *LII*² in me *H*¹*P* Gen. Bern. — thebai cius *L*¹ — eam *H*¹*P* Gen. Bern. 331 — inpediunt Bernenses et forte *H* 331, Bamb. 456 — pars codd. thesaurum ut uid.

XVIII laudat Nonius p. 233 s. u. anima (= iracundia)

XIV (cf. ARG. II 7-8 Blepharo captus arbiter Vter sit non quit Amphitruo decernere) laudat Nonius p. 285 s. u. decernere — neque has *LII*² WP nequea Bern. Gen. neque *H*¹ — amfitryo

XX ex Plauto sine fabulae nomine laudat Festus p. 169 s. u. naualis scriba — columbarius pro *columbararius, a columbaribus nauis, ut nutrix pro *nutritrix, honestas pro *honestitas, decenter pro *decen-titer

BLEPHARO

* * * * *

troch.

1035 Vos inter uos *uos* partite: ego abeo, mihi negotium est:
Neque ego umquam usquam tanta mira me uidisse censeo.

AMPHITRVO

Blepharo, quaeso ut aduocatus mihi adsis neue abeas.

BLEPHARO

Vale.

Quid opust *tibi* med aduocato? quin utri *sim* nescio.

IVPPITER

Intro ego hinc eo: Alcumena parturit.

AMPHITRVO

Perii miser:

1040 Quid ego, *quaeso*, quem aduocati iam atque amici deserunt? —

Numquam edepol me inultus istic ludificabit quisquis est.

Nam *med* *agam* iam ad regem *recta* resque ut *facta* est eloquar.

1035 Vos: iam nos *Leo* — uos uos *Palmer*: uos *libri* (uos istaec *J*) — parcite *B* — partitote *Spengel* — 1037 Blefaro *BEJ* — 1038 opust *DE* opus est *J* opus cum *B Olsen*, *quaestiones plautinae de uerbo substantiuo* p. 85 — *tibi* add. *L. Havet* — med *DE*²: me *B om.* *E*¹ et ut uid. *J* — *sim*: *sim* aduocatus — AMPHITRVO ut *scaenae titulum L. Havet* (cf. 546, 654, 974): AMPH. — 1040 **go B*¹ — *quaeso* add. *L. Havet* fauente allitteratione (ut in fragm. IX alloquitur Amphitruo populum, quod demonstrat uersu 1041 pronomen secundae personae istic) — quem ipsi aduocati *Palmer* in app.

1041 Nunquam *J*: Numquem cf. quem 1040 — ludificabit *F*: ludificauit (ludificabunt *J*) — 1042 iam: **iam B* — med *agam* iam ad regem *recta L. Havet* metro et allitterationi consulens: iam ad regem *recta*

troch.

Ego pol illum ulciscar hodie Thessalum ueneficum,
Qui peruorse perturbauit familiae mentem meae.

1045 Sed ubi illest? intro edepol abiit, credo ad uxorem
meam.

Qui me Thebis alter uiuit miserior? quid nunc agam?
Quem omnes mortales ignorant et ludificant ut lubet.
Certumst, intro rumpam in aedis: ubiquomque homi-
nem aspexero,

Siue ancillam, siue seruum, *uxorem* siue adulterum,
1050 Seu patrem siue anum uidebo, *ego* obtruncabo in
aedibus :

Neque me Iuppiter neque di omnes id prohibebunt, si
uolent.

Quin sic faciam *uti* constitui : pergam in aedis nunciam.

BROMIA ANCILLA. AMPHITRVO

BROMIA

quatern.

1053 Spes atque opes uitae meae iacent sepultae in pectore
Neque ullast confidentia iam in corde, quin amiserim:
Ita me uidentur omnia, mare, terra, cælum consequi
Iam ut opprimar, ut enicer.

Me miseram, quid agam nescio :

1057 Ita tanta mira in aedibus
sunt facta. Vae miserae mihi:

me ducam — 1044 pertubauit *D* — 1046 nunc: nuc *J* nun *E*? — 1048 Certust (Certum est *J*) — aedibus cf. 1052 — ubiquomque *L. Havet*: ubi quemque — 1049 seruum siue uxorem siue (siue *ex se D* sev *B*) *libri, priore loco siue del. L. Havet* — 1050 ego *add. Tailliart* — obtruncapo *D*¹ obtrancabo *E*

1051 uolint J — 1052 Quin sin B^1 — ut — aedibus (edibus BE) *cf.* 1048 — 1053 BRONIA ANCILLA B ANCILLA BROMIA EJ ANCILLA D — BR-
ANC-. AMPH- DVX *Goetz et Schoell* 1893 — AMPHITRIO BDE AMPHY-
TRIO J — BR. *om.* D — Spes B : pes $c.$ spat. D apes $c.$ spat. E Da-
pes J — impectore D *cf.* 143 — 1054 ulast D — confidentiam B^1DE —
1055 me: mihi; *an* melie (*Quintil. I* 5,21)? — uidetur EJ — caelum
 J : celum — consequi: conloqui *Palmer Hermath.* 1883 *p.* 245 —
1056 I iam D^1 — enicer D ; enecer J inicer E inicier B — 1057 edibus

quatern.

1059 Caput *ut* dolet. Neque audio,

neque oculis prospicio satis,

1058 Animo malest, aqu^lam uelim;

corrupta sum atque absumpta sum;

1060 Nec me miserior femina est

neque *esse* ulla uideatur magis:

Ita erae meae hodie contigit:

nam ubi parturit, deos inuocat,

octon.

Ibi strepitus crepitus, sonitus tonitrus, ut subito, ut
ualide, ut prope!

Vbi quisque institerat concidit crepitu; ibi nescioquis
maxuma

Voce *illam* exclamat: « Alcumena, adest auxilium, ne
time:

1065 Et tibi et tuis propitius *summus* caeli cultor aduenit.

Exsurgite, inquit, *uos* qui terrae meo occidistis prae
metu. »

Vt iacui exurgo: ardere censui aedis, *ita* confulserant.

Ibi *tum* me inclamat Alcumena: *etiam* ea res me hor-
rore adficit.

BE — ue BEJ — 1058 aquolam Palmer in apparatu aqulam L. Havet (cf. aquulam Curc. 160, aculam Cist. 580): aquam libri — 1059 1058 transp. L. Havet duce G. Ramain — 1059 ut add. L. Havet — dolet, B — neque oculis: nec oculis (an oculis nec?) — prospicio BE — 1060 me om. D — misior D¹ — esse add. L. Havet — neculla (cf. Trin. 282) Redslob neue phil. Rundschau 1892 p. 7 — uiduor (?) Palmer p. 234 — 1061 ere BDE — meae: me at D — deos: deos sibi cf. Ibi 1062 — 1062 Ibi add. L. Havet cf. sibi 1061; prius fortasse fuit Vbi (cf. 1063) et corruptam uocem deleuit corrector — screpitus sonitus tonitrus laudat Nonius p. 227 Merc. s. u. tonitrus — strepitus crepitus: screpitus Nonius — tonitrius B tonitus Woelfflin ap. Seyffert Jahresb. XLVII 1886 p. 73 — ut ualide ut prope L. Havet: ut propere ut ualide tonuit (tonuit ex 1130?), ut prope ut valide tonuit Palmer — 1063 quisque: que D¹ — institerit D¹ inciderat E¹ — 1064 illam add. L. Havet — ex-clamat: cf. in-clamat 1068; iterum 1120 — 1065 summus add. L. Havet — 1066 Exurgite EJ Surgite Leo — inquit BDE — uos add. L. Havet — terrae L. Havet: terrore (propter metu suspectum, praesertim ubi sequitur meo) — 1067 ita: ita tum (tunc D tim E) cf. 1068 — confulgebant cf. 1096 — 1068-1069 laudat Nonius p. 362 Merc. s. u. praeuerit — 1067 tum add. cf. 1068 — etiam L. Havet: iam (ita J) — me om. EJ — 1068-1069 adficit Erilis (an. Ereilis?): affiterillis Nonii H¹ (adf- Eriliis Plauti E) affilebelis L W, alia ceteri codd.

quatern.

Erilis praeuertit metus: accurro ut sciscam quid uelit,
Atque illam geminos filios pueros peperisse conspicio:

1071* Neque nostrum quisquam sensinus,
quom peperit, neque prouidimus.

1072* Sed *st!* quid hoc? quis hic est senex,
qui ante aedis nostras sic iacet?

1073* Numnam hunc percussit Iuppiter?
Credo edepol: nam pro Iuppiter sepultus quasi sit mortuus.
Ibo, *it* cognoscam, quisquis est.

Atque hic quidem Amphitruo est erus meus.

octon.

1076* Amphitruo.

AMPHITRVO

Perii.

BROMIA

Surge.

AMPHITRVO

Interii.

BROMIA

Cedo manum.

AMPHITRVO

Quis me tenet?

1069 praeuertit: praeberet *Nonii H¹ Gen. Bern.*, alia alii codd. — metus *Nonius*: meotus *B* motus *D* me otius *J* meo totius *E* — sciam *Nonius* — 1071-1073 sic descripti: Neque...peperit, Neque...senex, Qui...Iuppiter — 1072 *st* add. *L. Havet*, cf. *sed st Cic. fam. xvi 24,2* (*traditur sed si*); *itidem restituendum est Most. 506* (*tr. sedet, setet*), *et cum Hermann Ps. 195* (*tr. sed*) — hic: is is quem sequitur *Naudet* — senex: seminex *Palmer olim* (*class. Review II, 1888, p. 326*) — 1074 sepultus *D* sepultus est *EJ* sopitust *Palmer in app.* — 1075 *it* (= *id*) *L. Havet*: et — cognosco *B* — Atque hic quidem Amphitruo est *L. Havet* duce *Luchs*: amphitruo hic quidem libri; cf. *Aul. 728* Atque hic quidem Euclio est, *Bacch. 774* Atque hic quidem opinor Chrysalus[t]; pronuntiandum hiquidem (*Luchs comment. prosod. Plaut. II*); ante amph- est omissa fuerant atque hic quidem propter similitudinem apicum (a;q;=amp, hic=hic, quidē=rue) — atque add. *Luchs* — hiquidemst *Luchs p. 14* — uel amphitruost uel meus est erus *Seyffert philol. Anzeiger XIII* (1883) p. 354 — 1076-1077 tribus uers. Amphitrio...manum, AM. Quis...timeo, Ita...Iuppiter — 1076 Amphitrio *BD* Amphytrio *EJ*

octon.

BROMIA

1077* Tua Bromia ancilla.

AMPHITRVO

Totus timeo, increpuit ita me Iuppiter.
 Nec setiust quam si ab Accherunte ueniam. Sed quid
 tu foras
 Egressa es?

BROMIA

Eadem nos formido timidas terrore impulit.
 In aedibus, ubi tu habitas, nimia mira uidi. Vae mihi,
 Amphitruo ere, ita mihi animus etiam nunc abest.

AMPHITRVO

Agedum expedi,

1082* Scin me tuum esse erum Amphitruonem?

BROMIA

Scio.

AMPHITRVO

Vide etiam nunc.

BROMIA

Scio.

1077 increpuit ita me *L. Havet fauente allitteratione*: ita me increpuit (me *om. D*¹) — 1078 setiust *L. Havet*: secus est (secius *D*² s**** *B*¹ secutus *J*¹ — quam *J*: quasi *BDE* — ab *del. Koenig quaest. onomast. Plaut. p. 5* — quasi si ab acheronte *BD* si abac quasi cheronte *E*¹ quam si ab acherunte *J* — qui *D* — 1079 Egressa *EJ*: Egressa — terroris *D*¹ — 1080 tu ubi; *cf. 700*

1081 Amphitrio *BDE* Amphytrio *J* Mi ere amphitruo *Leo* Amphitruon *Palmer in app.* — ere *add. L. Havet duce C.F.W. Mueller, cf. 1082* — 1082-1083 *sic discripti*: Scin...nunc, BR. scio...familiarium — 1082 amphitrionem *BDE* amphytrionem *J* — uiden *ille quem secutus est*

octon.

AMPHITRVO

1083* Haec sola sanam meorum mentem gestat familiarium.

BROMIA

Immo omnes sani sunt profecto.

AMPHITRVO

At me uxor insanum facit

Suis foedis factis.

ANCILLA

At ego faciam tu idem ut aliter praedices,
 Amphitruo: *nam tu tuam* piam et pudicam esse uxorem
 ut scias,

De ea re signa atque argumenta paucis uerbis eloquar.

troch.

Omnium primum, Alcumena geminos peperit filios.

AMPHITRVO

Ain tu, geminos?

ANCILLA

Geminos.

AMPHITRVO

Di me seruant.

ANCILLA

Sine me dicere,

1090 Vt scias tibi tuaeque uxori deos esse omnis propitios.

Naudet — 1083 Hec *B* — saccam *B* sarcam *DEJ* — meorum mentem gestat *cum allitteratione L. Havel*: mentem gestat meorum *B* mentem gestat morum *D* gestat mea *EJ* — 1084 uxori *D* — insaniam *D* — 1085 suus *D*¹ — foedis factis: factam *D*¹ (*cf. faciam*) — 1086 Amphitrio *BDE* Amphytrio *J* — tu *add. Leo in app.* nam tu tuam *add. L. Havel* — esse *D*: tuam esse *BJ* esse tuam *E* — ut uxorem *Leo* — sciam *D*¹ — 1090 om̃s *BD*

troch.

AMPHITRVO

Loquere.

ANCILLA

Postquam parturire hodie uxor occepit tua,
 Vbi utero exorti dolores, ut solent puerperae
 Inuocat deos immortales ut sibi *ibi* auxilium ferant,
 Manibus puris, capite operto, *cum* continuo contonat
 1095 Sonitu maximo. Aedes primo ruere rebamur tuas.
 Aedis totae confulgebant tuae, quasi essent aureae.

AMPHITRVO

Quaeso, absoluto hinc me extemplo, quando satis de-
 luseris.

Quid fit deinde?

ANCILLA

Dum haec aguntur, interea uxorem tuam
 Neque gementem neque plorantem nostrum quisquam
 audiuius:
 1100 Ita profecto sine dolore peperit.

AMPHITRVO

Iam istuc gaudeo,
 Vtut me erga merita est.

ANCILLA

Mitte istaec atque haec quae dicam accipe.
 Postquam peperit, pueros lauere iussit nos. Occepimus.

1092 Vbi *E³F*: Ibi — 1093 ibi *add.* *L. Havet* ex 1094 — 1094 capite o- m- puris *Abraham p.* 210 — cum *L. Havet*: ibi (*cf.* 1093) — 1097 Queso *B* — exemplo *D¹* — 1098 fit *D*: sit

1101 erga (ergo *D*) me — istec *B* — que *BD* — atque haec: et *Palmer* — 1102 *laudat Nonius p.* 504 *Merc. s. u.* lauerent — lauere *Nonius*: lauare (pau_{*}are *D¹*, = pauitare?) — iussit. Nos *interpung. Spen-*

troch.

Sed puer ille quem ego laui, ut magnus! et multum ualet,
Neque eum quisquam colligare quivit incunabulis.

AMPHITRVO

1105 Nimia mira memoras: si istaec uera sunt, diuinitus
Non metuo quin *ante* uxori latae suppetiae sient.

ANCILLA

Magis iam faxo mira dices. Postquam in cunas conditust,
Deulant angues iubati deorsum in inpluuium duo
Maximi; continuo capita extollunt ambo *una*.

AMPHITRVO

Ei mihi.

BROMIA

1110 Ne paue. Sed angues oculis omnis circumuisere.
Post, quasi pueros conspicati, pergunt ad cunas *citi*:
Ego cunas recessim rursum uorsum trahere et ducere
Metuens pueris, mihi formidans, tantoque angues acrius
1114 Persequi. Postquam conspexit angues ille alter puer,
1116 Citus e cunis exilit, facit recta in anguis inpetum:
1115 Alterum alteraprehendit eos manu perniciter.

AMPHITRVO

1117 Mira memoras: nimis formidolosum facinus praedicas:

gel — nos: ut hos *Nonius* — accedimus *Nonius* — 1103 magnus est
— *sic interpung. L. Havet* — 1104 in cubulis *D*¹ — 1105 istaec* *D*
— 1106 ante uxori *L. Havet*: meae uxori *libri Alcumenae Palmer in*
app.; requiritur ante uel simile quid; diuinam enim opem id demon-
strat, quod puerum tam magnum mater sine dolore pepererat — latat
*D*¹ laete *D*² — 1107 conditus est — 1108 laudat *Nonius p. 191 Merc. s.*
u. angues — angues iubati laudat *pseudo-Seruius Aen. II 206 s. u. iu-*
bae — deuolans *D*¹ — iubati *D*² *Seruius: iuuati BD*¹ *E iubatae (et duae)*
Nonius — compluuium *Nonius* — 1109 extollunt ambo capita — capita
transp. et una add. L. Havet fauente allitteratione

1111 quasi *L. Havet*: quam — 1112 recessum *libri recessu A. Roersch*
— ducere: tuicere *D*¹ — 1115 Alteram *D*¹ — praehendit *BD* — perni-
citer habet *glossarium Plaut., Ritschl op. II p. 236, 273* — 1117 predicas

troch.

Nam mihi horror menbra misero percipit dictis tuis.
Quid fit deinde? Porro loquere.

ANCILLA

Puer ambo angues enicat.
Dum haec aguntur, uoce clara exclamat uxorem tuam

AMPHITRVO

Quis homo?

ANCILLA

Summus imperator diuum atque hominum Iuppiter:
Is se dixit cum Alcumena clam consuetum cubitibus
Eumque filium suum esse, qui illos angues uicerit:
Alterum tuum esse dixit puerum.

AMPHITRVO

- Pol me haud paenitet,
1125 Si licet boni dimidium mihi diuidere cum Ioue.
Abi domum, iube uasa pura actutum adornari mihi,
Vt Iouis supremi multis hostiis pacem expetam.
Ego Tiresiam coniectorem *ei re* aduocabo, et consulam
Qui faciundum censeat; simul hanc rem ut facta est
eloquar.
1130 Sed quid hoc? quam ualide tonuit. Di, obsecro uestram
fidem.

facinus *EJ* — 1118 menbra *BD¹J*: sic per n *Asin.* 786 (*BE*), *Cas.* 622 (*VJ*), *Men.* 855 (*BC*), *Rud.* 686 (*B*) — misera *D¹* — 1119 sit *BJ* — 1120 hec *B* — clamat *Schoell* sed cf. 1064

1122 cubilibus (« fortasse » cumitibus *Leo in app.*) — 1123 anguos *D* — anxit *Palmer in app.* — 1124 esse tuum *EJ* — paenitet *J*: penitet — 1125 Scilicet *DEJ* — 1126 iuue *D¹E* — 1127 laudat *Nonius p.* 388 *Merc.* s. u. supremum et p. 460 s. u. pacem — hostis *E¹*, *Nonius p.* 388, *Nonii L¹ et Bamb.* p. 460 — petam *Nonius p.* 388 probante *L. Mueller* — 1128 tiresiam *D¹J*: teresiam cf. 1145 — coniectatorem *Schoell* — ei re *add. L. Havet*; ab ea re distinguitur haec res 1129 — 1129 del. *Palmer* — Qui (= qua hostia) *J*: Quid

IVPPITER

sen.

Bono animo es : adsum auxilio, Amphitruo, tibi et tuis :
Nihil est quod timeas : hariolos, haruspices
Mitte omnes : quae futura et quae facta eloquar,
Multo adeo melius quam illi, quom sum Iuppiter.

1135 Primum omnium Alcumenae usuram corporis

Cepi et concubitu grauidam feci filio.

Tu grauidam item fecisti, cum in exercitum

Profectu's : uno partu duos peperit simul.

Eorum alter, nostro qui est susceptus semine,

1140 Suis factis te immortalī adficiet gloria.

Tu cum Alcumena uxore antiquam in gratiam

Redi : haud promeruit quam ob rem uitio uorteres :

Mea ui subactast facere. Ego in caelum migro.

AMPHITRVO

AMPHITRVO

troch.

Faciam ita ut iubes et te oro promissa ut serues tua.
Ibo ad uxorem intro : missum facio Tiresiam senem.

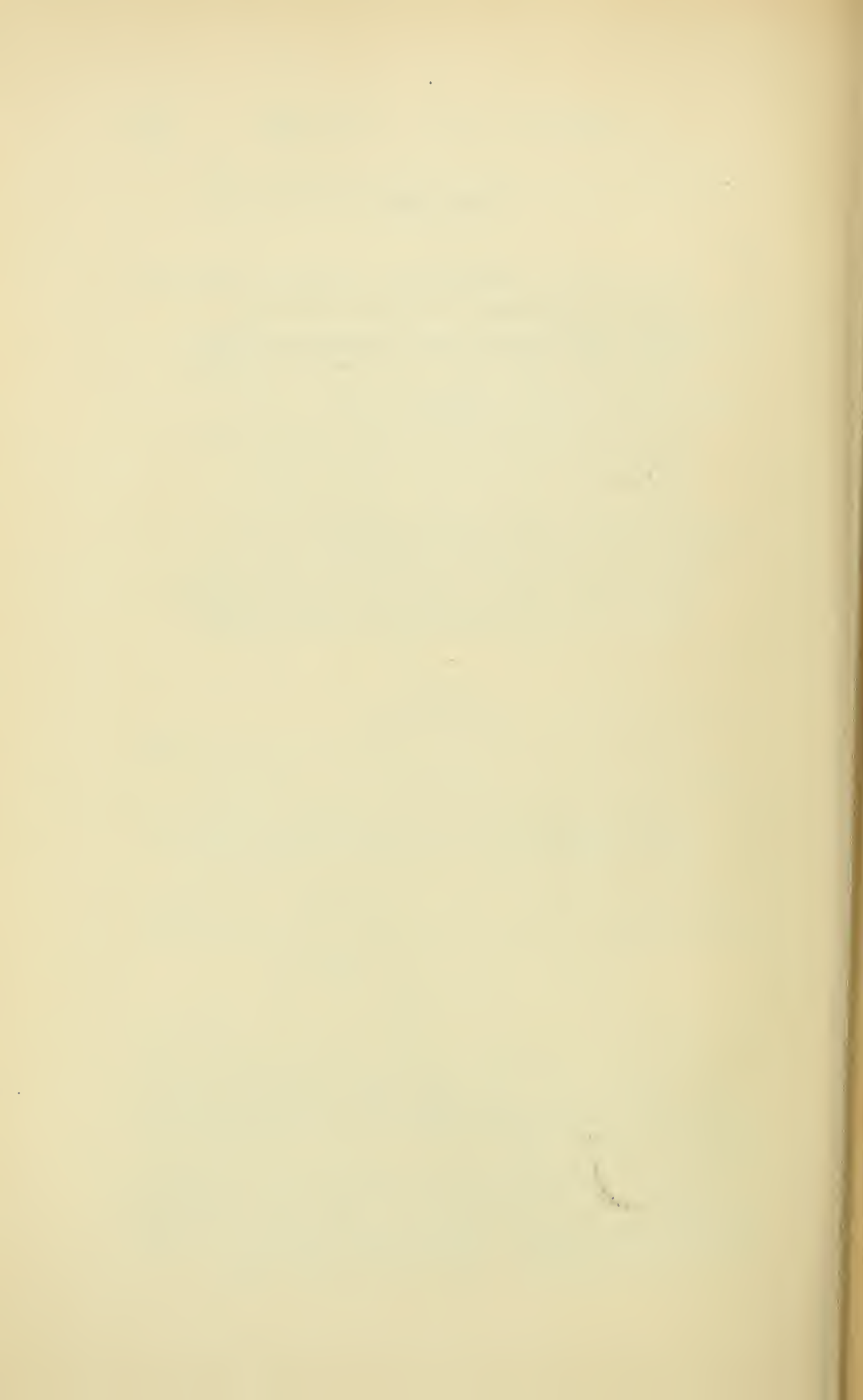
1146 Nunc, spectatores, Iouis summi causa clare plaudite.

PLAVTI AMPHITRIO EXPLICIT

1131 IVPPITER : *spat.* D — IVPP- DEVS. AMPH- DVX Goetz et Schoell 1893 — amphitrio BD amphytrio EJ — 1136 Cepi : Coepi E Copr D¹ — 1137 item : ita EJ — 1138 duos : u. *Pseud. praef. p.* XIV — parto B¹ — 1140 adfici_{**} B¹

1143 uis D — 1144 AMPHITRIO BE AMPHYTRIO J, om. D *spatio relicto*, AMPH- DVX Goetz et Schoell 1893 — AMPH- J : om. — aciam cum *spatio* DE — 1145 fatio BD¹ — tiresiam D¹J : teresiam cf. 1128 — 1146 ante Iouis *parua rasura* B — clara BJ cla_{*}re D dare E

PL- AMPH- (AMPHTRIO E AMPHYTRIO J) EXPL- om. D

DISQVISITIO DE CODICE QVODAM DEPERDITO

Disseremus hic de codice Plantinarum comoediarum, quem fuisse quondam demonstrant certae rationes, et ex cuius apographo¹ defluxit ille alter codex deperditus, qui fuit ultimus codicum *BDEJ* archetypus. Petenda sunt argumenta ex ipsa fabula cuius haec editio est.

In Amphitruone enim praebent codices monstra lectionis permira et inter se simillima *Adest ferit* pro *Adeste erit* 151, *Si obsequar funa* pro *Si obsequare una* 705, *Cum fatu* pro *Cum ea tu* 906. Ea menda quin orta sint ex similitudine litterarum E et F in scripturae forma maiuscula nemo dubitat; ego tamen nego oriri potuisse, si maiusculis litteris exaratus fuisset liber archetypus totus. Qui enim librarius iam 704 uersus cum aliqua cura descripsisset et archetypi callere genus scripturae incepisset, quo pacto incidisset in barbarismum *funa*? an nos, cum epistolam Gallice conscriptam legimus, propter litterarum *n* et *u* similitudinem lecturi sumus *reiuue* pro *reine*, *rone* pro *roue*? Illene librarius, postquam descripserit uersus 905, uerba usitatissima *Cum ea tu* non agnouerit, confugerit ad uocem parum usitatam *fatu*, in quo praesertim uersu sensus longe alio duceret? Ne hoc credam quidem, post descriptos uersus continuos 150, quorum scriptura eadem esset, ignorantia aut socordia eo deduci posse ut pro *ADESTFERIT* legendum esse *ADESTEERIT* non agnosceret.

Itaque statuo fuisse quondam codicem scriptum litteris minusculis, quales aetate Carolina in usu fuerunt, sed in eo paucos uersus aliqua de causa alio genere scripturae esse exaratos. Errores igitur librarii Plautini eiusdem generis fuerunt ac mendum illud *core* pro *fore* apud Sallustium in

1. Non ex ipso: u. infra p. 123 adnotata ad u. 755-756.

codice Vaticano 3864 saeculi IX (Chatelain, *Paléographie des classiques*, pl. LIV). Legit enim *core* pro *fore* librarius non, ut ait amicus p. 15, quia sub oculis erat archetypus aliquis litteris maiusculis scriptus totus, sed quia in hac quidem linea illa scriptura adhibita erat praeter solitum eiusdem codicis morem. Nempe in oratione Bocchi primae erant uoces NVM-QVAM EGO RATVS SVM FORE...; in orationis principio maiusculis distincto errauit librarius, quia ibi praecipue errare humanum est ubi aliquid offendit insoliti.

In Plautino quidem textu alia causa quaerenda est cur uersus hic et ille rariore scriptura exaratus fuerit. Nam in Amphitruonis locis quos attuli non fabula incipit, non scaena, non commutatur metrum, neque in ipso sensu quidquam inest quod uersus 151, 705, 906 a proximis distinguat. Nulla igitur causa excogitari potest, nisi quod unusquisque eorum lineam paginae primam compleuerit. Sic Phaedri, ut alibi ostendam, exstiterunt olim codices in quibus initia quaternionum et singulorum foliorum litteris maiusculis rubris distincti essent; unde manserunt maiusculae rubrae in codice Rosanboniano (III 10,39; IV 9,1; IV 5,29).

Tres igitur fuerunt archetypi paginae, quae inciperent a uersibus 151, 705, 906. At a 705 ad 905 sunt uersus 201, tituli scaenarum 2, uersus addendus unus (838^a et 838^b ponendi pro solo 838), in summam lineae 204. Ante 151, modo ordinem uersuum prauum correxeris, sunt uersus $10 + 9 + 147$ (non $+ 150$), tituli 4, in summam lineae 170. Numeri autem linearum, illic 204, hic 170, etiam sic exprimi possunt: 34×6 , 34×5 . Ergo uidetur constitisse archetypus foliis continentibus lineas tricenae quaternas.

Nunc si lineas numeres inde a 906 usque ad magnam Amphitruonis lacunam, inuenias uersus 129, titulos 4, titulum restituendum 1 (ante 974), in summam lineas 134. Quibus si duas addideris siue propter uersus corrupti 969 condicionem siue aliam ob causam, habebis in summam lineas 136, uel 34×4 . Unde perspicuum fit lacunam ortam esse deperditis foliis ipsius illius archetypi, cuius folia continebant lineas tricenae quaternas.

A 151 autem ad 705 quamquam certus linearum numerus propter canticorum turbas computari nequit, tamen facili ne-

gotio inuenies id per quod explere possis folia talia 17. Summa igitur foliorum ante lacunam fuit $5 + 17 + 6 + 4 = 32$, et patet lacunam incepisse eodem loco quo folium 33 et quaternionem quintum.

Ex 17 foliis, quae fuerunt a u. 151 ad 705, si quintum consideraueris, uidebis in prima eius linea scriptum esse u. 285 barbarismum *furgifer* pro *furcifer*, qui ut cetera menda ex forma litterarum maiuscularum est repetendus. Incipiebat folium post lacunam secundum a uersu 1067, ubi legitur *confulgebant* pro *CONFULSERANT*. Folium post lacunam nonum decimum incipere debuit a uersu *Asin.* 514, in cuius initio nouum monstrum reperitur *Egoua* pro *ECQVA* (u. infra p. 126 adn. 2). Folium post lacunam tricesimum quintum incipiebat ab *Aulul.* 46, ubi *Illuc regrede* pro *ILLVC RECEDE*. Vix potuit, ut mihi uisum est, cum folio incipere lacuna quae Aululariae exitum et Bacchidum initium hausit; ceterum putabat Ritschl obuiam fuisse eam lacunam iam in exemplari quo utebatur Priscianus.

Litteris maiusculis incepisse credas non modo ipsa folia, sed etiam foliorum paginas auersas. Nam f° 11 u° legitur *terrarin* pro *TERRARVM* (336), f° post lacunam 20 u° *ni* pro *NE* (*Asin.* 567), et quod maiorem uim habet f° 27 u° *forum* pro *EORVM* (*Asin.* 769). Nihil tamen equidem ausim affirmare.

Quaternionum paginae primae fortasse scriptae fuerunt maiusculis totae. Hinc repeti potest *habere* pro *KAPERE* u. 267, quae fuit linea ultima folii 9 recti; *cessissem* pro *GESSISSEM* u. 524, quae fuit linea quarta folii 17; *eam* (an *ea* prius?) *solue* pro *EXSOLVE* u. 783, quae fuit linea undecima folii 25. Haec sane uidentur esse ualde incerta. Si tamen uera sunt, sequitur folium post lacunam 21 fuisse quaternionis primum, in quo corrigitur *Asin.* 554 *eorum* pro *FORVM*, *Asin.* 555 *fugae* pro *EVGAE*; itidem folium post lacunam 29, in quo scriptum inuenimus *Asin.* 831 *Pletas* pro *PIETAS*¹. Vnde concludas deperdita esse cum quaternione quinto quattuor prima sexti folia, et deesse in Amphitruone non 272 tantummodo lineas, uerum 408. Sed exspectandum est, donec nouis exemplis coniectationes aut confirmentur aut refutentur.

Ad computationes quas instituimus nihil faciunt ea menda

1. De hac uoce cf. infra p. 128 ad. n. 1.

a maiusculis orta, quae iam antiquissimis temporibus fieri potuerunt, ut *me ducam* pro MED AGAM (si recte correximus) 1042; *aedibus* (AEDIB.), pro AEDIS, 1048 et 1052; *pretio* pro PRELLO (ut restituendum uidetur), *Asin.* 61; *Diabolus clauci filius cleaeratae*, pro GLAVCI, *Asin.* 751 (hic corrumpitur nomen proprium quod nusquam redit, atque pro *gl* scribitur *cl* ante syllabam *ci* et nomen alterum incipiens a *cl*)¹. Neque magis respicienda sunt alia menda, quorum sedes in ipsa prima uersus littera, ut *Iam* (DEJ) pro *Eam* (B) *Amph.* 478, *Eace* (BEJ) pro *Face* (D) *Asin.* 4, *Fares* (E) pro *Ea res* *Asin.* 844. — Per scripturam maiusculam equidem non explicem lectionem codici *D* peculiarem *obtruncapo* pro *obtruncabo* 1050. Repetendum hoc mendum ex pronuntiandi more Germanico, ut *maditus* pro *madidus* 1001, *ualles* pro *falles* 392 (ubi uide).

Restat ut indicemus quo modo singuli uersus et tituli inter folia distributi fuisse uideantur. Vix opus est admoneri legentes, inesse in tabula subiecta nonnulla incertiora, praesertim ubi describuntur uersus canticorum aut adduntur ex coniectura siue uersus siue tituli; quae autem minus recte nos statuimus, ea confidimus correctum iri ab aliis et optamus.

1. Argumentandum non est ex mendo *etiam id* pro IT IAM (si recte restituimus) u. 779. Sane scriptus erat is uersus in linea folii 25 et quaternionis quarti prima; sed similiter reposuimus *it iam* pro *etiam id* u. 745, linea folii 24 septima.

QVATERNIO PRIMVS.

FOLIUM

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
1	<i>titulus fabulae</i>	<i>arg. II</i> 5
	<i>titulus argumenti I</i>	6
	<i>arg. I</i> 1-3	7-9
	4	<i>titulus prologi</i>
	5-10	1-6
	<i>titulus argumenti II</i>	7
	<i>arg. II</i> 1-4	8-11
2	12-28	29-45
3	46-62	63-79
4	80-96	97-113
5	114-130	131-147
6	151 ADESTE ERIT ¹ operae...	163
	152	164
	148-150	165-167
	<i>titulus scaenae</i>	168
	153-159	169-175
	160	176-177 (<i>linea</i> 1)
	<i>repetitus</i> 173	178-179 (<i>linea</i> 1)
	161-162	180-181
7	182-198	199-215
8	216-219	233-236
	220	237
	221-228	238-245
	229	246-247 (<i>linea</i> 1)
	230-232	248-250

QVATERNIO SECVNDVS.

9	251-267	268-284
10	285 Ego...FVRCIFER ²	302
	286-301	303-318

1. Mss. *Adest ferit.*2. Mss. *furgifer.*

FOLIUM

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
11	319	336 NON EDEPOL NVNC VBI TERRA-
	320-335	337-352 [RVM ¹ sim...
12	353-369	370-386
13	387-403	404-420
14	421-437	438-454
15	455-462	471-478
	<i>titulus scaenae</i>	479
	463-470	480-487
16	488-498	504-514
	<i>titulus scaenae</i>	515
	499-503	516-520

QVATERNIO TERTIVS.

17	521-528	538-545
	529	<i>titulus scaenae restitutus</i>
	530-534	546-550
	535	<i>titulus scaenae</i>
	536-537	551-552
18	553-555	570-572
	556-557	573- α
	558-569	β^2 - ν
19	ξ^2 - π	599-601
	585-590	602-607
	591-592	<i>duo³ uersus deperditi</i>
	593-598	608-613
20	614-615	631-632
	616	<i>titulus scaenae</i>
	617-618	633 (<i>lineae</i> II ⁴)
	619-620	634 (<i>lineae</i> II)
	621-622	635 (<i>lineae</i> II)
	623-624	636 (<i>lineae</i> II)
	625-626	637 (<i>lineae</i> II)
	627-628	638 (<i>lineae</i> II)
	629-630	639 (<i>lineae</i> II)

1. *Terrarim* B¹D¹.

2. Ex hac computatione patet constitisse systema trochaicum non tetrametris, ut putaueramus, uerum dimetris.

3. Vnum tantummodo restitutum est in textu, cum nondum perfecta esset computatio linearum nostra.

4. Ex hac computatione constat uersus bacchiacos non fuisse hexametros nouem, uerum modo dimetros modo tetrametros octodecim.

FOLIUM

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
21	640 (<i>lineae</i> II)	654-655
	641 (<i>lineae</i> II)	656-657
	α-0	658-665
	1-μ	666-669
	<i>titulus scaenae restituendus</i> ¹	670
22	671-687	688-704
23	705 SIOBSEQVARE VNA ² resoluas...	722
	706-721	723-728
24	739-755 ³	756 ³ -772

QVATERNIO QVARTVS.

25	773-789	790-806
26	807 ⁴ -820	824-837
	821	838 Satis...decet...
	822	838 ...uerbis proba's
	823	839
27	840-843	857-860
	844	<i>titulus scaenae</i>
	845-856	861-872
28	873-881	889-897
	<i>titulus scaenae</i>	898
	882-888	899-905
29	906 CVM EA TV ⁵ sermonem...	923
	907-922	924-939

1. Hic titulus in editione non restitutus est; sed recedit Amphitruo ab scaena u. 629 (ubi uide p. 59); titulus ante u. 632 positus interpolationem olet propter formam insolitam ALCVMENA ET EIDEM (pro ALCVMENA); ergo ante u. 654 reponendum erat ALCVMENA. AMPHITRVO. SOSIA. — Sic in ultima linea folii recti titulus scaenae post *Asin.* 126 (infra p. 125).

2. Mss. *Si obsequar funa.*

3. Habebat codex ille uetus, ut uidetur, duobus lineis integros uersus 755-756. Qui in apographi cuiusdam apographo in unum uersum contracti sunt, testibus *B*¹ *DEJ*; uerum textum restituit *B*². Apographi dico in apographo; nam in codice ipso illo uetere cum uersus prior folium rectum finierit, alter uersus fuerit linea prima folii uersi, nullo modo poterat oculus librarii ab ALC. *ego* ad ALC. *eo* aberrare.

4. Notandum u. 807 *aiebas* corruptum satis miro modo in *aiabas*, *alebas*.

5. Mss. *Cum fatu.*

FOLIVM

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
30	940	956
	941-952	957-968
	953-955	969 (<i>lineae</i> III ¹)
	<i>titulus scaenae</i> ¹	970
31	971-973	986-988
	<i>titulus scaenae restitutus</i>	989
	974-983	990-999
	<i>titulus scaenae</i>	1000
	984-985	1001-1002
32	1003-1004	1019-1020
	1005	<i>titulus scaenae</i>
	1006-1008	1021-1023
	<i>titulus scaenae</i>	1024
	1009-1018	1025-1034

QVATERNIO QVINTVS DEPERDITVS.

Lineae quaternionis deperditi numero erant 272; ex numero locorum a Nonio laudatorum uisum erat Hoffmanno deesse uersus fere 280. Sed uide Supra, p. 119.

?QVATERNIO SEXTVS.

[FOLIVM *post*
lacunam]

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
[1]	1035-1036	1051-1052
	1037	<i>titulus scaenae</i>
	1038-1039	1053-1054
	<i>titulus scaenae restitutus</i>	1055
	1040-1050	1056-1066
[2]	1067 Vtiacui... CONFVLSERANT ²	1085
	1068-1070	1086-1088
	1071-1073 (<i>lineae</i> II)	1089-1090
	1074-1084	1091-1101

1. Pro corrupto uersu 969 reponendi erant in textu non uersus duo, ut a nobis factum est, uerum uersus tres. — Nihil obstat quominus post 955 steterit titulus scaenae in ultima folii recti linea: u. p. 123 adn. 1.

2. Mss. *confulgebant*.

[FOLIVM *post*
lacunam]*folio recto**folio verso*

[3] 1102-1113	1119-1130
1114	<i>titulus scaenae</i>
1115-1118	1131-1134
[4] 1135-1146	<i>Asin.</i> 4-15
<i>explicit, Asin. incipit</i>	<i>Asin. titulus argum.</i>
<i>Asin. titulus prologi</i>	<i>Asin. arg.</i> 1
<i>Asin.</i> 1-3	<i>Asin. arg.</i> 2-4
[5] <i>Asin. arg.</i> 5-8	<i>Asin.</i> 28-31
<i>titulus scaenae</i>	32
<i>Asin.</i> 16	32 <i>b</i>
17-23	33-39
24-27	41-44
[6] <i>Asin.</i> 45-50	<i>Asin.</i> 62-67
52-55	68-71
40	72
56-61	73-78
[7] <i>Asin.</i> 79-83	<i>Asin.</i> 94-98
51	99
<i>iteratus</i> 52	100
84-93	101-110
[8] <i>Asin.</i> 111-126	<i>Asin.</i> 127-142
<i>titulus scaenae</i>	143
[9] <i>Asin.</i> 144-152	<i>Asin.</i> 160-168
<i>titulus scaenae</i>	169
153-159	170-176
[10] <i>Asin.</i> 177-193	<i>Asin.</i> 194-210
[11] <i>Asin.</i> 211-216	<i>Asin.</i> 229-234
217-218	235
219-228	236-245
[12] <i>Asin.</i> 246-248	<i>Asin.</i> 262-264
<i>titulus scaenae</i>	265
249	266
250	<i>titulus scaenae</i>
251-261	267-277
[13] <i>Asin.</i> 278-294	<i>Asin.</i> 295-311
[14] <i>Asin.</i> 312-328	<i>Asin.</i> 329-345
[15] <i>Asin.</i> 346-362	<i>Asin.</i> 363-379

[FOLIUM *post*
lacunam]*folio recto**folio uerso*

[16] <i>Asin.</i> 380 <i>titulus scaenae</i> 381-389 390 391-395	<i>Asin.</i> 396 397 398-406 <i>titulus scaenae</i> 407-411
[17] <i>Asin.</i> 412-428	<i>Asin.</i> 429-445
[18] <i>Asin.</i> 446-462	<i>Asin.</i> 463-479
[19] <i>Asin.</i> 480-483 485 ¹ 486 487 488-490 491 492 493 494 495-497	<i>Asin.</i> 498-501 502 503 <i>titulus scaenae</i> 504-506 507 509 508 510 511 ² -513
[20] <i>Asin.</i> 514 ECQVA ³ pars... 515-520 521-526 527 528-530	<i>Asin.</i> 531 532-538 (<i>lineae</i> VI) 539-544 <i>titulus scaenae</i> 545-547
[21] <i>Asin.</i> 549 ⁴ 550-552 554 ⁴ -566	<i>Asin.</i> 567 VERVM EDEPOL NE ⁵ 568-570 [etiam...] 571-583
[22] <i>Asin.</i> 584-590 <i>titulus scaenae</i> 591-599	<i>Asin.</i> 600-606 607 608-616
[23] <i>Asin.</i> 617-633	<i>Asin.</i> 634-650
[24] <i>Asin.</i> 651-667	<i>Asin.</i> 668-684
[25] <i>Asin.</i> 685-701	<i>Asin.</i> 702-718

1. Nullus est uersus 484.

2. Inter 510 et 511 nunc intercedunt 517-518: quos recte loco motos esse computatio nostra confirmat.

3. Mss. *Egoua*.

4. Nullus est uersus 548, nullus 553.

5. Mss. *ni*.

[FOLIVM *post*
lacunam]

	<i>folio recto</i>	<i>folio uerso</i>
[26]	<i>Asin.</i> 719-721 722-727 728 729-735	<i>Asin.</i> 736-738 740-745 <i>titulus scaenae</i> 746-752
[27]	<i>Asin.</i> 753 754-760 739 761-768	<i>Asin.</i> 769 AD EORVM ¹ ne... 770-776 777 778-785
[28]	<i>Asin.</i> 786-792 793 794-802	<i>Asin.</i> 803-809 <i>titulus scaenae</i> 810-818
[29]	<i>Asin.</i> 819-823 824 825-827 <i>titulus scaenae</i> 828-830 831 832 833-834	<i>Asin.</i> 835-839 840-841 (<i>linea</i> 1) 842-844 845 846-848 849-850 (<i>linea</i> 1) <i>titulus scaenae</i> 851-852
[30]	<i>Asin.</i> 853-869	<i>Asin.</i> 870-886
[31]	<i>Asin.</i> 887-903	<i>Asin.</i> 904-920
[32]	<i>Asin.</i> 921-924 925 926-931 932 933 934-937	<i>Asin.</i> 938-941 <i>titulus scaenae</i> 942-947 <i>explicit Asin., incipit Aulul.</i> <i>Aulul. argumenti I tit.</i> <i>Aulul. arg. I</i> 1-4
[33]	<i>Aulul. arg. I</i> 5-8 <i>arg. I</i> 9 <i>arg. I</i> 10-15 <i>argumenti II tit.</i> <i>arg. II</i> 1-5	<i>Aulul. arg. II</i> 6-9 <i>Aulul. tit. prologi</i> <i>Aulul.</i> 1-6 7 8-12
[34]	<i>Aulul.</i> 13-22 23 24-29	<i>Aulul.</i> 30-39 <i>titulus scaenae</i> 40-45
[35]	<i>Aulul.</i> 46 ILLVC RECEDE ² ab...	<i>Aulul.</i> ...

1. Mss. *Ad forum*.2. Mss. *regrede*; prius igitur *regede*.

Longius fortasse in Plautina fabularum serie procedere olim licebit. An casu factum est ut in *Rudente arg. 2* habeat *B cre-
funda* pro CREPVNDIA, tricesima quarta deinceps linea u. 29
CD completate pro CVM PIETATE¹, iterum post lineas XXXIV
u. 63 omnes codices *uenit* pro VEKIT? Videant quibus tantum
otii est; nobis hic est sistendum.

1. Supra p. 119 diximus de *Pletas* pro PIETAS *Asin. 831*. Nusquam
redit idem uitium apud Plautum, quamquam uocis *pietas* alia sunt
exempla numero XXI.

AS Bibliothèque de l'École
162 pratique des hautes
B6 études. Section des
fasc.102 sciences historiques
 et philologiques

CIRCULATE AS MONOGRAPH

**PLEASE DO NOT REMOVE
SLIPS FROM THIS POCKET**

**UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY**

